

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΤΟΣ Ι. ΤΕΥΧΟΣ 221-222 15-31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1909

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ 1909

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ 1910

ΣΥΝΕΡΓΑΤΑΙ ΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ.—Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ
ΑΥΡΑ ΘΕΡΟΥ.—ΠΑΥΛΟΣ ΓΝΕΥΤΟΣ.—ΕΙΡΗΝΗ
Η. ΑΘΗΝΑΙΑ.—ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ.—Ν.
ΠΟΡΙΩΤΗΣ.—Θ. ΒΟΛΙΔΗΣ.—ΑΓ. ΚΩΝΣΤΑΝ-
ΤΙΝΙΔΗΣ.—Π. ΝΙΡΒΑΝΑΣ.—ΑΡΕΤΑΣ.—Γ.
ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ.—ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙ: Ε. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ.—Γ. ΡΟΪΛΟΣ.—
ΘΑΛΕΙΑ ΦΛΩΡΑ ΚΑΡΑΒΙΑ.—Ν. ΦΕΡΕΚΥΔΗΣ.
Α. ΖΑΧΟΣ.

Ο ΒΥΡΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ

— ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ —

Ο ΒΥΡΩΝ 18 ΕΤΩΝ

Α φοῦ ἐτοποθέτησα εἰς τὸ τραπέζι τῆς ἔργατῆς μου τὰς διαφόρους σημειώσεις ἀπὸ τὴν μελέτην τοῦ βίου, τῶν ἔργων τοῦ Βύρωνος καὶ τῶν περὶ αὐτὸν στρεφομένων ποιάλων ἔργων, ἀφοῦ ἐπρόσθεσα εἰς αὐτὰς ὅσα ἐκ παραδόσεως ἡμπόρεσα νὰ συλλέξω, περὶ τῆς διαμονῆς του εἰς τὰς Ἀθήνας, ἥρχισα νὰ σκέπτωμαι τί ἡμπορῶ νὰ καταθέσω καὶ ἐγώ, χάριν τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ πρώτου αἰῶνος, ἀπὸ τὴν πρώτην εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἵδιως εἰς τὰς Ἀθήνας ἀφίξιν του. Η ψυχή μου διώας ἔζητούσε κάτι ἄλλο· τὰ χαρτιά δὲν μοῦ ἔλεγαν τίποτε...

"Ισως εἰς τὰ ἀντικείμενα τὰ δποῖα εἶδεν, ίσως ἐκεὶ δποῦ ἔζησε, νὰ σώζεται ἀκόμη ἀμυδρά τις ἀνταύγεια τοῦ ἀπαραμίλλου ἔκεινου φωτός, φωτὸς θαυμασμοῦ, ὁργῆς καὶ πόνου, τὸ δποῖον ἔξηκόντισαν τὰ μάτια του.

"Ισως ἡ ἀνταύγεια αὐτὴ νὰ μοῦ δώσῃ δ, τι μοῦ ἀφονοῦνται τὰ χαρτιά καὶ τὰ βιβλία.

... Ἐζήτησα εἰς τὴν Ἀκρόπολιν νὰ εῦρω τὴν θέσιν ἀπὸ τὴν δποῖαν ἀποθαυμάζων τὸν Παρθενώνα κατηράσθη τὸν Ἐλγιν, κατῆλθα καὶ ἐβάδισα πρὸς τὸ σπίτι τοῦ Φωβέλ· ἔφαντάσθη τὸν Βύρωνα διαπληκτίζόμενον μὲ αὐτὸν καὶ μὲ τὸν Λουζιέρη εἰς τὸ σπίτι τῆς κυρίας Ζιρώ, τὸ δποῖον ματαίως ἐπροσπάθησα νὰ εῦρω πλέον, ἐπέρασα ἀπὸ τὴν παλαιάν ἀγοράν, διὰ νὰ ἴδω τὴν θέσιν τοῦ Τουρκικοῦ καφενείου, δποῦ μίαν ἡμέραν ὀργισθεὶς δότην ἀπὸ τὴν στε-

ρεότυπον φράσιν ὅτι τὴν νύκτα καὶ ἄλλον χοιστιανὸν ἔφαγε ἡ Λάμια, ἔπιασε ἀπὸ τὸ στῆθος τὸν πρῶτον νέον Ἑλληνα ποῦ εἶδε νὰ περνᾶ καὶ τραβήξει αὐτὸν παράμερα: «δειλὲ δοῦλε! τοῦ ἔφωναξε, ἡ Λάμια μόνο Ἑλληνες θὰ τρώῃ!..»

(Ἄπὸ τὴν ἄλλην ἡμέραν ἄρχισαν νὰ χάνωνται καὶ Τούρκοι, δὲ νεανίας ἔκεινος, δὲ Νικόλαος Σαρῆς, ἀνυψώθη πατόπιν εἰς τοπικὸν ἥρωα τὸν Ἀθηνᾶν).

"Ω! μπογιατισμένο καὶ ἐπισκευασμένο Φανάρι τοῦ Διογένους — ἀτυχὸν μνημεῖον τοῦ Λυσικράτον — βεβαίως γραφικῶτερον ἦσα δταν εὑρίσκεσσο περικλεισμένον μέσα εἰς τὴν μονήν τῶν Καπούτσινων, δποῦ εἶχες τὴν τιμὴν νὰ χρησιμεύσῃς ὃς σπουδαστήριον τοῦ ἀγαθοῦ Πάτερ - Παύλου δὲ Ίβρε, καὶ τὴν εὐτυχίαν νὰ ἀκούσῃς τὴν πρὸς αὐτὸν ἔξομολόγησιν τοῦ Βύρωνος...

"Άλλοίμονο! Οὔτε τὸ σπίτι τοῦ Μακρῆ, δποῦ ἔζησε καὶ ἥγαπτησεν δό Βύρων, δὲν ἡμπορεῖ νὰ διμιλήσῃ πλέον μὲ τὴν συμβολικὴν τῶν ἔρειπίων γλῶσσαν. Ή ίστορικὴ οἰκία τῆς ὁδοῦ Ἀγίας, ἐκ βάθρων ἀνεκτινόσθη...

"Υπάρχει δμως, ζῆ κατι εἰς μίαν γωνίαν τῶν Ἀθηνῶν, κατι, τοῦ δποίου τὸ πλῆρες Βύρωνικῶν ἀναμνήσεων περιβάλλον θά μας χαρίσῃ δ, τι εἶναι ἀδύνατον νὰ εῦρεθῇ ἄλλον.

... Εἰς μικράν ἀλλ' εύπρεπή οἰκίαν τῆς ὁδοῦ Κεραμεικοῦ, ἐκεὶ κατοικεῖ ἡ δεσποινὶς Καρο-

Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΕΙΚΩΝ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

λίνα Μπλάκ. "Άμα είπωμεν, δτι είναι ή θυγάτηρος της «Κόρης τῶν Ἀθηνῶν» δὲν είναι άνάγκη βεβαίως νὰ προσθέσωμεν τίποτε άλλο.

***

"Ανοίγω τὴν ἔξωπορτα τοῦ συμπαθητικοῦ σπιτιοῦ καὶ ἀνεβαίνω — μὲ κάποιαν προφύλαξιν — τὴν ξύλινη σκάλα τοῦ ἐπάνω πατώματος.

Εἶπα τὸ δόνομά μου καὶ εἰσήχθην εἰς μικρὰν αἴθουσαν.

Τὰ δόλια λεπτὰ ποὺ παρηλθον, ἔως δτου ἐμφανισθῆ ἡ δεσποινὶς Μπλάκ, μοῦ παρέχουν τὴν εὐκαιρίαν εἰς ἔξετασιν τῶν ἐν τῷ δωματιῷ.

"Ίδον ἡ εἰκὼν τοῦ Βύρωνος ὡς Δὸν Ζονὸν εἰς τὸ σπήλαιον τῆς Χαϊδως. Φορεῖ τὴν ἐνδυμασίαν — δ ζωγράφος δηλ. τοῦ τὴν ἐφόρεσε — τοῦ Ἐλ-

Η Δισ Καρολίνα Μπλάκ, θυγάτηρος τῆς Κόρης τῶν Ἀθηνῶν, εἰς νεαράν τηλικίαν

ληνικοῦ Ἀγῶνος, καὶ ἡ Χαϊδω ἀπάνω-κάτω τὴν ἐνδυμασίαν τῆς Κόρης τῶν Ἀθηνῶν τῆς ὅποιας ἔχει κάπως καὶ τὴν μορφήν. Πλησίον τῆς εἰκόνος ταύτης είναι ἡ ὥραια, πιστοτάτη καὶ μόνη εἰκὼν τῆς Κόρης τῶν Ἀθηνῶν, δπως ἡτο δταν τὴν ἔγνωσιν δ Βύρων. Εἰς τὸ τραπέζι ενδισκεται ἡ ὥραια μικρογοαφία τῆς ἀδελφῆς τῆς Μαριάννας, ὥραια ὡς ἐκτέλεσις, ἀλλ ὅχι ὡς ἀπόδοσις τῆς ζωῆς καὶ τοῦ σφρίγους αὐτῆς. Η εἰκὼν τῆς Αἰκατερίνης λείπει¹.

"Ίδον καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ πατρός τῆς, μακαρίτου Μπλάκ, ἡ ὅποια μοῦ φέρει εἰς τὴν ἀνάμνησίν μου δλην τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν ἡρεμίαν ποὺ τόσην ἐντύπωσιν μοῦ είχε ποτὲ προξενήσῃ.

¹ Εἰς τὰ «Παναθήναια» τόμος Γ' σ. 120 ἐδημοσιεύσαμεν τὸ οἰκογενειακὸν δένδρον τῶν τριῶν θυγατέρων τοῦ Μαρκῆ, Μαριάννας, Αἰκατερίνης καὶ Θηρεοίας καὶ ίκανὰ σχετικά.

"Ἐπιχειρῶ νὰ ἔξετασω καὶ ἄλλας οἰκογενειακὰς εἰκόνας κοσμούσας τὴν μικρὰν αἴθουσαν, πρὸ τούτου ὅμως παρατηρῶ ἐπὶ τῆς κεντρικῆς τραπέζης λεύκωμα ἀναμνήσεων τῆς δεσποινίδος Μπλάκ τὸ ἀνοίγω, ἀρχίζω νὰ τὸ ἐξεψιλλίζω, ἀλλ ἡ δεσποινὶς Μπλάκ εἰσέρχεται. Προφάνω νὰ τὸ ἀφίσω εἰς τὴν θέσιν του καὶ κάμω τὸν φρόνιμον.

***

Πολὺ δλίγον μετεβλήθη ἡ εὐθυτενής, διαυγεστάτη τὴν ψυχήν, τὴν μορφὴν καὶ τὸ ἥθος σεβαστὴ δεσποινὶς Καρολίνα.

— Μὲ ἐλησμονήσατε.

— Πάντοτε σᾶς ἐνθυμοῦμαι, ἀλλ ὅσάκις πονῶ, διότι εἰς τὰς Ἀθήνας δὲν βλέπω πλέον τὴν παλαιὰν Ἀθήνα.

— Κάθε καρυδιᾶς καρυδί...

— ... αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην νὰ σᾶς ἴω.

— Ἐχετε δίκηο, δὲν ὑπάρχει πλέον ἡ Ἀθήνα.

— Τὴν ἀπλότητα διεδέχθη ἡ πενιχρότης καὶ τὴν ἀρχοντιά ἡ ξιπασιά...

— Ωστε ἔξακολουθεῖτε νὰ ζῆτε μὲ τὰς ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος;

— Βεβαίως ἡ σημερινὴ ἐπίσκεψις ὅμως ἔχει καὶ εἰδικὸν λόγον, τὴν περισυλλογὴν τῶν τελευταίων ἀναμνήσεων...

— Περὶ Βύρωνος βεβαίως.

— Τί ἄλλο... Θὰ σᾶς ὑποβάλω λοιπὸν εἰς μικρὰν ἀνάκρισιν.

— Φανεράν.

— Ε μὰ βέβαια, ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῆς Ἀττικῆς τίποτε μυστικὸν δὲν ἐπιτρέπεται.

— Ἀλλ ὡντε παραμένει.

— Η ἀνάκρισίς μας θὰ είναι ὅχι μόνον φανερά, ἀλλ καὶ δημιοσία, διότι δτι ποῦμε θὰ τὸ δημοσιεύσω.

— Πρὸν ἀρχίσωμε νὰ τὰ λέμε, σᾶς ζητῶ ἐν πρώτοις συγγράμμην, διότι μὲ περιμείνατε δλίγον.

— Δὲν ἔχασα τὸν καιρὸν μον. Ἐκύτταξα τὸν καύμενο τὸν πατέρα σας τὸν καλὸν κύριον Μπλάκ. Σὰ νὰ τὸν βλέπω ἐμπρός μον. Ἐλησμόνησα τὸ μικρὸν ὄνομά του.

— Ιάκωβος, δπως καὶ δ πατήρ του, αὐτὸς ποὺ βλέπετε ἔκει.

— Τί λαμπρὰ φυσιογνωμία.

— Ναί, ητο ὥραιός δ πάπτος μον, ἀλλ ὅ μάμη μον ητο η ὥραιοτέρα Ἀγγλίς τῆς ἐποχῆς της. Ίδον ἡ εἰκὼν της.

— Ο πάπτος σας τί ητο;

— Ήτο ἀξιωματικός. Ἐπολέμησε ὑπὸ τὸν Οὐελλιγκτῶνα καὶ ἀπέθανε τῷ 1863 ἐν Λονδίνῳ.

— Πρὸ τοῦ πατρός σας νομίζω.

— Μάλιστα δ μπαμπάς ἀπέθανε εἰς τὸ Μεσολόγγι τῷ 1866.

— Καὶ αὐτὸς εἰς τὸ Μεσολόγγι! Περίεργον. Πῶς ενδισκετο ἔκει;

— Ήτο ἐπὶ πολλὰ ἔτη πρόξενος τῆς Ἀγ-

γλίας καὶ ἔμεινε τοιοῦτος μέχρι τοῦ θανάτου του.

— Η μητέρα σας (ἡ Κόρη τῶν Ἀθηνῶν) ἦτο ἐνχαροιστημένη ἔκει;

— Εὐτυχής ἦτο πάντα. Πόσον καλὸς ἦτο δ πατέρας δὲν φαντάζεσθε! Η μνήμη δμως τοῦ Βύρωνος τὴν είχεν εἰς διαρκῆ συγκίνησιν. Μάλιστα ὑπέφερε καὶ ἀπὸ τὴν σκιάν του.

— («Ἀκουσον! Ἀκουσον!») Δηλαδή;!

— Δηλαδὴ πολὺ συχνὰ τὸν ἐβλεπεν εἰς τὸν

Η Δισ Καρολίνα Μπλάκ

ὑπνο της νὰ τὴν πιάνη ἔξηγριωμένος ἀπὸ τὰ μαλλιά καὶ νὰ τῆς φωνάζῃ. «Διατί νὰ παντρευθῆς!...» Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἥρχετο συχνὰ εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ μητέρα καὶ ἔμενε πολὺ.

— Νὰ λοιπὸν καὶ κρυφά. Αὐτὸν ἀνάγεται εἰς τὰς Κρυφὰς λεγομένας Ἐπιστήμας. «Οσοι δὲν πιστεύουν, δτι αἱ Ἐπιστῆμαι αὐταὶ ἔχουν νόμους, δλια αὐτὰ τὰ περνοῦν εἰς τὸν λογαριασμὸν τῶν συμπτώσεων, τῆς αὐθυποβολῆς κλ.

— Ο μπαμπᾶς τὴν ἐπείραζε καὶ τῆς ἔλεγε, δτι τοῦτο συμβαίνει, διότι ἔχει πάντοτε εἰς τὸν νοῦν της τὸν Βύρωνα.

— Είναι καὶ αὐτὸν μία ἔξηγησις. Καὶ πῶς ἔγινε δ γάμος τῆς Θηρεοίας — δὰ μὲ συγχωρήσετε ἔτσι νὰ λέγω τὴν μητέρα σας — μὲ τὸν κύριον Μπλάκ;

— Πολλοὶ τὴν ἔξητησαν, ἀπὸ θαυμασμὸν πρὸς τὴν ενιμορφιά της, τὴν δοπίαν ἐλάμπουνε καὶ δ ἔρως τοῦ Βύρωνος. Ο πατέρας τῆς ἥρεσε περισσότερον καὶ τὸν ἐπῆρε σύζυγον.

— Καὶ δ γάμος των πότε ἔγινε;

— Εγείνε εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 1830.

— Τί ἐπάγγελμα είχε τότε δ ο. Μπλάκ;

— Ήτο ἀξιωματικὸς τοῦ Ἀγγλικοῦ στρατοῦ δπως καὶ δ πατήρ του. Απὸ φιλελληνισμὸν δὲ παρηγήθη καὶ ἤλθε νὰ ἔγκατασταθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ο τότε πρόσβυς τῆς Ἀγγλίας τὸν ἥγάπα πολὺ καὶ κατόπιν τὸν ἐσύστησε εἰς τὸν Ἀρμανστέργη, δστις τὸν προσέλαβεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του καὶ πολὺ τὸν ἥγάπα, δπως καὶ αὐτὸς δ Οθων.

— Οι περιηγηταὶ λέγουν, δτι πολὺ γρήγορα ἔχασε τὴν ενιμορφιά της ἡ Θηρεοία.

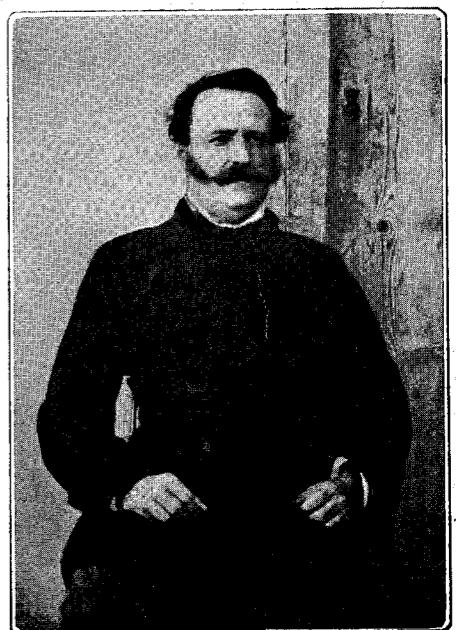
— Δὲν τὴν ἔχασε, κατεβλήθη δμως πολὺ ἀπὸ τὰς δυστυχίας.

— Δυστυχίας!

— Οχι οἰκονομικάς, δπως πολλάκις μᾶς ἐσυκοφάντησαν.

— Εἰλέτε μου παρακαλῶ κατὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ζητήματος.

— Εἰς τὴν «Ωραν» ἐγράφη ποτέ, δτι κατό-

ΙΑΚΩΒΟΣ ΜΠΛΑΚ
ο σύζυγος τῆς Κόρης τῶν Ἀθηνῶν

πιν ἐκκλήσεως τοῦ Φίνλεϋ, ἔγινε συνεισφορὰ ὑπὲρ τῆς δυστυχούσης «Κόρης τῶν Ἀθηνῶν». Ο Φίνλεϋ ὁργίσθη. Τὸ διέφευσε. Ἐπεσκέψθη μαλιστα καὶ τὸν Τρικούπην, δστις πολὺ ἐλυπήθη. Ήμεῖς καὶ σύνταξιν είγαμε καὶ ἀπὸ τὸν πάππον ἐκληρονομήσαμε. Δὲν ὑπήρξαμε ποτὲ πλούσιοι, ἀλλ ὡνδέποτε ἐστερήθημεν.

— Καὶ δ Γκουνώ συνεκινήθη ἀκόμα ἀπὸ τὴν διάδοσιν.

— Μήπως δὲν ἐγράφη δτι η Κόρη τῶν Ἀθηνῶν ἀπέθανεν εἰς μίαν τρώγλην τοῦ Λονδίνου; Ενῷ αὐτῇ ἀπέθανε στὰ 1875 εἰς τὰς Ἀθήνας μὲ τόσας τιμάς;

Η ΚΟΡΗ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
εις τὰς δυσμάς τοῦ βίου της

— "Ημουν εἰς τὴν κηδείαν της." Αν δὲν ἀπάτωμι τὴν ἔθαψαμεν εἰς τὸ Ἀγγλικὸν Νεκροταφεῖον.

— Μάλιστα. Πλησίον τοῦ νεοῦ της τὸν δοποῖον ὑπερηγάτα.

— Καὶ κάποτε ἄλλοτε ἐγράφη νομῆσον περὶ συνεισφορῶν.

— Μάλιστα. Κᾶποιος Ἀμερικανὸς πάλιν ἔκαμε δμοιον θόρυβον. Ἐγραψε εἰς κάποιαν ἐφημερίδα τοῦ τόπου του, καὶ μία ἐφημερὶς τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ μετέφερε. Ἰδοὺ δὲ τί εἶχε συμβῇ μὲ αὐτόν. Ἡλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας κυρίως διὰ νὰ γνωρίσῃ τὴν μητέρα μου. Ἡμουν ἀρρωστη τότε καὶ εἴχαμε ὑπάγῃ πρὸς ἀνάρρωσίν μου μὲ τὴν μητέρα εἰς Ἀμπελοκήπους. Ἐνθυμεῖσθε τὸν τότε ἔξοχικὸν βίον. Ἐνα καμαράκι διὰ δλους. Ἐκεὶ λοιπὸν ἐπέμενε νὰ μᾶς ἰδῇ. Ἐφυγε συγκεκινημένος. Ἐγραψε λοιπὸν φαίνεται διὰ τὴν ἔγινε καὶ κάποια Ἐπιτροπὴ ἔξω. Θὰ συνελέγησαν βεβαίως καὶ χρήματα, τὰ δποῖα καὶ δὰ... ἐφαγώθησαν. Ἡμεῖς οὐτε ἔξητήσαμεν οὐτε ἐλάβαμεν ποτὲ τίποτε. Ἰδοὺ τὸ πᾶν. Τὴν μητέρα πολὺ τὴν ἐτίμων αἱ ἔδω Ἀγγλικαὶ ἀρχαὶ καὶ τὴν ἐκάλουν μέχρι τοῦ γήρατός της εἰς γεύματα τὰ δποῖα συνήθως ἀπέφευγε.

— Εχετε εἰκόνα τῆς μητρός σας εἰς γεροντικὴν ἡλικίαν;

— Ἰδοὺ αὐτή.

— ! . . .

— Εἶνε μόνον τὰ χαρακτηριστικά της: λείπει ἡ ἐκφρασίς ποῦ εἶχε καὶ ἡ φωτιά ποῦ ποτὲ δὲν ἐσβυσε. Ἡτο πολὺ εὔμορφη γραία.

— Ἐπῆγε ποτὲ εἰς τὴν Ἀγγλίαν;

— "Οχι."

— Σεῖς;

— Μὲ προσεκάλεσεν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐορτῶν πρὸς

τιμὴν τοῦ Βύρωνος, μία ἐπιτροπὴ Κυριῶν, ἀλλὰ δὲν ἐπῆγα.

— Τί ἐννοούσατε, Κυρία, διὰ τὴν Θηρεσία κατεβλήθη ἀπὸ δυστυχία;

— Τοὺς θανάτους ὅλων τῆς τῶν ἀρσενικῶν παιδιῶν. Διότι εἶχε τρεῖς νεοὺς καὶ ἐμέ.

— Δὲν ἐνθυμούμαι τίποτε περὶ αὐτῶν· καὶ ἐνδιαφερόμεθα διὸ δλα τὰ οἰκαγενειακά σας ἀφοῦ θὰ ἐνδιεφέρετο βεβαίως καὶ ὁ Βύρων.

— Ο πρῶτος νιός της Φρειδερίκος, ἀκόλουθος τῆς ἐνταῦθα Ἀγγλικῆς Πρεσβείας, ἀποσταλεὶς κατὰ τὰ Καλαμπακιά εἰς Βόλον πρὸς εἰδότην, ἀνέβη εἰς τὰ βουνά ὑπὸ φλέγοντα ἥλιον. Προσεβλήθη ἀπὸ ἥλιασιν. Μετεφέρθη εὐθὺς διὰ πλοίου εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ἀπέθανε ταφεῖς εἰς τὸ νεκροταφεῖον Πειραιῶς ὅπου ἔχει ὠραῖον τάφον. Ἰδοὺ ἡ εἰκὼν του.

(Καὶ μοῦ ἔδειξε τὴν εἰκόνα τοῦ ὡραίου νεανίου).

— Ο δεύτερος νιός Ἀριστοτέλης, μαθητὴς τῆς σχολῆς τῆς Μάλτας, ἐλθὼν διὰ νὰ ἴδῃ τοὺς γονεῖς του, καὶ προσβληθεὶς ἀπὸ χολέραν, ἀπέθανεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐτάφη δὲ εἰς τὸ Ἀγγλικὸν νεκροταφεῖον. Καὶ ἡ μητέρα εἶναι κοντά του. Κιντάξετε τί ὡραῖο παιδί ποῦ ἥτο! Τὸ τρίτο της παιδί ἀπέθανε μικρό. Ὁ Λεωνίδας.

— Εἶναι αὐτὸ τὸ ὡραῖο παιδάρι ἐκεῖ;

— "Οχι. Δὲν ἔχομε εἰκόνα του. Αὐτὸς εἶναι δ

Η εἰσόδος τῆς μονῆς τῶν Καπουτσίνων
ὅπου ἐξομολογήθη ὁ Βύρων

«Η Δις Μπλάκ ἡγάπησε τὴν Ιππασίαν».
Σκίτσο "Αγγλου ταξιδιώτου

«Μὲ ἐπέπλητε δ πατήρ μου».
Γελοιογραφία "Αγγλου ταξιδιώτου

— Δὲν ἥκουσα περὶ αὐτοῦ.

— Δὲν τῆς ἔγραψε ποτὲ κατόπιν ὁ Βύρων;

— "Αν καὶ ἥτο θυμωμένος, τῆς ἔγραψε δύο φοράς.

— Δὲν ἔχετε τὴν εἰκόνα σας εἰς νεαρὰν ἡλικίαν;

— Ίδου αὐτὴ εἰς τὸ λεύκωμα. Ποτὲ δὲν κατώρθωσα νὰ ἐπιτύχω εἰς φωτογραφίαν.

— Εἶναι τὸ μειονέκτημα τῶν ξανθῶν. Πρὸς

ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν Θηρεσίαν, μοῦ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς ἔρωτήσω κατὰ διὰ σᾶς;

— Ἄφοῦ τὸ θέλετε.

— Διατί δὲν ἥθελήσατε νὰ ἔλθετε εἰς γάμον;

— Μὲ ἔζητησαν πολλοί, ίδιως Ἀγγλοι καὶ

Ἀμερικανοί. Ἐνας μάλιστα ἀπὸ αὐτοὺς καὶ δλα λαμπρὸς καὶ πλουσιώτατος ἄλλα . . .

— Ἅλλα . . .

— Οἱ θάνατοι τοῦ σπιτιοῦ μας μὲ εἶχαν δια-

θέση κατὰ τὸ γάμου, δὲν ἥθελα δὲ νὰ ἔγκατα-

λείψω καὶ τὴν μητέρα μου κατάμονη εἰς τὸν

κόσμο!

— Καὶ δὲν ἀγαπήσατε . . .

— Τὴν Ιππασίαν πολύ. Ο πατέρας μου μὲ

ἐμάλων διὸ αὐτὴν τὴν μανίαν μου. Κᾶποιος

μάλιστα Ἀγγλος μοῦ ἔκαμε καὶ γελοιογραφίαν

διὰ τὸ ζήτημα αὐτό.

— Βλέπω ἀρκετὰς ἀναμνήσεις ἔχετε εἰς τὸ λεύ-

κωμα αὐτό. Καὶ ποιήματα. Τῆς μητρός σας ἐν

σχέσει μὲ τὸν Βύρωνα δὲν περιεσώθη τίποτε!

— Τῆς εἶχε στελλή τὸ ποίημα «Ζωή μου

σ' ἀγαπῶ».

— Θὰ ἐγνώριζε φαίνεται διαβάσεις τῆς ιδιο-

τροπίας τῆς Ἀθηναϊκῆς διαλέκτου. Αντὶ ψυχῆς

μου, δπως λέγοντα σήμερα, ἔγραψε «Ζωή μου».

— Καὶ ἐγνώριζε ἀρκετὰ καλὰ καὶ ἐμάνθινε

μὲ μεγάλην εὐκολίαν τὰ νέα ελληνικά, δπως

ἔλεγε ἡ μητέρα.

— Εἶναι ἀλήθεια, διὰ τοῦτο εἶχε γράψη καὶ ἐλληνι-

κὸν ποίημα;

— Αν κρίνωμεν ἀπὸ τὴν εἰκόνα της διμολο-

γούμενως ἥτο ὡραία.

— Η εἰκὼν αὐτὴ τῆς διμολογήθησαν πολύ. Τῆς

εἰκόνας της

Η Κρήτη των Αθηνών διάφοροι ταξιδιώται

— Οταν ήτο είς τὰς Ἀθήνας τῆς εἶχε χαρίσει ἔνα δακτυλιδάκι μὲ μπριλαντάκια εἰς σχῆμα καρδιᾶς. Ἀπὸ τὸ Λονδίνον δὲ τῆς εἶχε στελλή κατόπιν μιὰ ὀραία δακτυλήθρα καὶ ἄλλα μικρὰ πράγματα.

- Τί ἔγειναν;
- Μᾶς τὰ ἔκλεψε μία ὑπηρέτρια.
- Τὰ γράμματα;
- Καὶ αὐτὰ ἐχάθησαν ἀπὸ χέρι σὲ χέρι.
- Κάπου θὰ ἕτερυπάσουν αὐτὰ μιὰ μέρα.
- Ιωσ.
- Απὸ τὸ Μεσολόγγι δὲν τῆς ἔγραψε;

— Βεβαίως τῆς ἔστειλε ἔνα γράμμα καὶ τῆς ἔλεγεν, διτὶ «κυνηγῶντας τοὺς Τούρκους θὰ ἔλθῃ νὰ τὴν ἰδῇ».

— Οταν ἔμαθε τὸν θάνατόν του; . . .

— Α! Ὄλοι ἔλυπτήθησαν τὸν Βύρωνα, διότι ἀπέθανε τόσον νέος... διὰ τὴν ζημίαν ποὺ ὑπέστη ἡ ποίησις. . .

— Ο καῦμένος δ Δὸν Ζουὰν ἔμεινε στὴ μέση τῶν ἄδηλων του... . . .

— . . . διὰ τὴν ζημίαν ποὺ ὑπέστη δ Ἐλληνικὸς Ἀγὼν . . . ἀλλὰ μόνον ἡ «Κόρη τῶν Αθηνῶν» τὸν ἔκλαυσε, καὶ τὸν ἔκλαυσε πολὺ.

Δ. ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ

[Τὸ γράμμα αὐτό, τὸ τελευταῖον τὸ ὅποιον ἔγραψεν δὲ Βύρων, ἀπευθύνεται πρὸς τὴν ἑτεροθαλῆ ἀδελφήν του Αὐγούσταν Leigh. Ή κυρία αὐτὴ ήτο ἡ μόνη συγγενής τοῦ Βύρωνος, ἡ τούλαχιστον ἡ μόνη τὴν δοποίαν ἀνέγνωσε καὶ πάντοτε ἀνέφερε μὲ στοργήν. Ἀντέγραψα τὸ ήμιτελὲς αὐτὸν γράμμα, ἐπειδὴ ἤξευρα ὅτι τὸ πρωτότυπον θὰ διέτρεχε τὸν κίνδυνον νὰ χαθῇ, ἔως ὅτου φθάσῃ τὸ προορισμόν του. Ἐκτὸς τοῦ ἐνδιαφέροντος τὸ ὅποιον παρουσίαζει ὡς τὸ τελευταῖον χειρόγραφον τοῦ Βύρωνος, εἶνε συγχρόνως καὶ δεῖγμα τῶν ἀληθινῶν τῶν ἐστερικῶν αἰσθημάτων. Παρετήρησα διτὶ τὸ περισσότερα γράμματα ποὺ ἔχουν δημοσιεύθη ἔχουν ὑφος ἐπίπλαστον καὶ φανονται γραμμένα διὰ νὰ κάμουν ἐντύπωσιν. — Απὸ τὰ Απομνημονεύματα τοῦ Τρελλῶν.]

Ἀγαπητή μου Αὐγούστα,

Ἐλαβα πρὸς ὀλίγων ἡμερῶν τὰς πλιηροφορίας σου, καθὼς καὶ τῆς Λαίδης Βύρωνος περὶ τῆς ὑγείας τῆς Ἀδας (τῆς κόρης του), μαζὶ μὲ

ζημίαν παρὰ εἰς ἐκείνους οἱ δοποίοι ἥγωνται ποῖος νὰ πρωτοπεταχθῇ ἔξω ἀπὸ τῆς θύρας καὶ τὰ παράμυθα μεταξὺ τῶν δοποίων μερικά. Ἀγγλικὰ προϊόντα, νεωστὶ ἀφιχθέντα, συνηθισμένα εἰς ἡρεμώτερα στοιχεῖα, ὀλίγον ἔλειψε νὰ σκάσουν μέσα εἰς τὸ σπόλαιον ποὺ ἔγινε διὰ τὴν προτεραιότητα.

Κατώρθωσα νὰ ἐπιτύχω τὴν ἀπελευθέρωσιν εἰκοσιεννέα. Τούρκων αἰχμαλώτων, καὶ τοὺς ἔστειλα ὅλους, — ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιά, — εἰς τὴν πατρίδα καὶ τοὺς φύλους τῶν δι' ἔξοδων μου· μόνον ἔνα ὀραῖο κοριτσάκι ἐννέα χρόνων, δυομισάζομενον Χάτο η Χατατέ, ἔξεφρασε ζωηρὰν ἐπιθυμίαν νὰ μείνῃ μαζὶ μου ἡ ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν μου· καὶ εἴμαι σχεδὸν ἀποφασισμένος νὰ τὴν υιοθετήσω, ἐὰν βεβαιωθῶ διτὶ η Λαίδη Βύρωνος, θὰ θελήσῃ νὰ τὴν πάρῃ εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὡς σύντροφον τῆς Ἀδας (εἶνε περόπιτον τῆς αὐτῆς ήλικίας), καὶ θὰ μᾶς ἡτο εὔκολον νὰ φροντίσωμεν δι' αὐτήν, — εἰδεμὴ εἰμιορδῶ νὰ τὴν στείλω εἰς τὴν Ἰταλίαν νὰ ἔκπαιδευθῇ. Εἶνε πολὺ ζωηρὰ καὶ ἔχυπνη, μὲ μεγάλα μαυρᾶ ἀνατολίτικα μάτια καὶ ἀσιτικὴν φυσιογνωμίαν. «Ολα τῆς τ' ἀδέλφια ἔφονεύθησαν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν. Η μητέρα τῆς ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν σύγνον τῆς, διόποιος μένει εἰς τὴν Πρέβεζαν προτιμᾶ δύμως νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς ἔμε τὸ παιδί εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς χώρας. Η μικρά τῆς ήλικία καὶ τὸ φῦλον τῆς ἔσωσαν ἔως τώρα τὴν ζωὴν τῆς, ἀλλὰ κανεὶς δὲν εἰμιορδεῖ νὰ προείτῃ τί εἰμιορδεῖ νὰ συμβῇ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολέμου (καὶ τέτοιου πολέμου). Πιθανῶς θὰ τὴν ἀναθέσω εἰς τὴν φροντίδα καμιᾶς κυρίας Ἀγγλίδος εἰς τὰ νησιά πρὸς τὸ παρόν. Αὐτὸς εἶνε καὶ ἡ ἐπιθυμία τοῦ παιδιοῦ, τὸ διόποιον δείχνει διτὶ ἔχει πολὺ σχηματισμένον χαρακτῆρα διὰ τὴν ήλικίαν του. Εἰμιορδεῖς νὰ κάμψης λόγον δι' αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, ἀν νομίζῃς διτὶ ἀξίζει τὸν

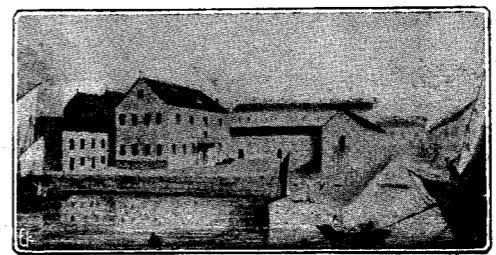
κόπον. Τὸ μόνον ποὺ ἐπιθυμῶ εἶνε νὰ ἀνατραφῇ καὶ νὰ τὴν μεταχειρίζεωνται ἀξιοπρεπῶς καὶ ἐὰν ληφθῇ ὑπὸ δύψινης ή ήλικιάς μου καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ζητήματα, νομίζω διτὶ θὰ δύσκολον νὰ μοῦ καταλογισθοῦν ἄλλαι βλέψεις.

Οσον ἀφορᾷ τὴν ὑγείαν τῆς Ἀδας, χαίρω μανθάνων διτὶ εἶνε τὸσον καλλίτερα, νομίζω δύμως καὶ λάβῃ συνεπῶς τὰ μέτρα τῆς δι' αὐτοῦ, διτὶ η περιγραφὴ τῶν τάσεων καὶ διαθέσεών της δύμοιαζει κατὰ πολὺ μὲ τὰς ίδιας μου διτὶ εἶχον τὴν αὐτὴν ήλικιαν, μόνον διποὺ ημον πολὺ δρμητικῶτερος. Η προτίμησίς της διὰ τὸν περόπιτον λόγον (δόσον καὶ ἀν φανῆ αὐτὸ παράξενον) ήτο καὶ ἀληθῶς εἶνε καὶ ίδική μου προτίμησις (διότι ἀποστρέφομαι, καὶ πάντοτε ἀπεστρεφόμην νὰ διαβάζω στίχους) καὶ δὲν ἐφεύρα ποτὲ τίποτε ἄλλο παρὰ «βάρκες - καράβια» καὶ ἐν γένει κατί σχετικὸν μὲ τὸν ὀκεανόν. Εδειξα τὴν περιγραφὴν εἰς τὸν συνταγματάρχην Στάνχωπ, καὶ ἔξεπλάγη διὰ τὴν δύμοιότητα μερικῶν σημείων της μὲ τὴν γενεάν τοῦ πατέρα της — ἀκόμη καὶ τώρα.

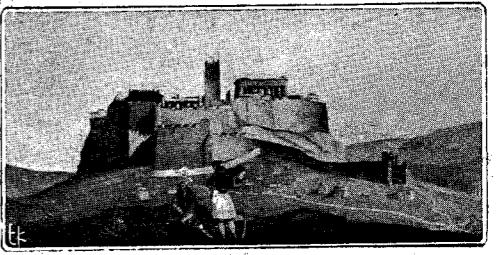
Εἶνε δύμως ἐπίσης σωστόν, ἀν καὶ δυσάρεστον, ν' ἀναφέρω διτὶ η τελευταία μου προσβολή, η διόποια ητο ισχυροτάτη, εἶχε μεγάλην δύμοιότητα μὲ ἐπιληφίαν — τὸ διατὶ τὸ ἀγνοῶ — ἐπειδὴ εἴμαι ἀρκετὰ προχωρημένης ήλικίας, η πρώτη ἐμφάνισίς της νὰ γίνη εἰς τὸ τριακοστόν ἔκτον ἔτος μου, καὶ ἐφ' δόσον γνωρίζω δὲν εἶνε κληρονομικόν — καὶ διὰ νὰ μὴ γίνη τοιοῦτο, φρονῶ διτὶ πρέπει νὰ τὸ εἰπῆς τῆς Λαίδης Β. διὰ νὰ λάβῃ μερικὰς προφυλάξεις ὡς πρὸς τὴν Ἀδαν.

Η προσβολή δὲν ἐπανῆλθε — τὴν καταπολεμῶ μὲ ἐγκράτειαν καὶ ἀστησιν, καὶ ἐως τώρα ἐπιτυχῶς — εἴαν εἶνε μόνον περιστατική, τότε ἔχει καλῶς.

(Μετάφρ. Α.Θ.)

Η μεσαία οίκια είναι ἐκείνη δύο πατούσας δὲ Βύρων εἰς τὸ Μεσολόγγι καὶ δύο παλέθανε (Ἐκ σύντομος τῆς ἐποχῆς)

Η ἀκρόπολις εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Βύρωνος

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΆΣΜΑ ΤΟΥ BYRON

Καιρὸς εἶναι ἡ καρδία μου ἀπὸ ἔρωτες νὰ πάψῃ
τώρα ποὺ πλέον δὲν ἡμπορεῖ σ' ἄλλες καρδιὲς ν' ἀνάψῃ
ἔρωτικὴ φωτιά.

Ἄλλ' ὅχι, ἀν εἶναι ἀδύνατο νὰ μὲ ἀγαπήσουν ἄλλοι,
ὅμως ἐγὼ θὲ ν' ἀγαπῶ τῆς ὁμορφιᾶς τὰ κάλλη,
τὰ κάλλη τὰ γλυκά.

Ἡ μέρες μου ἑτελειώσανε καὶ φεύγουνε ἡ ἀχτίδες
τοῦ ἔρωτα, τ' ἀνθη καὶ οἱ καρποὶ τῆς νιότης μου ἡ ἐλπίδες,
καὶ μένει ἡ συμφορά.

Μαύρη φωτιὰ καὶ ἀδιάκοπη τὰ σωθικά μου φθείρει
σὰν τὴ φωτιὰ τῆς κόλασης, σὰν τὴ φωτιὰ ποὺ φθείρει
τοῦ χάρου τὰ κορμιά.

Δὲν πρέπει τέτοιος στοχασμὸς τὸ νοῦ μου νὰ θολώνη
ἐδῶ ποὺ ἡ Δόξα ὀδόλαμπη μονάχη στεφανώνει
τοῦ ἀνδρείου τὴν κεφαλή.

Σημαῖες, δάφνες καὶ καπνοὶ καὶ ἀρματα τιμῆμένα
τῆς πομητῆς Ἑλλάδος μου, παρηγορῆστε ἐμένα,
ἔμε ποὺ ἐσᾶς ποθεῖ.

Ἡ Ἑλλάδα τώρα ἐλεύθερη, ἐλεύθερη ἡ καρδία μου
ἀς τρέξῃ ἐδῶ νὰ τιμῆῃ σ' ἐμένα ἡ γενεά μου
διόπου σ' ἐμένα ζῆ.

Όχι δὲν θέλω δάκρυα γι' ἀγάπη πλέον νὰ χύσω,
τώρα στὴ θλίψη, στὴ καράν ἀδιάφορος θὰ ζήσω
ἔως δτου ἔχω πνοή.

Ἄντι τὴ νιότη νὰ ποθῇς, λύπη στὸ νοῦ σου νάχης,
κάλλιο σὰν ἥρωας νὰ χυθῆς στὸν κάμπο μὲς τῆς μάχης
ποῦναι μπροστά σου ἐδῶ.

Τὸν πολεμάρχου τὴ θανὴν ἐζήτησε ἡ ψυχή σου,
εὗρε τὸ μνῆμα ποὺ ποθεῖς καὶ τότε ἀποκοιμήσου
τὸν ὑπὸ τὸ στερνό.

† ΕΛΙΣΑΒΕΤΙΟΣ ΜΑΡΤΙΝΕΓΚΟΣ

Η ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

[Ο κ. Δημ. Κακλαμάνος, εἰδικῶς ὡς γνωστὸν ἀσχοληθεὶς εἰς τὰ τοῦ βίου τοῦ Βύρωνος, διεσκεύασε τὴν κλασικὴν βιογραφίαν τοῦ ποιητοῦ τὴν γραφεῖσαν ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ καθηγητοῦ Ἐλτζε. Ἐκ τοῦ ἔργου τούτου, τὸ ὅποιον ὑὰ ἐκδόθη τὸ προσχέξεις ἐτοι εἰς μέγαν τόμον, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐκαντοτετρίδος τῆς πρώτης ἐπισκέψεως τοῦ Βύρωνος εἰς Ἑλλάδα, δ. κ. Δ. Κακλαμάνος παρεχώρησεν εἰς τὰ «Παναθήναια» πρὸς δημοσίευσιν τὸ ἔξης μέρος:]

Οἱ ταξειδιῶται ἀνεχώρησαν ἐκ Μελίτης ἐπὶ τὸν πολεμικοῦ βριτικοῦ «Ἀράχνη» καὶ τὴν 29 Σεπτεμβρίου ἀπεβιβάσθησαν ἐπὶ ἡπειρωτικοῦ ἐδάφους εἰς τὴν Πρέβεζαν, ἀπέναντι τοῦ Ἀκτίου. Φαίνεται, ὅτι ἡ εὐκαιρία, τὴν δοῖαν παρεῖχε τὸ πλοῖον, ἐπηρέασε κάπως τὴν περὶ τοῦ ταξειδίου τούτου ἀπόρασιν. Φαίνεται τούλαχιστον, ὅτι οἱ ταξειδιῶται δὲν εἶχον προδιαγραφαμένον τι σχέδιον. Ὁ Βύρων ἔγεινεν ἔξαλλος ἐκ χαρᾶς, ἀντικρύζων τὰς τοποθεσίας, τὰς συνδεομένας πρὸς τὰς ἐνδοξωτέρας κλασικὰς ἀναμνήσεις. Διῆλθε πρὸ τῆς Ἰθάκης καὶ τοῦ βραχοῦ τοῦ Λευκάτα (Ἄγ. Μαύρα) ἐξ οὗ ἡ Σαπφώ ἐρείφη εἰς τὴν θαλάσσαν εἰδὲ ποὺ αἱ ναυμαχίαι τοῦ Ἀκτίου καὶ τῆς Ναυπάκτου διεδραματίσθησαν ἐπάτησε τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ δοῖον πυργοῦται ἡ Πίνδος καὶ φέρει δ' Ἀχελῷος. Εἰδε τὰ ὕδατα τῆς Ἀχερούσιας λίμνης καὶ τὴν θέσιν δπον τὸ φύλλωμα τῆς ἱερᾶς Δωδωναίας φηγοῦ ἐθρόει. Ποῦ ἀλλοῦ ἥδυνατο νὰ ἐμποτισθῇ τὸ πνεῦμα του ἀναμνήσεων μεγαλοπρεπεστέρων ἢ εὐγενεστέρων; Ποῦ ἥδυνατο ἡ καρδία του, τυρβᾶζουσα περὶ τὴν ματαίότητα τῶν ἀνθρωπίνων, νὰ ζητήσῃ τροφὴν διψιλεστέρων; Καὶ παρὰ τὰς ἀναμνήσεις ταύτας ὅμως, ἡ ζωὴ ἐβεβαίωνε τὰ δικαιώματά της, τὸ παρὸν δ' ἐγοήτενεν αὐτὸν περισσότερον τὸν παρελθόντος. Ως διὰ μαγικῆς φάβδου, μετεφέρετο ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ λεπτοτάτου ἐξενγενισμοῦ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ Τοντοκιοῦ κράτους, δπον, μέχρι σήμερον ἀκόμη, «ἀπαντῶσι εὐκρινέστερα τὰ ἔγχη τῆς μεσαιωνικῆς βαρβαρότητος». Χαιρετίζει τὴν Ἀλβανίαν ὡς τὴν «τραχεῖαν τροφὸν ἀνδρῶν».

「Ωρέε」 ἐδῶ ὁ λύκος καὶ τὸ σάμφος του δένυει ὁ ἀετός· πτηνὰ καὶ ζῶα σαρκοβόρα, ἀνδρες ἀτίθασοι σοβοῦν καὶ θύελλ' ἐμμανής, φρικτά μυκάται τὸν κειμῶνα.¹

«Ἡ χώρα ὠσαύτως, καίτοι χωριζομένη ἀπὸ τῆς Ἰταλίας διὰ στενῆς λωρίδος θαλάσσης, ἡτο διλιγώτερον γνωστὴ οἰασθήτωτες ἀμερικανικῆς ἐρήμου, καὶ ἐντελῶς ἀποκεκλεισμένη πάσης πρὸς τὸν λοιπὸν κόσμον ἐπικοινωνίας. Ὁ Βύρων δὲν ἦτο δυνάτον ἡ νὰ αἰσθάνεται ζωηροτάτην εὑρ-

πάθειαν πρὸς κοινωνίαν, μεταξὺ τῆς δοῖας ἡ ἀτομικότης τοῦ χαρακτῆρος ἀνεπτύσσετο ἀδεσμευτος ἀπὸ τῶν φραγμῶν τῶν κοινωνικῶν συμβάσεων καὶ δπον εἰς τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐνέργειαν, διηνοίγετο ἀπεριόριστον πεδίον: «Οἱ Ἀλβανοί, λαὸς πολεμιστῶν καὶ ληστῶν»—λέγει δ Μένδελσων Βαρθόληδη—«δὲν ἀνεπτύχθησαν ἀκόμη μέχρι τῆς σήμερον, περισσότερον ἀπὸ τὸν προπάτορά των, τὸν Πελασγού». Ἡ χώρα καὶ οἱ κάτοικοι ἐπανέφερον καὶ πάλιν τὸν Βύρωνα εἰς τὸ Μόρβεν. «Τὰ βουνά» λέγει, «φαίνονται σκωτικά, μὲ γλυκύτερον μόνον αἴμα». «Ἡ ἀλβανικὴ φουστανέλλα, (διὸ καὶ λευκὴ¹) τὰ ισχνά, ἀλλ' εὐρωστα σώματά των, ἡ πλήρης κελτικῶν ἀπηκήσεων διάλεκτός των καὶ αἱ σπαρτιατικαὶ ἔξεις των»—τὰ πάντα ἀνεμίμησον εἰς αὐτὸν τὰ δρη τῆς Σκωτίας. Αἱ γυναικες τὸν κατέπληξαν διὰ τῆς δραιστότητος καὶ τοῦ ὑπερφάνου παραστήματός των.

... Κατὰ τὴν εἰς Τεπελένιον ἄφιξίν του, παρέστη πρὸ ἀλλοκότου ἐντελῶς θεάματος. «Δὲν θὰ λησμονήσω (γράφει) ποτὲ τὴν παράδοξον σκηνὴν κατὰ τὴν εἰσοδόν μου εἰς τὸ Τεπελένιον, τὴν πέμπτην μεταμεσημβρινὴν ὥραν. Μοῦ ἐνθύμησε (μὲ κάποιαν διαφορὰν εἰς τὰς ἐνδυμασίας) τὴν περιγραφὴν τοῦ Πύργου τῆς Βραντόμης εἰς τὴν «Τελευταίαν Μητρόπολιν» ὑπὸ τοῦ Οὐνάλτερ Σκωτ καὶ τὸ φεονδαλικὸν σύστημα. Οἱ Ἀλβανοί μὲ τὰς ἐνδυμασίας των (τὰς μεγαλοπρεπεστέρας εὐγενεστέρων), οἱ Τάρταροι μὲ τοὺς ὑψηλοὺς σκούφους των, οἱ Τοῦροι μὲ τὰ εὐρύτατα βουρνούζια των καὶ μὲ τὰ σαρίκια των ἐπὶ κεφαλῆς, οἱ στρατιῶται καὶ οἱ μαῦροι δοῦλοι, δηγοῦντες τοὺς ἵππους, οἱ πρῶτοι εἰς πικνοὺς διμίλους, ἐντὸς ὑπαίθρου τινὸς στοᾶς πρὸ τοῦ Πολατίου, οἱ δευτέροι ιστάμενοι εἰς εἶδος τι περιστόσιν κάτωθεν αὐτῆς, διακόσιοι μαῦροι θυμοειδεῖς ἵπποι μὲ πολυτελῆ φράλαρα, ἔτοιμοι πρὸς σύγχρονον ἐκκίνησιν, ἀγγελιαφόροι εἰσερχόμενοι καὶ ἔξερχόμενοι μετ' εἰδήσεων καὶ διαταγῶν, τύμπανα κρουόμενα, παιδία ἀναγγέλλοντα τὴν ὥραν ἀπὸ τῶν μιναρέδων τῶν τζαμίων, πάντα ταῦτα, μετὰ τῆς παραδόξου τοῦ οἰκοδομήματος δύψεως, ἀπετέλουν νέον καὶ εὐφρόσυνον διὰ ξένον θέαμα. Τὸ Τεπελένιον (δπον δ' Ἀληπασσᾶς ἐγεννήθη τὸ 1741) περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ μεγαλοπρεπῶν καὶ ἀποκρήμνων βουνῶν τιτανώδους συστάσεως: δένδρον ἡ θάμνος δὲν φύεται ἐπὶ τῶν ἀγρών παραφράσων καὶ αἱ

¹ Σημ. Μεταφρ. Οἱ Σκωτοί ὡς γνωστὸν φέρουν χωματιστὸν ἔνδυμα ἀνάλογον πρὸς τὰς ἀλβανικὰς φουστανέλλας, ἀνοικτὸν μέχρι γόνατος καὶ ἀφήνον γυμνὸν πρὸς τῶν κνημῶν ἀλλ' ἐξ ὑφάσματος χωματιστοῦ.

στεναὶ φάραγγες, διὰ τῶν ὁποίων ἡ Βογιοῦσσα¹ (δο Ποταμὸς τῶν Στεναγμῶν) ὁρέει, μαστίζονται ὑπὸ συνεχῶν ἀνέμων καὶ θυελλῶν.

Τὴν ἐπιοῦσαν (12 Ὁκτωβρίου) δο «ἐπίσημος Ἀγγλος» παρουσιάσθη εἰς τὸν φοιβερὸν πασσᾶν ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς μαρμαρίνης στοᾶς, εἰς τὸ

Ο Τίτας, δο πιστός ντηρέτης τοῦ Βόρεων, εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ὄποιου ἔξεπνευσε δο ποιῆτης

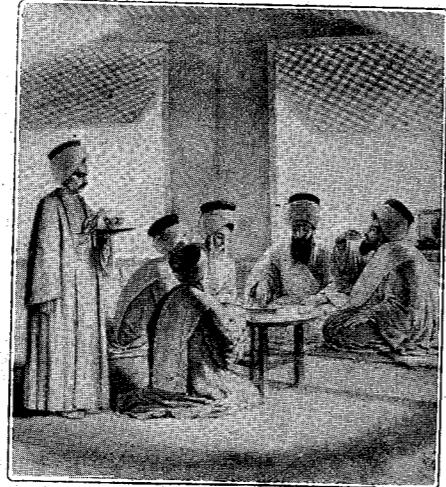
μέσον τῆς ὁποίας ἔρρεε κρήνη. Ο Βύρων παρουσιάσθη καὶ αὐτός, δπως δὲν λησμονεῖ ν' ἀφηγηθῇ² «μὲ λαμπρὸν στολὴν καὶ μὲ θαυμάσιον ἔφος παρὰ τὸ πλευρόν». Ο Ἀλῆ-πασσᾶς τὸν ἐδειξιώθη, τοῦ ἔδωκε θέσιν πρὸς τὸ δεξιά του καὶ τὸν ἥρωτησε, διατί τόσον νέος ἐγκατέλειψε τὴν πατρίδα του; Πρόγαματι δο σατράπης, δος οἱ Τούρκοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, δὲν εἶχεν ἰδέαν περὶ ταξιδίων, ἀναλαμβανομένων χάριν μορφώσεως ἢ διασκεδάσεως. Τὸν ἐπεφόρτισε νὰ ὑποβάλῃ τὰ σεβασμοτά του εἰς τὴν μητρά του καὶ κατεκολάκευσε τὸν Βύρωνα, εἶπόν πρὸς αὐτόν, δτι ἐμάντευσε τὴν εὐγενῆ καταγωγῆν τοῦ ἀπὸ τὰ μικροκαμωμένα ὅτα τοι, τὴν οὐλινή κόμην καὶ τὰς μικρὰς λευκὰς χειράς του. Τὸν παρεκάλεσεν ἐπίσης νὰ τὸν θεωρῇ δος πατέρα του, ἐφόσον ενδίσκεται ἐν Τουρκίᾳ καὶ τοῦ ἐστελλεν δος εἰς χαῖδευμένο παιδί εἰκοσάκις τῆς ἡμέρας ἀμύγδαλα, καρπούς, σερβίτεια, γλυκυσματά.

...Ο Ἀλῆ-πασσᾶς ἐφωδίασε τὸν Βύρωνα μὲ συστατικὰς ἐπιστολάς, δδηγὸν δοιαὶν συνοδίαν, διὰ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς Ἱωάννινα καὶ ἔκειθεν εἰς Σαλαδράν. Πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ληστρικῶν συμμόριων, δο Βύρων καὶ δο συνοδεία του ἐπεβιβάσθησαν ἐκεὶ πολεμικοῦ μυοπάρωνος τεθέντος ὑπὸ τὰς διαταγάς του, διὰ νὰ μεταβῇ

¹ Σημ. Μεταφρ. Ο ποταμὸς Ἀφος.

² Εἰς ἐπιστολὴν πρὸς τὴν μητέρα του.

εἰς Πρέβεζαν. Μόλις δμιως ἔξεκινησεν, ἐνέσκηψε θύελλα, ἐκ τῆς ὁποίας, ἔνεκα τῆς ἀνικανότητος τοῦ Τούρκου κυβερνήτου καὶ τοῦ πληρώματος, τὸ πλοῖον διέτρεξε τὸν ἔσχατον κίνδυνον. Ο κυβερνήτης ἐκόπτετο καὶ ἔθρηνε. Ἐρωτηθεὶς ἀνθὸς ἥμιτοροῦς νὰ ἐπιστρέψῃ δπὶσω πρὸς τὴν Ἑρνάν ἀπήντησεν: «Ἐὰν θέλῃ δο Θεός» — δὲ καὶ πάλιν ἥρωτημη ἀντὸς ὁροῦσε τούλαχιστον νὰ διευθυνθῇ πρὸς τὴν Κέρκυραν, «ἀν θέλῃ δο Θεός» ὑπῆρξε καὶ πάλιν ἡ τουρκικωτάτη ἀπάντησ τού. Χειροτέρα ἦτο ἡ διαγωγὴ τοῦ Φλέτσερο, τοῦ γηραιοῦ ὑπηρέτου τοῦ Βύρωνος, δστις μετὰ θρήνων ἀνέμενε τὸν «ὑγρὸν θάνατον» (δπως ἔλεγε) καὶ δὲν ἐδέχετο κατ' οὐδένα λόγον τὰς παρηγορίας τοῦ κυρίου του. Ο Βύρων ἥδυνατε νὰ δώσῃ οἰανδήποτε βοήθειαν καὶ βαρυνθεὶς νὰ παρηγορῇ εἰς μάτην, ἐτιλίχθη εἰς τὴν ἀλβανικὴν κάππαν του, κατεκλίθη ἐπὶ τοῦ καταστρώματος καὶ παρὰ τὴν λύσαν τῶν στοιχείων, παρεδόθη εἰς βαθὺν ὑπνον. Οτε ἔξυπνησεν, δο κίνδυνος εἶχε παρέλθει. Εντυχῶς είχον διευθυνθῇ πρὸς τὴν ἀκτήν, εἰς τὸν δόμον τοῦ Φαναρίου, παρὰ τὸ Σοῦλι, δπου ἔγειναν δεκτοὶ καὶ ἐφιλοξενήθησαν προδύμως εἰς χωρίον τοῦ δομάτιο Βολονδρόπακο. (.) Ο ἀρχηγὸς τοῦ χωρίου τούτου ἐπιμόνως ἀπεποιήθη νὰ δεχθῇ οἰανδήποτε χρηματικὴν ἀμοιβήν. «Θέλω νὰ νὰ μὲ ἀγαπάτε, δχι νὰ μὲ πλερώσετε», εἶπε καὶ ἔζητησεν ἀπλῶς ἔγγραφον βεβαίωσιν περὶ τῆς διαγωγῆς

Γεῦμα εἰς τὸν οἶκον τοῦ Βοεβόδα (διοικητοῦ) τὸν Ἀθηνῶν

τοῦ. Ο ἐπόμενος σταθμὸς ὑπῆρξεν ἡ Πρέβεζα, δπόθεν οἱ ταξειδῶται ἐπόρκειτο δο ἀλλού πολεμικοῦ πλοίου νὰ κατευθυνθῶσιν εἰς Πάτρας. Άλλος δο Βύρων, μὴ θέλων νὰ ἐμπιστευθῇ πλέον ἔαυτὸν εἰς Τούρκον πλοίαρχον, ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ ταξείδιον διὰ Ἑρνάς. Ἐθεώρησεν ἐν τούτοις φρόνιμον, ἔνεκα τῶν λυμαινομένων δος ἐλέγετο, τὴν χώραν ληστρικῶν συμμοριῶν,

νὰ καταρρίσῃ ισχυρὰν συνοδείαν ἔξι ἐνόπλων Ἀλβανῶν, τοὺς δποίους ἀπέλυσεν, ἀμα ἔρθμασεν εἰς τὸ Μεσολόγγι. Συνοδευόμενος ὑπὸ ἀυτῶν μετέβη ἀπὸ τὴν Ἀρταν εἰς τὴν Βόνιτζαν καὶ ἔκειθεν εἰς τὸ Λουτράκι, γραφικὸν χωρίον παρὰ τὴν θάλασσαν, δπου ἔλαβε χώραν ἡ νυκτερινὴ ἐκείνη σκηνή, τὴν ὁποίαν δο ποιητῆς περιέγραψε διο ἀνεξιτήλων χωριμάτων, εἰς τὸν «Τσάιλδ Χάρολδ».¹

Κυρίως εἰπεῖν τὸ Λουτράκι ἀπετελεῖτο ἀπλῶς ἀπὸ ἐν τελωνείον καὶ ἔνα στρατῶν πρωοισμένον διὰ τοὺς διερχομένους ἐκείθεν καὶ περιβαλλόμενον, ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Ἑρνάς, διο ὑψηλοῦ τείχους, τοῦ δποίου αἱ πύλαι ἐκλείσαντο, ἀμα ἐνύκτωνεν. Πυραὶ ἀνήφθησαν, μία αἵτης ἐσφάγη καὶ ἐψήθη, καὶ μετὰ δμητρικὸν δεῖπνον, οἱ Ἀλβανοί, ἥρχισαν χορεύοντες τὸν πυρούχιον χορόν των, συνοδευόμενον ἀπὸ τὸ ἄσμα: «Ταμπουρζῆ Ταμπουρζῆ».

Αλῆ-πασσᾶς, Αλῆ-πασσᾶς τὸ πρῶτο παλληκάρι

«Υμνος, τὸν δποίον δο Βύρων ἐθεώρει δίκαιον, ἀφοῦ εἰς τὸν Τύραννον ὠφειλε τὴν ἀσφάλειαν του, μεταξὺ τοιούτων ἀνθρώπων εἰς τὴν θέσιν αὐτήν, τὴν μακρονήν καὶ τόσον κατάλληλον πρὸς ἐγκλήματα. Οἱ ταξειδῶται ἐδῶ, δπως καὶ παντοῦ, δὲν εύρισκον καμίαν ἀπὸ τὰς εὐκολίας τοῦ πολιτισμένου βίου εἰς σταῦλος ἐχρησίμευε πολλάκις εἰς αὐτοὺς δος καταφύγιον, αἱ κάππαι των ὡς καὶ τὰ ἐφίππια των ὡς προσκέφαλα. Ολαι δμως αὐταὶ αἱ κακούχιαι δὲν καταρρίψασαν νὰ μεταβάλωσι τὴν εὐθυμιαν ἐκείνην, τὴν τόσον χρήσιμον εἰς τοὺς ταξειδῶτας καὶ τὴν δποίαν δο Βύρων ἐντόνως διατυπώνει εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τῆς «Πολιορκίας τῆς Κορίνθου». Ἐντεῦθεν διὰ τὴν Κατούνης, τοῦ Μαχαλᾶ, τοῦ Αἰτωλικοῦ, διημύθησαν πρὸς τὸ Μεσολόγγι (ὅπου ἐφθασαν τὴν 21 Νοεμβρίου) καὶ ἔκειθεν εἰς Πάτρας, τὰς δποίας εὔρον κατὰ τὸ ήμισυ ήρειπωμένας. Μετὰ διαμονὴν 14 ημερῶν εἰς τὰς Πάτρας, ἀνεχώρησαν (τὴν 4 Δεκεμβρίου) εἰς Βοστίσαν (Αἴγιον), δπόθεν ἐπανῆλθον ἐν νέον (τὴν 14 Δεκεμβρίου) εἰς τὴν βόρειον ἀπτήν τοῦ κόλπου τῆς Ναυπάκτου (τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου).

Ἐπεσκέψθησαν τὸ Χριστὸν καὶ τοὺς Δελφούς, ἀνῆλθον εἰς τὸν Παρνασσόν, δο δποίος τοὺς ἀπεγοήτευσεν, ἐπιον ἀπὸ τὴν Κασταλίαν πηγήν, καὶ ἔφιμασαν εἰς Λεβάδειαν, δπόθεν ἐπεσκέψησαν τὸ Τροφώνειον Μαντείον καὶ τὸ πεδίον τῆς

μάχης τῆς Χαιρωνείας. Κατόπιν διημύθησαν πρὸς τὰς Θήβας καὶ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστογέννων (τοῦ ἔτους 1809) ἐφθασαν εἰς τὰ ἐφεύπια τῆς Φυλῆς, δπόθεν εἰδον τὰς Ἀθήνας, τὸ τέρμα τῶν πόθων των, καὶ τὰ βουνὰ τῆς Αἰγαίης, διαφαινόμενα ἐν μέσῳ πέπλου κυανῆς ὁμίλης.

***

Τὸν Βύρωνα δμως δὲν ἐφερον εἰς Ἀθήνας, οὔτε τοπογραφικοί, οὔτε ἀρχαιολογικοί λόγοι. Αἱ Ἀθῆναι ἥσαν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, δτι ἡ Ρώμη βραδύτερον, ἀπλοῦν θέμα ιστορικῶν μελετῶν ἡ πηγή, ἀπὸ τῆς δποίας θά ἥντει ποιητικὰς ἐμπνεύσεις. Αν καὶ ἔβλεπεν δμως τὰ πράγματα ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης, τὰ ἀσύγκριτα λείψαντα τῆς ἀρχαιότητος ἐνέπλησαν αὐτὸν θαυμασμοῦ καὶ εὐλαβείας. Ποιος δὲν ἐνθυμεῖται πῶς εἰς τὸν «Τσάιλδ Χάρολδ» καὶ εἰς τὴν «Κατάραν τῆς Ἀθηνᾶς» ἀναθεματίζει τὴν λεηλασίαν τῶν μνημείων τούτων, ἔξετάζων πανταχοῦ ποια τῶν ἀριστονοργήματων τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς τέχνης ἀπωλέσθησαν οὕτω διά: τοὺς μεταγενεστέρους; Υπὸ τὸ αὐτὸν πνεῦμα ἐπεσκέψθη τὰ πλαστικὰ τῆς Ἀττικῆς τοπία, τὸν Κολωνόν, τὴν Ἐλευσίνα, τὸν Ὅμητρόν, τὸ Σούνιον (τὸ δποίον εἴλκυσε τὴν προσοχήν του καὶ δως τὸ θέατρον τοῦ «Ναυαγίου» τοῦ Φαλκόνε¹), τὸ λατομεῖα τοῦ Πεντελικοῦ καὶ τὸ πεδίον τῆς μάχης τοῦ Μαραθῶνος, τὸ δποίον καὶ προσεφέρθη εἰς αὐτὸν πρὸς ἀγοράν ἀντὶ 16.000 γροσίων: «Δὲν ἀξίει ἀκριβώτερα τοῦ Μιλιτάρου ή κόνις;» ἀναφωνεῖ δο ποιητής. Αι καλλοναὶ τῆς φύσεως ἐγοήτευσαν τὴν ψυχὴν τοῦ Βύρωνος οὐχ ἔτιτον δη ἥ ίστορία καὶ αἱ ἀναμνήσεις τῆς. «Η Ἐλλὰς» — γράφει πρὸς τὴν μητέρα του — «Ιδίως πλησίον τῶν Ἀθηνῶν, εἰνε θελτικὴ — οὐδανὸς ἀνέφελος, τοποθεσίαι μαγευτικά. Άλλος αἱ ἐπιστολαὶ του δὲν παρέχουσιν ἀκριβῆ τὴν ἐντύπωσιν, τὴν δποίαν ἔκαμεν εἰς αὐτὰ, εἰνε αἱ ὠραιότεραι, τὰς δποίας ἐχάραξεν δη ἡ γραφίς του. Εἶνε δὲ αὐταὶ: οἱ περίφημοι στίχοι εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ «Γκιαούρο» καὶ εἰς τὴν «Νύμφην τῆς Ἀβύδου» καὶ δη ὁδὴ τοῦ τρίτου δοματος τοῦ «Δὸν Ζουάν:» Τὸ ποίημα πρὸς τὰς νήσους τῆς Ελλάδος ἀπηχεῖ ἀκόμη εἰς τὴν μημήην πάντων. . . .

[Απόστασμα ἐν ανεκδότου «Βιογραφίας τοῦ Βύρωνος»]

Δ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ
(κατὰ τὸν Ἐλτε)

¹ Ο Οὐδλλαι Φαλκόνε εἰνε Σκῶπος ποιητής, περιγράφας εἰς τὸ «Ναυάγιον» τὸ ναυάγιον τῆς Αἴγιος τοῦ δποίου ἐπέζησεν δη προστάτης καὶ φίλος αὐτοῦ Αρχιβάλδος Κάμπελλ.

ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ—ΤΑ ΕΚΑΤΟΛΟΓΙΑ

Ποὺς κι' ἀν ἐστάθ' ἡ κιβωτὸς κ' ἔθεμελιώθη ὁ κόσμος
 Κ' ἐγένη τὸ τετράστυλον ὃποὺ βαστᾶ τὸν κόσμο,
 Κ' ἐμεγαλεύτην ὁ γιαλὸς τριγύρῳ μὲ τὸν ἄμμο,
 Κ' ἐμεγαλεύτηκα κ' ἐγὼ ἐτὸν κόσμο τὸν ἐπάνω.
 «Αουρος κόρην ἀγαπᾶ κ' ἡ κόρη δὲν τὸ ξέρει,
 Κρυφὰ πουλᾶ τὰ δοῦχα του, μαχεύει¹ τ' ἀρματά του.
 Τρεῖς χρόνους μπαίνει μίσθιογος καὶ πέντε ζευγολάτης,
 Καὶ λόον ποὺ τὰ χειλή της δὲν ἡμπορεῖ νὰ πάρῃ.
 Μιὰν κερεκὴ καὶ μιὰν ἀργὴ μιὰν ἀκριβὴν ἡμέρα,
 Ή κόρη ἔβουλήθηκε στὴν ἐκκλησιὰ νὰ πάρῃ.
 Έντύθη κ' ἐστολίστηκε ὁσῦχα τῆς ἑλικιᾶς της.
 Ποὺ μέσα βάλλει τὰ χρουσά π' ὅξω τὰ κρυσταλλένια,
 Κι' ἀποξαπάνω ἔβαλε τὰ μαργαριταρένια.
 Καὶ κάζικαν δλόχρουσον κ' ἐσκέπασέν τα οὖλα.
 Βάλλει βαΐτσες ἀπὸ μπρός, βαΐτσες ἀπὸ πίσω,
 Καὶ σκλάβες ποὺ τὶς δυὸ μεριές, καὶ παίρνονταν την καὶ πάει.
 Μπαίνει δεξιὰ στὴν ἐκκλησιὰ καὶ προσκυνᾶ καὶ στέκει,
 Καὶ τρεῖς μετάνοιες ἔκαμε μὲ τὴν πεδιξιωσύνη.
 Θέλεις κ' ἡ μοῖρα ὕδρεσε, θέλεις τὸ φοιζικό της,
 Κι' ἔξεγαντζώθη ὁ κάζικας κ' ἐφάνην ὁ λαιμός της.
 Κι' ἐφάνη τὸ στηθάκι της ἔνα κομμάτι χιόνι.
 Παπᾶς τὴν εἰδὲ κ' ἔσφαλε διάκος κ' ἔξεστελιάστη,
 Καὶ τὰ μικρὰ διακόπουλα ἔχασαν τὸ ψαλτῆρι.
 Ψάλλε παπᾶ μου τάψαλλες, διάκο τὰ καλονάρχας,
 Κ' ἔσεις μικρὰ διακόπουλα πῆτε τὸ «Κύριε ἐλέησο».
 Τὰ κάλλη ὁ Θιὸς μοῦ τάδωκε καὶ τὰ κανάκια ἡ μάνα,
 Καὶ τὰ τρεχάμενα νερά μὲ κάμαν ἀνεράδα.
 «Ἄσ προσκυνήσω τὸν Χριστὸν νὰ φύγω καὶ νὰ πάω,
 Γιατὶ δὲν εἶνε φοιζικὸ ἀντίδερο νὰ φάω.»—
 «Ο νηὸς ὃποὺ τὴν ἀγαπᾶ ἀπ' ὅξω τριγυρίζει,
 Καὶ τὸ φεσάκι του ἔβγαλε κι' ὀμπρός της μετανίζει.
 Όμπρός της ἔγονάτισε κ' ἐδέρνουνταν στηθάρι.

«Κόρη γιὰ δός μου τὸ φιλί, κόρη γιὰ δός μου πόθο,
 Κόρη γιὰ γένου ἀρχάγγελος νὰ πάρῃς τὴν ψυχή μου.»—
 «Πῶς νὰ σοῦ δώκω ἐγὼ φιλί, πῶς νὰ σοῦ δώκω πόθο,
 Ποῦσαι μικρὸ καὶ νηὸύλικο, φιλί καὶ δὲν σοῦ μπρέπει.
 Μπρέπει σου στραβοδόξαρο πουλάκια νὰ σκοτώνῃς,
 Καὶ πῶς νὰ γέν' ἀρχάγγελος νὰ πάρω τὴν ψυχή σου,
 Οποὺ ψυχὴ βαστῶ κ' ἐγὼ ὠσὰν τὴν ἴδική σου.»—
 «Εἴμαι μικρὸ καὶ νηὸύλικο, γι' αὐτὸ φιλί μοῦ μπρέπει.
 Μπρέπει μου στραβοδόξαρο πουλάκια νὰ σκοτώνω,
 Πουλάκια ἄγρια κ' ἡμερα ἵσενα νὰ τὰ φέρω.»—

¹ μαχεύω = βάζω ἐνέχυρο. Ἐβαλε τὸ φολόϊ του, τὸ δαχτυλίδι του ἀμάχι = ἐνέχυρο.

— «Δύνεσ' ἐσὺ ὁ νηὸύλικος ἀγάπη ν' ἀγαπήσῃς,
 Νᾶψης φωτιὰ χωρὶς φωτιὰ καὶ τάστρη νὰ μετρήσῃς,
 Καὶ ποταμὸ ν' ἀγκαλιαστῆς καὶ νὰ τὸν σταματήσῃς;»—
 — «Δύνονυμ' ἐγὼ ὁ νηὸύλικος ἀγάπη ν' ἀγαπήσω,
 Νᾶψω φωτιὰ χωρὶς φωτιὰ καὶ τ' ἄστρη νὰ μετρήσω,
 Καὶ ποταμὸ ν' ἀγκαλιαστῷ καὶ νὰ τὸν σταματήσω.
 Γιὰ βάλε τὸ χρυσόσακκο, τὸ δαμασκὶ ξωφόρι,
 Βάλε τὰ τσανομπράνελλα κ' ἔμπα τὸ περιβόλι,
 Νὰ δῆς καὶ τὶς μικρὲς μηλιές νὰ δῆς καὶ τὶς μεγάλες,
 Ποὺ ἀθθοῦσιν οἱ μικρομηλιές καλλιὰ ποὺ τὶς μεγάλες.
 Ἐβαλε τὸ χρυσόσακκο, τὸ δαμασκὶ ξωφόρι,
 Βάλλει τὰ τσανομπράνελλα καὶ μπαίνει στὸ περβόλι.
 Θωρεῖ καὶ τὶς μικρομηλιές θωρεῖ καὶ τὶς μεγάλες,
 Κι' ἀθθοῦσαν οἱ μικρομηλιές καλλιὰ ποὺ τὶς μεγάλες.
 Καὶ μιὰ μηλιά μικρομηλιά ἀπολοᾶ καὶ λέει
 — «Κόρη νᾶχα τὰ κάλλη σου, νᾶχα τὶς δμορφιές σου,
 Νᾶχα τὶς νοστιμάδες σου καὶ τὶς περιπατηξίες σου,
 Ὄτις μὲ γύρενε φιλὶ δέκα θελα τοῦ δίνω.»—
 — «Γιὰ δὲς τῆς σκύλλας τὸν υἱό, τῆς ἀνομης τὴ γέννα,
 Ὡς καὶ τὰ δέντρα τάλατα τάκαμε καὶ λαλοῦσι.»—
 Κι' ὁ νηὸς ὃποὺ τὴν ἀγαπᾶ ἀπ' ὅξω τριγυρίζει,
 Μιὰ πέτραν ηγερε γιζιμιά κ' ἐπάνω γονατίζει.
 — «Θεέ, κι' ἀν εἶμαι πλάσμα σου κι' ἀν εἶμαι δάφτισμά σου,
 Κάμε τὸν ἥλιο δυνατὸ νὰ σκίζουνται οἱ πέτρες,
 Μπάς καὶ μπροστάλλῃ ἡ λιερὴ στ' ὠροὸ παναθυρόᾳ,
 Νὰ πιάσῃ τὴ χρουσῆ δοκα καὶ τ' ἀργυρὸ δοδάνι,
 Νὰ κάμῃ τὴ χοντρὴ ψιλὴ καὶ τὴν κοντὴ μεγάλῃ.
 Καὶ σὰν κοπῇ ἡ ψιλὴ μακριὰ καὶ πέσῃ τὸ δοδάνι,
 Νὰ μὴν ἐφώναξε κανεὶ νὰ πά' νὰ τῆς τὸ πάροη,
 Μόνο νὰ φώναξεν ἐμὲ νὰ πά' νὰ τῆς τὸ πάρω.»—
 Θέλεις ὁ νηὸς ἄγιος ἥταν κι' ὁ Θιὸς ἐπάκουσέν του.
 Κάμνει τὸν ἥλιο δυνατὸ κ' ἐσκίζουνταν οἱ πέτρες,
 Κ' ἔξεβγηκεν ἡ λιγερὴ στ' ὠροὸ παναθυρόᾳ,
 Κι' ἐπιασε τὴ χρουσῆ δοκα καὶ τ' ἀργυρὸ δοδάνι,
 Νὰ κάμῃ τὴ χοντρὴ ψιλὴ καὶ τὴν κοντὴ μεγάλῃ.
 Κ' ἐκόπην ἡ ψιλὴ μακριὰ κ' ἐπεσε τὸ δοδάνι,
 Καὶ δὲν ἐφώναξε κανεὶ νὰ πά' νὰ τῆς τὸ πάροη.
 Μόνον ἐφώναξεν αὐτὸν νὰ πά' νὰ τῆς τὸ πάρω.
 Κάθε σκαλλὶ ἐφίλαν το κάθε σκαλλὶ τσιμπᾶ το,
 Καὶ κάθε τριά καὶ τέσσερα στέκει κι' ἀναρωτᾶ το.
 — «Ροδάνι δοδανάκι μου κ' ἐσὺ χρουσῆ δοκοῦλα,
 Καὶ παρὰ ποὺ φιλῶ ἐσᾶς νὰ φίλου τὴν κυρά σας,
 Καὶ παρὰ ποὺ τσιμπῶ ἐσᾶς νὰ τσιμπου τὴν κυρά σας.
 — «Γιὰ δὲ τὸν σκύλλον τὸν υἱό, τῆς ἀνομης τὴ γέννα.
 Ἐπεσε τὸ δοδάνι μου καὶ σὲ χαρὲς ἐμπῆκες,
 Νᾶθελε γνωρεμιστῷ κ' ἐγὼ χαρὲς ὃποὺ πολέμας.

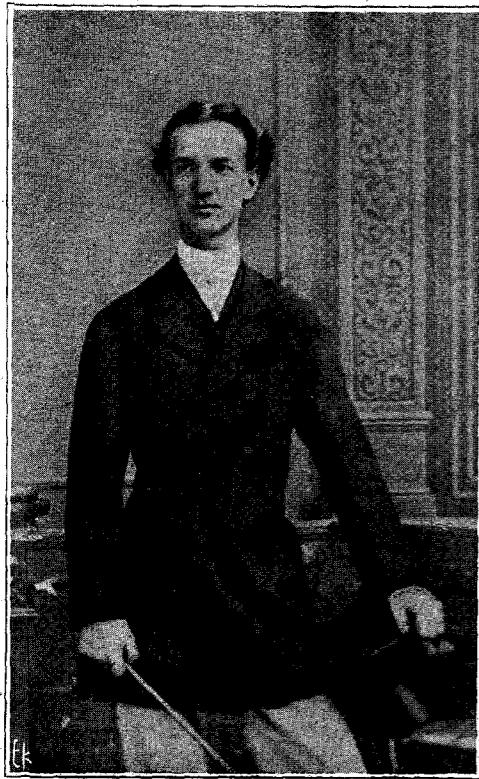
”Αμε νὰ πᾶς ἐτὸν κερουλλᾶ κ’ ἔνα κερὶ νὰ πάρης,
 ”Στ’ Ἀη Γιωργιοῦ τὴν ἐκκλησιὰ νὰ πᾶς μπροστὰ νὰ τ’ ἄψης
 ”Στὸν Ἀην Ἀλησμονῆτὴ μπάς καὶ μὲ λησμονήσῃς.» —
 — « Πριχοῦ τὸ πῆς ἀγάπη μου ἐπῆγα κ’ ἔκαμά τα.
 ’Επῆγα κ’ εἰς τὸν κερουλλᾶν κ’ ἐπῆρα νὰ κεράκι,
 ’Στ’ Ἀη Γιωργιοῦ τὴν ἐκκλησιὰ ἐπῆγα μπρόδι καὶ τὸ ψα,
 ’Στὸν Ἀην Ἀλησμονῆτὴ νὰ μὴ σὲ λησμονήσω.» —
 — « Πείθεσ’ ἐσὺ δηνούλικος διτὶ σὲ πῶ νὰ ποίσῃς;
 Μπορεῖς τὰ ἑκατόλογια νὰ μοῦ τὰ τραγουδήσῃς; » —
 — « Πείθουμ’ ἐγὼ δηνούλικος διτὶ μὲ πῆς νὰ ποίσω,
 Μπορῶ τὰ ἑκατόλογια νὰ σοῦ τὰ τραγουδήσω.
 ’Εννηὰ χρονῶ παιδίνη ἥμουν κ’ ἔμαθα τὸ ψαλτῆρι,
 Τῆς λιγερῆς τὰ γκαρδιακὰ καὶ τῶν θεριῶν τὶς γλῶσσες,
 ”Ολες τὶς γλῶσσες τῶν πουλιῶν, τὶς γλῶσσες τῶν ἀνθρώπω,
 Τοῦ ποταμοῦ τὰ κλώσματα καὶ τῶν βρυσῶν τὶς στάσες,
 Τῆς πέτρας τὸν ὑπιδονισμὸν² καὶ τῶν νυχτῶν τὶς ὁρες.
 ”Εμαθα τὰ ἑκατόλογια ποὺ λὲν γιὰ τὴν ἀγάπη,
 Κι’ ἀν ἀγαπᾶς, ἀγάπη μου, ρώτα με ἔνα ἔνα.
 — « ”Ενα», τοῦ λέ’ ή λιγερὴ κι’ δηνὸς ἀπολοᾶται:
 « ”Ενας θεδός μᾶς ἐπλασεν ἐσὲ κ’ ἔμε τρυγόνα,
 Γιὰ νὰ φιλιούμαστε τὰ δυὸ στὰ χεῖλη καὶ στὸ στόμα.
 Δυό.
 Δυὸ μάτια τάχεις λιγερὴ καὶ μιὰ καρδιὰ μαραίνεις,
 Καίουμαι καὶ μπυρίζουμαι¹ καὶ νὰ μὲ δῆς δὲ βγαίνεις.
 Τρία.
 Τοί’ ἀδονάκια στέκουνται κυρά μου στὴν αὐλή σου,
 Νὰ κελαδοῦν νὰ σὲ ξυπνοῦν, νὰ σκάξουν οἱ ὅχτοι σου.
 Τέσσερα.
 Τεσσαροκάντουνος σταυρὸς κρέμεται στὸ λαιμό σου,
 ”Ολοι φιλοῦσι τὸ σταυρὸν κ’ ἐγὼ τὸ μάγουλό σου.
 Πέντε.
 Πέντε φορές’ λλιοθυμῶ κυρά μου τὴν ἥμέρα,
 Δυὸ τὸ πορνό, δυὸ τὸ βραδὺ καὶ μιὰ σὰ γύρο’ ή μέρα.
 Εξη.
 Εξάστηκα στὰ κάλλη σου φήγισσα τῶν ἀγγέλω,
 Βασίλισσα τῶν κοριτσιῶ γκι’ δλω τῶν ἀρχαγγέλω.
 Εφτά.
 Εφτά μαχαίρια δαμασκιὰ καινουργιοτροχισμένα
 Μέσ’ στὴν καρδιά μου νάμπουσι, δὲ σ’ ἀπαρνιοῦμ’ ἐσένα³.

¹ Ήπιδονῶ = ὀντηχῶ.² Υπάρχει καὶ κατάρα «ποὺ νὰ καῆς καὶ νὰ μπυρισῆς».³ Καὶ ἄλλο:Ἐφτὰ πλανῆτες τούρανοῦ τὴν ἀγαπῶ πλανᾶτε,
 Στὴν ἀγκαλιά μου νάρκεται τὴν νύχτα νὰ κοιμᾶται.

’Οχιώ.
 ’Οχιώ χαλιά χει διάουρας καὶ πάει διμπόδις καὶ πίσω,
 Σὲ τόπα μιὰ σὲ τόπα δυό, δὲ θὰ σὲ λησμονήσω.
 ’Εννηά.
 Νοιάζεσαι, κόρη, νοιάζεσαι πότε θὰ βιογηθοῦμε,
 Πότε θὰ σμιξουμε τὰ δυὸ νὰ γλυκοφιληθοῦμε.
 Δέκα.
 Δεκάτισε τὰ λόγια σου καὶ λέει τα δέκα δέκα,
 ’Ισως τὰ σώσω ἑκατὸ καὶ πάρω σε γεναῖκα.
 Εἰκοσι.
 Τὰ εἴκοσι μου δάχτυλα χεριῶ καὶ ποδαριῶ μου,
 ”Ολα μὲ συντρομάσσουσι σὰν σὲ θωρῶ ἐμπρόδις μου.
 Τριάντα.
 Τριαντενή μου Παναγιά ποῦσαι στὰ ψηλωμένα,
 ’Εσύ γνωρίζεις τὰ κρυφὰ καὶ τὰ φανερωμένα.
 Σαράντα.
 Σαράντα δαμασκιὰ σπαθιὰ κάτω στὴ γῆ πλωμένα,
 ”Ολα περνῶ τα κ’ ἔρχομαι γιὰ νάνταμώσω ἐσένα.
 Πενήντα.
 Πενήντα μέρες στὴ Φραγκιὰ μιὰν πέτραν ἐπελέκου,
 Μ’ ἔμάθαν το πῶς σὲ γαπῶ κ’ ἥρταν καὶ παραβλέπου.
 Εξήντα.
 Εξήντα μέρες ἔστιβγα τὰ ρόδα στὴν αὐλή σου,
 Νὰ βγάλω τὸ ροδόσταμο νὰ ζάνω τὸ κορμί σου.
 Εβδομήντα.
 Εβδομηντάρι φράγκικο σοῦ στέλλω γιὰ σημάδι,
 Χίλια φλουριὰ βενέτικα ἄλλος νὰ μὴ σὲ πάρῃ.
 Ογδῶντα.
 Ογδῶντα σοῦρταν προξενιὲς πουλί μου ἀπὸ τὰ ἔνα,
 Καὶ σὺ οὖλες τὶς ἀρνήθηκες γιατὶ ἀγαπᾶς ἐμένα.
 Ενενήντα.
 Ενενήντα ὁρες νὰ γενῆ ή μέρα ποὺ θὰ βρεθοῦμε,
 Νὰ πῆς ἐσὺ νὰ πῶ κ’ ἐγὼ νὰ παρηγορηθοῦμε.
 Εκατό.
 Δὲν εἶμαι γὼ ἑκατόνταρχος μήτε πασσᾶς νὰ ωζω,
 Τόρα ποὺ τάσωσα ἑκατὸ ἐσένα θὰ γνωρίω.
 — « Σύρε καὶ πάννε στὸν παππᾶ, στὸ διάκο, στὸν δεσπότη,
 Νὰ φέρουσι τὰ στέφανα νὰ φέρουν καὶ κουμπάρο,
 Νάρτουν νὰ μᾶς βλοήσουσι σήμερι νὰ σὲ πάρω¹ ». Ἐκ τῆς ἀνεκδότου συλλογῆς ΠΑΥΛΟΥ ΓΝΕΥΤΟΥ

¹ Τοῦ τραγουδιοῦ αὐτοῦ, καθ’ ὃσον ἐγὼ τούλαχιστον γνωρίζω, παραλλαγὴ ὑπάρχει τὸ κνητικιακὸν (Κνητικακὰ Σακελλαρίου, Τόμ. Β’ σελ. 38). Παραβολὴ διμως ἀπλῆ καὶ τῶν δύο ἀρκεῖ νὰ δεῖξῃ τὴν ποιητικὴν ὑπεροχὴν καὶ τὴν ἀριτότητα τοῦ ροδίου ἄσματος.

Η Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος Α' τῆς Ἑλλάδος
κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν γάμων του

χέρι τοῦ φύλακος νὰ μὲ τραβᾶ ἀπὸ τὸ μανίκι γιὰ νὰ φύγω. Ὁ ἥλιος εἶχε βασιλέψη πειά. Ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα τὸνειρό μου ἦταν νὰ κάνω ἔργα γιὰ τὰ μουσεῖα κι' ἐγώ, καὶ νὰ λένε τὸνομά μου μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα ἀριστοκρατικὰ ὄνόματα τῆς Τέχνης. Μὰ δὲν ἔλεγα τίποτε σὲ κανένα, γιατί, δπως κάθε ἀνθρώπος ποὺ ἔχει κάποια ἔμφυτη ἀξία, ἔβλεπα κ' ἐγώ καλὰ πόσσα ἀκατάλληλο ἦταν τὸ περιβάλλον μου γιὰ τὴν ἀντήχησι μεγάλων ὀνείρων.

ΡΑΔΛΟΥ, [περιέργα]. — Μὰ δὲν μοῦ λέτε πῶς ἐκάματε τὸ πρῶτο σας ἔργο;

ΔΟΥΚΙΑΝΟΣ, [σκέπτεται καὶ χαϊδεύει τὸ μέτωπό του. Κυττάζει σὰν νὰ βλέπῃ μπροστά του ζωντανές εἰκόνες]. — Μιὰ μέροι ὁ πατέρας μου ἔφυγε γιὰ κάποιο ἄλλο μέρος — δὲν θυμάμαι ποιό, — κι' ἀπὸ τὴ βίᾳ του ἔχασε κάτι μικρὰ μάρμαρα... Ἡ μάννα μου καθόταν στὸν ἥσιο τῆς κληματαριᾶς τοῦ διπλανοῦ σπιτιοῦ κι' ἔπλεκε τὴν κάλτσα της. Ἡμούν μόνος στὸ σπίτι. Παιόνω ἔνα κομμάτι μάρμαρο, ἔνα μυτερό ἔργαλειο τοῦ πατέρου μου κι' ἔνα σφυρὶ καὶ κάθομαι κοντά στὸ καγκελωτό μας παραθυράκι. Ἡταν ἔνα πρωΐ ἀνοιξιάτικο, καὶ μέσα στὴν κάμαρα ἔκυματιζε ἔνα γλυκὸ φῶς. Μὲ συγκίνησι ἀπερίγραπτη ἀρχίζω νὰ σκαλίζω τὸ μάρμαρο... Πῶς

ἔτρεμα, θυμάμαι... πῶς ἀνάπνεα βαθειά... πῶς ἡμουν νευρικὸς καὶ παγωμένος!... σὲ λόγο ἔχασα τὴ συναίσθησι τῆς φτωχικῆς μου κάμαρας... τὸ μικρό μου καγκελωτὸ παραθυράκι, ποὺ ἦταν ὅμοιο μὲ τὰ παράθυρα τῶν φυλακῶν, μοῦ φαινόταν σὰν μιὰ μεγαλοπρεπῆς στοά ποὺ ἔβλεπε σὲ κάποιον ἄλλο κόσμο... Νεράδες ἐπηγαινοήχοντο στὸν λαμπερούς του δρόμους μὲ ἀπερίγραπτες διμορφίες, μὲ ἀπερίγραπτες χάρες... Τὸ ἔργο μου προχωροῦσε... Ἐκείνη τὴ στιγμὴ καὶ δὲ Θεός, δὲν μὲ διέκοπτε γιὰ νὰ προσθέσῃ ἔμπνευσι στὴν ἔμπνευσί μου, καὶ γιὰ κείνον θὰ ἡμούν κουφός. [Σηκώνεται μὲ βίᾳ καὶ τὸ κάθισμά του πέφτει. Αὐτὸς συγκεντρωμένος πολὺ στὸν ἑαυτό του καὶ στὰ λόγια του δὲν προσέχει σ' αὐτό]. "Ε, ναί! ὑπάρχουν κάτι παράξενες στιγμὲς γιὰ τὸν καλλιτέχνη, ποὺ τὸ μόνο σημεῖο που συγκεντρώνει τὴν προσογή του καὶ τὴ λατρεία του, είνε ἡ ψυχὴ του καὶ μόνο αὐτή.

ΡΑΔΛΟΥ — Καὶ τὸ ἀγαλματάκι σας;

ΔΟΥΚΙΑΝΟΣ — Μέρες ὀλόκληρες τὸ δούλευα, καὶ τέλος ὅταν ἐκτύπησε ἡ καμπάνα ἐνὸς μεσημεριοῦ εἶχε τελειώσει. Τότε τὸ ἔφερα κάτω ἀπὸ τὸ πολὺ φῶς ποὺ ἔπεφτε σὰν κόκκινη βροχὴ ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ τὸ κύτταξα καλά. Μοῦ ἀρεσε. Καὶ ἔσκιψα καὶ τὸ φίλησα. Ἡταν τὸ πρῶτο δικό μου πρᾶγμα ποὺ φιλοῦσα στὸν

Αἱ Α. Α. Μ. οἱ Βασιλεῖς τῆς Ἑλλάδος
καὶ οἱ μικροὶ πρίγκηπες

Η. Α. Μ. οἱ ΒΑΣΙΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α' ΕΙΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

X. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
Α. ΤΟΥΜΠΑΣΙΑΝ

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΩΝ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ

Στά χρόνια πού περάσανε τή σκέψη μου γυρίζω,
ως ιερή συγκίνηση τής πρώτης ήλικιάς.—
Στό είκονοστάσι ή μάνα μου με πάει και γονατίζω,
γρικώντας μέσα στήν ψυχή τό φόρο τής ψησκείας.
Αχ! νά μπορούσα κάτι τί άκομη νά λατρεύω!..
Θεέ μου πόσο σ' άγαπω, χωρίς νά σε πιστεύω.

[Παρίσι, Φλεβάρης 1909.]

MARINOΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΙΣΩΣ ΝΑΙ, ΙΣΩΣ ΟΧΙ

Γ' Ο Γαρεμήλ Δ'. Αννούντσιο, δ περίδοξος Νεολατίνος ποιητής, από καιρὸν τώρα είναι παραδομένος εἰς νέου εἶδους ποιητικήν δρμήν,— εἰς τά δεροτάξια και πᾶν δ, τι σχετίζεται μὲ τήν κατάκτησιν τοῦ ἀέρος. Αερόπορος ἔχει ήρωας εἰς τό νέον του ἔργον «'Ισως ναί, ίσως οχι», που ἐκδίεται κατ' αὐτάς. Εφάνησαν ἡδη ἀποσπάσματα του εἰς τὸν ιταλικὸν τύπον κ' ἐν ἀπό αὐτά, διόν ζωγράφεται μεγαλύορα τὸ μεθύνο τῶν ἀεροδρομικῶν ἀγώνων καὶ περιγράφεται ἔνας ἐναέριος θρίαμβος, μεταφράζομεν διὰ τοὺς ἀναγνώστας μας.

Η ΝΙΚΗ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΤΑΡΣΗ

Ο πως δ' ἀητός στήν ἀμμουδερὴ κοιλάδα δὲν δρμᾶ νά πετάξῃ, παρὰ κινᾶ μὲ γλήγορο βῆμα, τρέχει συντροφεύοντας τὸ δρόμο του μὲ δλοένα δυνατώτερο θρόσιμα φτερῶν, χωρίζεται ἀπὸ τήν ίδια τή σκιά του πηδῶντας μὲ ἄτονη φόρα, τέλος ζυγιάζεται στήν ἀλιώσιὰ τῶν φτερούγιῶν ἀναβαίνοντας τὸ ζέμα τοῦ ἀνέμου: τὰ γαμψώνυχα πρῶτα σημαδεύονταν πατήματα βαθυά, υστεροα λίγο-λίγο λιανότερά, ὥστον φαίνονται μόλις ποὺ ξαίνουν τὸν ἄμμο, καὶ τὸ στεροὸ ἀχάρι εἰναι ἀδράτο: ἔτσι ή μηχανὴ ἀπάνω στοὺς ἀλαφροὺς τροχούς της τρέχοντας μέσ' στὸν γαλαζωπὸ κυπνό, σὰν νά τῆς ἀναβαν ἀποκάτω τὰ ξερὰ κόρτα τοῦ χέρους ἀγροῦ, ἀφρηνε τὸ χωμα.

Γλήγορα ἀνασηκώδη. Μὲ τὸ γύροισμα τοῦ τιμονιοῦ τοῦ ἀψήλου σκαμπανέβασε ξεφεύγοντας τοὺς μυλάκους ποὺ ἀνάβρυζαν ἀπὸ τήν πύρα τοῦ ἐδάφους νά τήν τυλίξουν μὲ μικρές σπεῖρες. Ἀντιμετώπισε τὸν ἀνεμό· καὶ εἶχε τήν ταλάντωση τοῦ γλαρονιοῦ ἀμια ξαναπετεῖ, τήν ίδια σὰν τοῦ ἀκροβάτη ἀπάνω στὸ σκοινὶ τὸ τεντωμένο. Ἐγειρε πρὸς τὸ πρῶτο τέρομα μὲ τή βόλτα, ξανασήκωσε πλώρη ἵσια καὶ γοργή σὰν τή σαΐττα, πέρασε δλη τήν πράσινη γραμμή τοῦ δάσους μὲ τὶς λεῦκες τοῦ Γκέδη. ξεπέρασε τὰ μετόχια, κοντραστάροντας τὰ σαγανάκια, δρτσάρμενίσοντας ἀδιάκοπα μπῆκε στὸ λευκὸ ἀντιφέγγισμα τῶν νεφῶν, ἔγινε ωραία σὰν τή μορφὴ τοῦ ἡλιακοῦ θεοῦ στήν Ἐπιφού, σὰν τὸ

ἔμβλημα τὸ ἀνακρεμασμένο ἐπάνω στὶς θύρες τῶν αἰγυπτιακῶν ναῶν, δλη φτερούγα.

Ο Ιούλιος δ Καμπιάσος δὲν εἶχε ποτὲ νοιώσει τόσο πλέοριο τὸ συναρμόνισμα τῆς μηχανῆς του μὲ τὸ δικό του σκέλευθρο, τῆς δικῆς του τῆς μαθημένης θέλησης μὲ τὴ δύναμι ἐκείνη τὴ συνταιρισμένη, τῆς δικῆς του τῆς ἔμφυτης κίνησης μὲ ἐκείνη τὴν κίνηση τὴ μηχανική. Ἀπὸ τὸ φτερὸ τῆς ἐλικας ὁσ τὴν κόψη τοῦ τιμονιοῦ, δλη ἡ πετούμενη ξυλοδεσιά, τοῦ εἴταν σὰν προχώρημα καὶ ἀπλωμα τῆς ίδιας ζωῆς του. Ἄμα ἔσκιβε ἀπάνω στὸ λοστὸ νά μανονβράρη ἐνάντια σ' ἔνα σκόλπο, σ' ἔναν πῆδο, σὲ μὰ σπηλιάδα, ἀμα ἔγερνε πρὸς τὰ μέσα τοῦ κύκλου, στήν τροχογνωστὴν ἀρμενισιά, γιὰ νὰ κουνήσῃ μὲ τὴν πλειστὴν γοφοῦ τὸ μιχάνημα τὸ πρωσιμένο νὰ διπλώνῃ τὰκρινώτερα πανιά, ἀμα πηγαίνοντας στὰ δρτσα κρατοῦσε τὴν ίσορροπία μὲ ἐν ἀλλάθευτο ίσοζυγιασμα γύρω στὸ κέντρο τῆς ίσομετρίας κ' εὑρισκε κάποτε-κάποτε τὸν τρόπο νὰ μεταποτίζῃ τὸν ἀξονα τοῦ πετάγματος, θαρροῦσε πὼς στὰ δυό του λευκὰ τραπέζια εἴται ἐνωμένος μὲ δεσμοὺς ζωντανοὺς σὰν τὰ στηθικὰ νεῦρα τῶν δρυιῶν ποὺ εἶχεν ίδη νὰ χυμᾶν ἀπὸ τοὺς βράχους τοῦ Μοκάπταιμ ἢ νὰ γυροφέρονται ἀπάνω στὸ βάλτο τῆς Σάχας.

«Ἀδερφέ μου, ἀδερφέ, εἵμαστε καταμόναχοι, εἵμαστε λεύτεροι, εἵμαστε μακριὰ ἀπὸ τὴ γῆ τὴν πολυβάσανη!» στοχαζόταν δ Παῦλος δ Τάρσης, πού, ἔχοντας πιὰ τελειωμένο τὸν πρῶτο γύρο, ἔρχόταν σοβράνο τοῦ φύλου του γιὰ νὰ τὸν φτάσῃ. «Δὲ θέλω πιὰ νὰ είμαι θλιβερός, δὲ θέλω πιὰ νὰ τρώγω τὸ σηρότι μου, δὲ θέλω πιὰ νὰ σοῦ κρύβω τὸ μαρτύριο μου. Ἐχω ἀνάγκη νὰ σὲ φωνάξω, νὰ σοῦ ωήξω τὴν κραυγή μου, νὰ ξανακούσω στὸ πέταγμα τὴν φωνή σου. Ἀν ἐσὺ νικήσεις, ἔγω νικώ. Ἀν ἔγω νικήσω, ἐσὺ νικᾶς. Τί ἀντρειωμένος ποὺ εἶναι σήμερα δ οὐρανός!»

ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΝ ΜΑΣ ΖΩΗΝ

ΚΑ ΠΟΛ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

— Ειρήνη ή Αθηναία —

Σχέδ. Πέτρου Ρούμπου

ΔΙΣ ΛΙΜΥΔΙΑ ΚΟΥΡΤΕΛΗ

Σχέδ. Θ Θωμοπούλου

σύντροφο τὴν κραυγὴ τοῦ γνωρισμοῦ καὶ τοῦ ξαφνισμοῦ, ποὺ συνήθιζαν οἱ δύο τῶν στὰ κοινορέματα, στὰ κυνῆγια, στὰ τσαντηρώματα. Τὸν εἶχε φτασμένο; Ἡ ἀπάντηση εἶχε χαθῆ μέσ' στὴ βούη;

— Ἀρδέα!

Τὸ πλῆθος δευτέρων τὸν ἀλαλαγμὸ μειδῶντας μ' ἐκείνο τὸδορφο καὶ τρομερὸ παιγνίδι, μ' ἐκείνο τὸν ἀγῶνα τῆς χάρης καὶ τῆς τόλμης, μ' ἐκείνο τὸ φαιδρὸ ἀντιπάλαιμα δυὸ πετούμενων τοῦ ίδιου εἶδους. Σ' ἔναν κόρφο γαλάζιο μισοφεγγάρινο ἀνάμεσα σὲ ψηλώματα κεχριμπαλένια, φάνηκαν τὰ δυὸ κυνηγῶντας τόνα τάλλο, σὰ δυὸ λελέκια ποὶν ἀπ' τὸ κλώσσιμα ζυγιασμένα ἀπάνω στὶς μακριὲς ίσογραμμὲς φτερούγες. Ήστερα χάμηκαν ἀσπάρα στὴ διάπλατην ἀσπράδα. Καί, ξεσηκωμένα ἀπ' τὸ παράδειγμα, ἀλλα πῆραν δρόμο, ἀλλα ψήλωσαν, κυνηγηθῆκαν. «Ολες οἱ παράγκες βούησαν καὶ φύσησαν, φουσκωμένες μὲ δρολάπια σὰν τὰ σπίτια τοῦ Αίλοου. Σερμένα μὲ τὰ χέρια στὸ ἀλώνι, κρατημένα ἀπὸ μπάτσα δόλο-νεῦρα, ἀρπαγμένα τέλος ἀπὸ τὸδορητικὸ ἀστρο τῆς ἐλίκας, τὰ φτερόδρομενα κινοῦσαν τόνα μετὰ τὸ ἄλλο νὰ κυριέψουν τὸν οὐρανὸ τὸ μεγαλόθωρο, ἀλλα κιτρινωπὰ σὰν τοὺς βαλμάδες, ἀλλα ποκκινωπὰ σὰν τοὺς καλαμκανάδες, ἀλλα σταχτεριὰ σὰν τοὺς γερανούς. Ανατινάζονταν σὰν τὰ δασοπύλια, ἀνηλιογύριζαν σὰν τὰ σαρκοβόρα, χαμοσέρνονταν σὰν τὶς κουρούνες. Μέσ' στὸν πάταγο παρόμοιαζαν ἀπὸ μακριὰ τὸ χειροκόρτημα σὰν περιστέρια, τὸ τιν-τίνισμα σὰν κύκνοι, τὴν ἀνεμοζάλη σὰν ἀητοῖ. «Ολες οἱ δυνάμεις τοῦ ουρανού σφυρωναν τὴν κραυγήν την ἀκρούτησην την περιστέρια, τὸ τιν-τίνισμα σὰν κύκνοι, τὴν ἀνεμοζάλη σὰν ἀητοῖ. Εἶχε ωήξει πρὸς τὸ

— Ἀρδέα!

Ο Παῦλος δ Τάρσης ἔφτανε τὸ σύντροφο του, τοῦ περούνσε κοντά δσο πάει τὴ φωνή, εἴταν σιμὰ στὸ σίφουνα τῆς δίδυμης ἐλίκας, ἔδειχνε μπάντα, πόδιζε, ἔξεπεφτε ἀπὸ τὴ πορεία, γλιτρούσε μὲ τὴ γοργότητα τῆς ὑγρασίας, χυμοῦσε ἀξαφνα της ηγράδης, χαμοσέρνονταν σὰν τὸ πάταγο παρόμοιαζαν ἀπὸ μακριὰ τὸ χειροκόρτημα σὰν περιστέρια, τὸ τιν-τίνισμα σὰν κύκνοι, τὴν ἀνεμοζάλη σὰν ἀητοῖ. Εἶχε ωήξει πρὸς τὸ

ΣΠΟΥΔΗ ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ ΚΑΡΑΒΙΑ
"Εκδ. Συνδ. Συντακτών Φωτ. Ξανθοπούλου

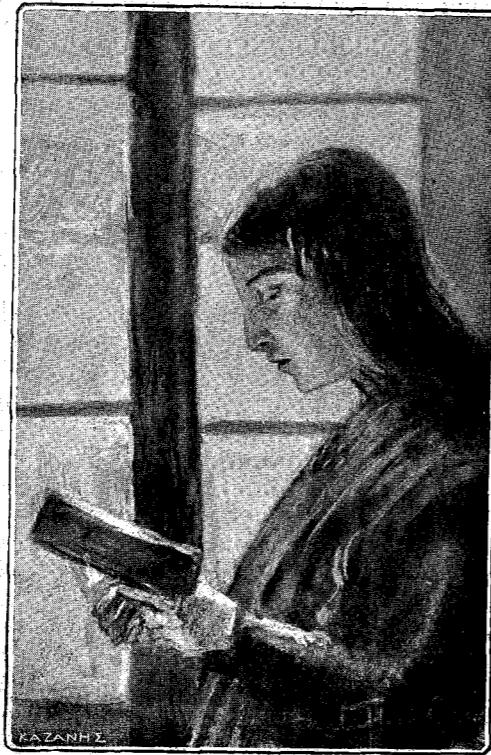
τῶν γυρισμένων πρὸς τὴν Μεταρρύσιση τοῦ Ἀνθρώπου. Η τρισμέγαλη ψυχὴ εἶχε δρασκελῆσει τὸν αἰῶνα, ταχύνει τὸ χρόνο, βιθίσει τὸ βλέμμα στὸ μέλλον, ἔγκαινιάσει τὴν νέωτατη ἐποχή. Ο οὐρανὸς εἶχει γείνει τὸ τρίτο τῆς βασιλείο, ὅχι κυριεύει μὲ τὸ μόχθο τιτανικῶν βράχων παρὰ μὲ τὸν κεραυνὸν τὸ σκλαβωμένο.

Κι' ὁ οὐρανὸς ἔξοῦσε σὰν τὸ πλῆθος, σὰν αὐτὸ μεθυσμένος ἀπὸ θάμασμα καὶ χαρά, ἀπὸ περηφάνεια καὶ τρόμο, ἀπὸ βία καὶ ἀπειρωσύνη. Εἴταν ἔνας ἀπὸ κείνους τὸν ὑπέροχους τῆς Ἰταλίας οὐρανοὺς ποὺ ξανατεώνουν σὲ μίαν ὥραν τὶς ἐκπτόχοντες παραμορφώσεις τῶν τεχνιτῶν τὶς ἐργασιένες στὶς καμάρες τῶν παλατιῶν καὶ στοὺς τρούλλους τῶν ναῶν, δημιουργοῦν καὶ καταστέφουν δλες τὶς εἰκόνες τοῦ μεγαλείου φιλιώνουν τὴν ἀσημένια ἡδονικότητα τοῦ Βερωνέζη καὶ τὴν πετρωτὴ τρομερότητα τοῦ Μπουνοναρρότου. Τὰ σύννεφα εἴταν ἀρχιτεκτονικὴ καὶ φύτρα, ὄλη πλασμένη ἀπὸ τὸν ἐρμογλύφο καὶ τὸν κεραμᾶ, ιεραρχία ἀγγέλων, γενεὰ τερπάτων, λοιλούδιῶν παραδίσιος. Ἀνάβρυζαν ἀπ' τὰ βουνά, ίσιώνουνταν μὲ τοὺς λόφους, κουρελιάζουνταν ψηλὰ στὶς λεῖκες. Ὅμοια μὲ σίφουντες νεροῦ γαλατωμένην, τρεμοσάλευναν ἀπὸ φῶς στὴν κορφή, σὰν τὶς αἰσθαντικὲς διαφάνειες τῶν θαλασσινῶν πλασμάτων, ἀμα τὶς κατέχει· ἡ ἀνησυχία κάποιας νοητικῆς φωτιᾶς. Ὅμοια μὲ τὴν ἡραία σάρκα τὴ στιγμὴ τῆς μεταμορφώσεως που γέλασε τὸ Λαπίθη τὸν τοελαμένο ἀπὸ τὸ νέκταρ, ἀχιτιδώνουνταν μὲ ἀνέλ-

πιστον αἷμα. "Υστερα ἔξαφνα σκεπάζονταν μὲ κηλίδες νεκρόχρωμες σὰν τὰ λέπια τὰ ξέφλουντα ἀπὸ δέρμα μολυσμένο μὲ λέπρα. Ὅμοια μὲ διάφανη λάσπη στὴν πλαστήρα τοῦ ἀγγειοπλάστη, ὃπου θὰ τὴν ἐπλαθε μ' ἀράτα δάχτυλα, πάρωντες τὴ μορφὴ τῆς ὑδρίας κ' ἔνα χερούλι γεννιῶταν ἀπ' τὸ πλευρό, ὑπάκουο καμπυλωνόταν κολλῶντας στάχειλι, στὸ κενὸν ἔκλεινε τὸν αἰδέρα, κι' ὅλος ὁ σκόρπιος αἰθέρας τριγύρω δὲν εἴταν σὰν ἐκεῖνο τὸ λίγο. Ἀλλα παραφέρονταν μ' ἄλλες μορφές, ἄλλα πλάσματα, ἄλλες ιστορίες, ἄλλες τέχνες. Ο κόσμος τῶν μύθων καὶ τῶν ὀνείρων ξαναγέμιζε τὸ βαθούλωμα τούρανοῦ, καλεσμένος τοῦ νέου ὄνειρου καὶ τοῦ νέου μύθου.

Τότε φάνηκεν ἀπὸ τὰ μεγάλα δαιδάλεα πουλιὰ νὰ γέρνῃ πρὸς τὴ γῆ, νάναστρώνεται, νὰ δείχνῃ μπάντα, στὴ χαμηλή του βόλτα νὰ σκοντάφτῃ στὸ ἔδαφος, νὰ μένῃ ἀκίνητο ἀπάνω στὴ σπασμένη φτερούγα μὲ ὑψωμένη τὴν ἀγγική της φτερούγα δίχως τὸ χτυποκάρδι τῆς ἀγνίας, ὅμψυχο λείφανο ἀπὸ λάδι μαῦρο. Ο ἀνθρωπός πήδηξε ἀπὸ τὰ συντρίμια, τρέκλισε, κύτταξε τὸ αίματωμένο χέρι του, καὶ χαμογέλασε.

Τότε φάνηκεν ἄλλο φτεράρημενο, σὰν ἐκεῖνα τὰ νυχτερόβια τὰ σαρκοφάγα ποὺ καταθαμπωμένα ἀπὸ τὸν ἥλιο βαροῦν ἀπάνω στὸ ἐμπόδιο

ΕΜΠΡΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ ΘΑΛΕΙΑΣ ΦΛΩΡΑ ΚΑΡΑΒΙΑ
"Εκδεσις Συνδ. Συντακτών Φωτ. Ξανθοπούλου

ΚΑΖΑΝΗΣ ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ
"Εκδεσις Συνδ. Συντακτών Φωτ. Ξανθοπούλου

καὶ λιγοθυμοῦν, νὰ ῥίγνεται ἀπάνω στὸ καγκελλόφαγμα, νὰ τὸ γκρεμίζῃ σὲ μεγάλο διάστημα μέσα σὲ ἄγρια ξεφωνητά, νάνασκελώνη μὲ ὅλα τὰ παννιὰ σπισμένα, ὅλα τὰ νεῦρα κομμένα, ὅλα τὰ σκελετὰ σπασμένα, σιωπηλὸ ὑστερό ἀπὸ τὸν δλεθρὸ σ' ἔναν κύκλο φρίκης, βουβόρημάδι ἀπάνω στὴν καρδιά του τὴν ἀπὸ μεταλλοῦ θεριμὸ ἀκόμα καὶ ἀχνιστό. Τὸ πλῆθος σαστισμένο καὶ ἀχόρταγο δσμύστηκε τὸ πτῶμα, δπου δὲ φαινόταν ἀπὸ τὸν ἀνθρωπό παρὰ οἱ γάμπες πιασμένες στὰ συρματόσκοινα τὰ κουβαριασμένα. Τὸν ἔβγαλαν δμως ἀπὸ τὸ μτέρδεμά, τὸν ἔθαψαν, τὸν ξανάστησαν δρυθό. Κατακίτρινος κλονίστηκε, ξαναδιτλώθη, κοιλόβωσε μέσο στὰ δόντια του τὸ μούγγροισμα τοῦ σπασμοῦ, κάτω ἀπὸ τὰ δάχτυλα ποὺ τὸν ψηλαφοῦσαν. Εἶχε τὸ μερὶ του λυδάμα. Δυὸ στρατιῶτες τὸν πῆραν ἄλλοι, ἀπάνω σ' ἔνα τραπέζι ἀπὸ τὰ πεσμένα μὲ τὴ σύγκρουση, ἀνάσκελο μὲ τὰ μάτια πρὸς τὰ σύννεφα. Ή σκιὰ ἐνὸς νικτφόρου ἀεροτάξιδου πέρασε ἀπάνω στὸν ἀπελπισμό του.

Τότε φάνηκεν ἔξαφνα νὰ πιάνῃ σ' ἄλλες φτε-

Ε. ΙΩΑΝΝΙΑΣ
Φωτ. Ξανθοπούλου

ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ
"Εκθ. Συνδ. Συντακτῶν"

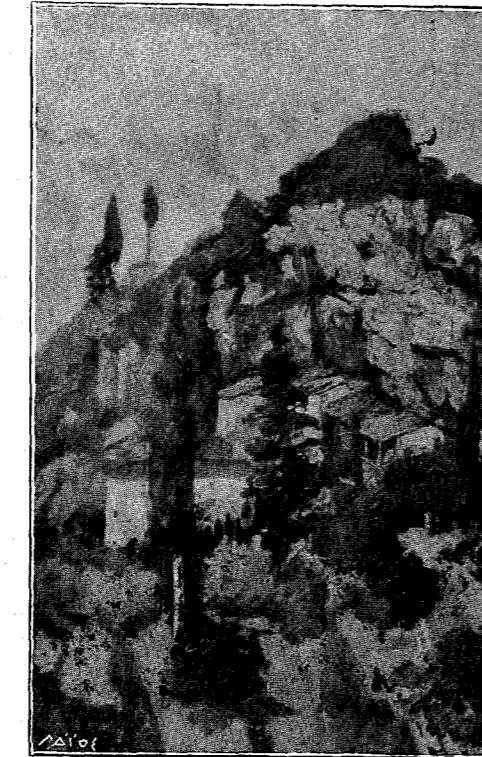
Γ. ΡΟΪΔΟΥ

παλαιμοῦ. "Ενας ἄλλος ἀνθρωπος, ποὺ πετοῦσε μέσο στὸ σύννεφο, μ' ἔνα σκόλπιο παράτολμο τοῦ τιμονιοῦ τάψήλου χαμῆλωσε κατάνακρα, σὰν τὸν ἀγιούπα στὴν τροφή του λίγες πῆχες ἀπὸ τὴ γῆ ζυγιάστηκε ἀκολουθῶντας τὸ σπάραγμα τοῦ ἀναμμένου, ποὺ στρηφογύριζε συνατός του ἀκατανίκητα πρόβαλε κάπως γιὰ νὰ τοὺς γνωρίσῃ τὸν κύτταξε ποὺ σινιμένος σταματοῦσε γληγόρος φτερούγιασε, ξαναψώθη στὸν ἀέρα, γαλαζώθηκε στὸν ἥσιους χρυσώθηκε στὸν ἥλιο, ξαναπήρε τὴν πορεία του. Τὸν ἔφτασε τὸ οὐρλιασμα τοῦ παραλογιασμένου πλήθους.

— Τάρσης! Τάρσης!

Ο πνίγτης τῆς φλόγας εἶχε σηκωθῆ δροθός, μανισμένος, ἀγνίζοντας, λαδερός, μὲ τὰ μαλλιά τσικνωμένα, μὲ τὰ ροῦχα καρβουνιασμένα, τὰ χέρια ψημένα, ἐλεινὰ ζωντανός. Διακόσια μέτρα μακριά του, ἀπὸ τὸ καταστρεμμένο τὸν σύνεργο δὲν ἔμενε παρὰ ή μηχανή κοκκινοπυρωμένη ἀνάμεσα στὸν στραβολυγισμένους καὶ ξεκολλημένους αὐλούς της. Κύτταξε τὰ χέρια του ποὺ εἶχανε στραγγουλίσει τὴ φωτιὰ τὴν ἐπαναστατημένη.

"Απονο παραλόγιασμα φλέβισε κόκκινα τὶς χίλιες χιλιάδες καὶ χιλιάδες τὰ μάτια τὰ ὑφωμένα πρὸς τὸν περιστρόγγυλον οὐράνιο κύρο. Ή αἷμοβόρα χαρᾶ ή ἀμφιθεατρική ξαναγέμισε τάγκουσεμένα περικάρδια. Ξαφνικὴ πληθώρα ζωῆς κόχλασε κάτω ἀπὸ τὸ ζύγωμα τοῦ θανάτου. Οἱ φτερούγες τοῦ ἀνθρώπου φάνηκαν ὅχι πιὰ νὰ σκίζουν τὸν ἀναίσθητον οὐρανό, παρὰ τὴν ὀκεάνια ψυχὴ τοῦ εἰδονος, φουσκωμένη σὰν παλέρροια ὡς τὴ γραμμὴ τοῦ ψηλότερον πετάγματος. Τὰ σκλαβωμένα στοιχεῖα, οἱ ὑποταγμένες φυσικὲς δυνάμεις, οἱ ἀναγκασμένες θεότητες εἶταν ἔτοιμες πάντα νὰ ἐπαναστατήσουν γιὰ νὰ σπαράξουν, νὰ μηδενίσουν τὸν εὐκολόσπαστο τύραννο, σὰν τὰ θεριά ἐκεῖνα τὰ φυλακωμένα ποὺ χυμοῦν ἀπάνω στὸ δαμαστὴ ἀν αὐτὸς παίξῃ μόλις τὰ βλέφαρα ή μετατοπίσῃ τὴν αίχμη τῆς ματιᾶς του. Η πάλη εἶταν ἀδιάποτη, ὃ κίνδυνος εἶταν παντοδύναμος. "Οπως ή αἴματόχαρη Όρθια τῆς ἀρχαίας Ταυρούδας, τὸ Ἀγνωστὸ δὲν ἔμενε καθήμενο παρὰ δύρδον στὰ πόδια τοῦ ἀπάνω στὸ βωμό, θέλοντας τὶς ἀνθρώπινες θυσίες. Τὰ θύματα τολμούσαν καὶ τὸ κύτταξαν μ' ἀτρομες κόρες τῶν ματιῶν, ὡς τὸ σύνορο τοῦ Ζόφου. Τί εἶταν μπροστὰ σ' αὐτὸς οἱ ἀμφιθεατρικοὶ ἀγῶνες; "Ο ἀνθρωπὸς δὲν πήγαινε

Τοπίον τῶν Αίγαναλῶν δύπου ἐφονεύθησαν οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη — Σκίτσο N. Φερεκύδη
"Εκδεσις Συνδ. Συντακτῶν — Φωτ. Σανθόπουλου."

πιὰ στὰ θεριά μέσα στὴ στενόχωρη κονίστρα, παρὰ στὶς ἀνδροφόρες μηχανὲς ἀπάνω στὶς στράτες τῆς γῆς, τῆς θάλασσας καὶ τοῦρανον· καὶ ὁ κατωγρυσμένος ἀντιδάχτυλος εἶταν ἀπάνω του ἀδιάκοπα. Μιὰ σκιὰ τραγικὴ κ' ἔνα φῶς τραγικὸ συναλλαχτὰ σκοτίζανε καὶ ἀχτιδοφέγγαν τὸ διάστημα.

— Τάρσης! Τάρσης!

"Η Ἀρδέα τραβοῦσε τὴν πορεία της, γύριζε τὸ τέρμα στὸ δεκαπέντε γῦρο της. Ο Λατῖνος εἶταν νὰ πάρῃ πίσω τὰ πρωτάτα ἀπὸ τὸ Βάρβαρο.. Στὸν ἐφῆμερο καὶ ἀμυρφον ὅχλο οἱ ρίζες οἱ αἰώνιες τῆς φύτρας ἀνάρριξαν. "Ολες οἱ καρδιὲς ἔγειναν φτερωτὲς νὰ στηρίξουν τὸ ηρωϊκὸ πέταγμα. "Ολοι οἱ λαιμοὶ ἀνάγυρτοι τινάξανε πρὸς τὸ παληκάρι τόνομά του σὰν ἥχερδ φύσημα ποὺ θὰ ζωήρευε τὴν γληγορώσινη. Τὸν πρόσταξαν νὰ νικήσῃ.

— Τάρσης!

Αὐτὸς βαστοῦσε τὸ πέταγμα μὲ τὴν ὑπομονή του, ζωήρευε μὲ τὴ θέρμη του τὴ γληγορώσινη. Πότε-πότε, ἀγνάντια στὸ σύννεφο ἢ στὸν αἰθέρα, ὁ πεταχτὸς κοριμός του φανερωνόταν προστὰ τεντωμένος, σὰν ἀπὸ ἔμφυτο πῶς νὰ λιγνέψῃ, νὰ ξεφύγῃ τὴν ἀντίσταση τοῦ ἀέρα, νὰ διμοιωθῇ μὲ τὸ σχῆμα τὰδραχτιοῦ καὶ τοῦ βέλους. Καὶ τὰ μάτια τὰ πιὸ μακρόθωρα ή τὰ κάλλιο ἀρματωμένα ξάνοιγαν τὴν ξέσκεπτη κεφαλή του, δπου τῆς εἶχεν ἀφοάξει ὁ ἀνεμος τὴν κουκούλλα: ξάνοιγαν τὸ μακρουλὸ πρόσωπο του, δπου φαινόταν νάχνιζε η πύρα τῆς προσπαθείας ὅπως μέσο ἀπὸ τὰ φτερούγια τῶν κυλίδων η θέρμη τῆς τριβῆς, ἐκεῖνο τὸ πρόσωπο τὸ καματένον θαρρεῖς ἀπὸ ρευστὴ σκληρότη, τόσο ποὺ ὁ ἀνεμος ἔστρηψε πίσω, ὅχι μόνο τὰ μαλλιά του ἀπὸ τὸ μέτωπο, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ πηγούνι ὡς τὰ μηλίγια ὅλες τὶς τῶν ὀλόφανέρων νεύρων.

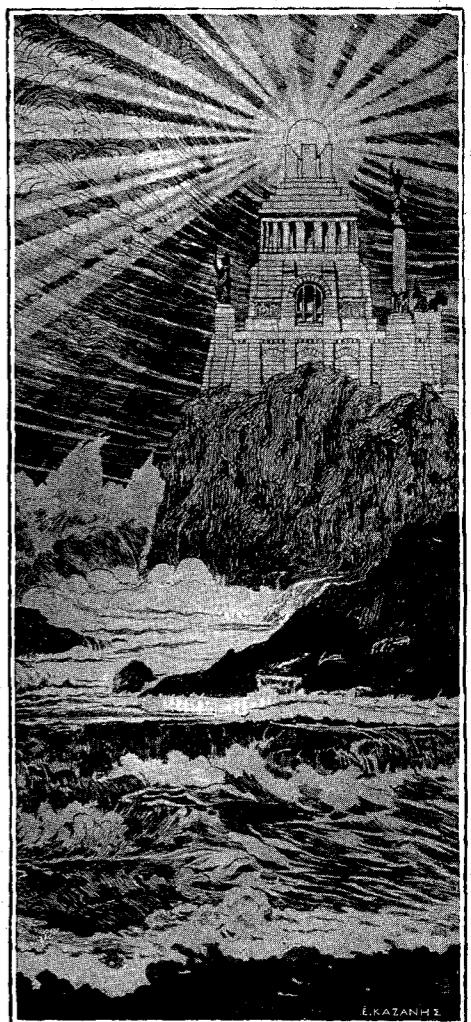
— Τάρσης!

Αὐτὸς εἶταν τώρα πιὰ μόνος. Ο οὐρανὸς ξαναγινόταν ἔρημος. Ἐδῶ κ' ἔκει στὸ ἀλώνι τὰ φτεράρμενα πιάνανε στεριά κουρνιάζανε σὰν τάποδημητικὰ τὰ κουρασμένα, πέφτανε μὲ τὸ πλευρὸ ἢ κατακέφαλα σὰ γεράκια λαβωμένα. "Ενα χρυσόξανθο φῶς, ή μακρινὴ λάμψη ἀπὸ τὰ ὕδιμα σπαρτά, ἀπλωνόταν στὴν ἀκαρπή χέρσο. Τὸ ἔλατο τῶν σανιδῶν τοῦ φράκτη ἔλαμπε σὰ χρυσάφι πολυγναλισμένο. Οἱ τοῖχοι τῶν μετοχιῶν, οἱ φάτσες τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἔξοχικῶν ἀρχοντόσπιτων, οἱ κορφὲς τῶν καμπαναρειῶν καὶ τῶν πύργων πέρα φλογοβούλονσαν. Οἱ σκιὲς τῶν τεριμάτων, τῶν δοκαριῶν, τῶν ἀντεννῶν μακραίνανε.

Εἶταν μόνος: δὲν ἔβλεπε πιὰ τίποτα, ἔξω ἀπὸ τὸ σιφούνιασμένο ἀστρο τῆς ἐλικας: δὲν ἀκούει πιὰ τίποτα, ἔξω ἀπὸ τὸν ισόχρονο παλμὸ τῆς μηχανῆς, τὸ ἐφτάδιπλο συντράγουνδο. — Ποὺ

εἶταν ὁ σύντροφός του; τί τοῦ εἶχε συμβῆ; ποιά αἰτία τὸν εἶχε ἀναγκάσει νὰ κατέβη; — Πήρε ταῦτι του μιὸ διακοπὴ σ' ἔναν κύλινδρο, μιὰν ἄλλη διακοπὴ σ' ἔναν ὄλλον, ύστερα καὶ ἄλλες διακοπὲς χωριστές κ' ἡ καρδιὰ τοῦ σφίγκτηκε, τοῦ φάνη πῶς γενόταν λειφοίαμας σὰν νάδειαζαν οἱ ἀρτηρίες του στοὺς μετάλλιους αὐλούς.

— Η τύχη τὸν πρόδωσε ἀνέλπιστα; — Όρτσαοισε ἔμπρυμα μπρὸς σ' ἔνα σαγανάκι, μανουβράρησε μ' ὅλη τὴ δύναμη, περονῶντας ξυστὰ ὅσο μποροῦσε στὸ μάτι τοῦ ἀνέμου ἔκαμψε τὸ προτελευταῖο τέρμα παίρνοντας τὴ βόλτα λίγα δάχτυλα μακρύτερα ἀπὸ τὸ φλάμπουρο· ἀπ' ὅλη του τὴ θέληση ἔκαμψεν τὸ βέλος ἀλύγιστο, ἔκαμψεν μονοσίδερα, ὅλο σύδερο βέργα, μύτη καὶ οὐρά χάραξε μὲ τὴν ψυχὴ του, ίσα μὲ τὸ ἀλφάδι, μιὰ γραμμὴ πιὸ ἵσια ἀπὸ ἔκεινη ποὺ

ΣΧΕΔΙΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΦΑΡΟΥ
"Εκδεσις Συνδ. Συντακτῶν — Φωτ. Σανθόπουλου"

A. ΖΑΧΟΥ
Φωτ. Σανθόπουλος

τὰ συνάρια τῶν μαραγκῶν σημαδεύονταν μὲ τὸ νῆμα τῆς στάφνης. Ὄταν ἡ ψυχὴ ποὺ εἶχε ξεφύγει ἀπὸ τὰ αἰσθήτηρα ξανάρθε στὴν καρδιά, μπόρεσε καὶ ἄκουσε μὲ τὸ γαληνεμένο αὐτὸν τὸ ἔργο τῶν κυλίνδρων ποὺ ξανάγεινε διόφωνο, τὸν παλμὸν τοὺς δραστήριον καὶ σωστό. Μὲ φυσικὴν δρμή, σὰν νὰ εἴταν ἐκεῖ δὲ σύντροφος τοῦ, ἀδρόνισε τὴν λαρυγγόφωνη κραυγὴ ποὺ εἴταν τὸ σημάδι τῆς χαρᾶς στὰ κορακίστικά τους ταλλόκοτα τοῦ τσαντηριοῦ καὶ τῆς ξενοζωῆς, τὰ δασκαλεμένα ἀπὸ τὰ δαμασμένα ζῶα καὶ ἀπὸ τὰ βαρβαρικὰ ἴδιωματα. Γέλασε μόναχός του, στοχαζόμενος πῶς ἐκείνη τὴ στιγμὴ θὰ βωλόδερον τὸ πελώριο μῆλο τοῦ Ἀδάμ ἀπάνω καὶ κάτω στὴ γούλα τὴ στεγνὴ τοῦ Τζάν Χόουλαντ. Τοῦ ἥρθε στὴ μνήμη τὸ παράξενο γέλιο τοῦ δρνιθολύγου, τοῦ φίλου τῶν δρνιων, δρμοὶ μὲ ἐκεῖνο τὸν κρότο σὰν ἀπὸ πέταυρα ποὺ κάνονταν μὲ τὸ ράμφος τὰ λελέπια: «*Alis non tarsis*». Παραπλανήθη σὲ λογισμοὺς. ἄθελονς καὶ ἀσχημάτιστους, σὰν νὰ εἴχε χαμένη κάθε ἀξία τὸ γενόμενο. «*Υστερα τοῦ διαπέρασε τὸ στῆθος ἡ εἰκόνα τῆς Ἰσαβέλλας: ξαναείδε τὸ πρόσωπο τῆς γοητείας καὶ τοῦ κινδύνου κάτω ἀπὸ τὸ πλατύ σκιάδιο ποὺ στόλιζε διευκόλιος μὲ τὰ μακρούλα τρέμουλα πούπουλα, ξαναείδε τὸ παίξιμο τῶν γονάτων στὴ φούστα τὴ σταχτεριὰ ποὺ μὲ τὴν τέχνη δυὸ ἀνεξήγητων πτυχῶν*

μιμιῶταν δυὸ κλειστὲς φτεροῦγες. Γέμισε ἀπὸ μεθύσιο κὲ ἑκδίκηση. Ἀκόμα μιὰ μέρα ἀπαντοχῆς!

Ἄξαφνα τὸ διάστημα ἔκλεισε τὸ κέντρο τῆς δυνάμεως ξανασχηματίσθη. Πάλιν ἔνοιωσε πῶς οἱ σπόνδυλοι τοῦ ὅρματων δόλο τὸ μικράνημα καὶ πῶς τὸ σκαρί τῶν φτερῶν, δρμοὶ μὲ τὸ σωληνωτὸν ὅρμο τοῦ πουλιοῦ, τὸ εἶχε ποτισμένο ἀρέας ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πλευράνια του. Πάλιν τοῦ δημιουργήθη στὰ αἰσθήτηριά του ἡ πλάνη πῶς δὲν εἴταν ἀνθρωπος σὲ μηχανή, παρὰ ἕνα μόνο σῶμα καὶ μιὰ μόνη ισορροπία. Μιὰ ἀπίστευτη πρωτοφάνεια τοῦ συντρόφεψε δλα τὰ κινήματα. Πέταξε ἀπάνω στὴ χαρά του. Μιὰ δλάκαιη φύτρα γένητε νέα καὶ δλόχαρη μέσα του.

— Ἀρδέα! Τάρσης!

Ξάνοιξε μετέωρο στὸ κοντάρι τῶν σινιάλων τὸ δίσκο ποὺ ἐσήμαινε τὴν νύκτα του. Ἀκούσε νάνεβαίνη ἡ θαλασσοταραχή. Κύτταξε θαμποεῖδε τὸν ὄγκο τοῦ πλήθους τὸ μουντό, ὀχρό ἀπὸ μοντρα, ἀναφρικιασμένο ἀπὸ χέρια. Ἄν καὶ πετοῦσε κατηφορικά γιὰ νὰ κάμηῃ τὸ τέρωμα, τοῦ φάνηκε πῶς ὑψωνόταν σὲ ζαλιστικὸν ὑψος νὰ ξεπεράσῃ μιὰν ἀσάλευτη κορφή. Ἔγειρε, πῆρε βόλτα, πέρασε, σὲ μιὰ βροντὴ θριάμβου, σ' ἔνα οράντισμα κεραυνῶν, ἀσπρος καὶ ἀχνός, σπιθίζοντας ἀπὸ χαλκὸ καὶ ἀτσάλι, ἀντιλαλῶντας ἀπὸ φρούμασμα, μαντατοφόρος τῆς πλατύτερης ζωῆς...

[Απὸ τὸ Ιταλικὸν ἥπατο Ν. Π.]

ΓΑΒΡΙΗΛ Δ' ΑΝΝΟΥΝΤΣΙΟ

Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΚΑΡΟΛΟΥ KRUMBACHER

Τὴν πρωῖαν τῆς 29ης Νοεμβρίου (= 12ης Δεκεμβρίου) ἐ. ἔ. ἐτελεύτησεν ἀπροσδοκήτως ἐν Μονάχῳ μόλις εἰσελθὼν εἰς τὸ 54ον τῆς ἡλικίας του ἔτος ὁ διάσημος ἐρευνητὴς τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἐλληνισμοῦ Κάρολος Krumbacher. Ἡ φιλόσοφικὴ σχολὴ τοῦ ἐν Μονάχῳ Πανεπιστημίου ὑφίσταται ἐν βραχείᾳ σχετικῶς περιόρθῳ χρόνου τετάρτην ταύτην σημαντικὴν ἀπώλειαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ W. v. Christ, († Φεβρουαρίου 1906 ν.) τοῦ L. Traube († 19 Μαΐου 1907 ν.) καὶ τοῦ A. Furtwängler († 10 Οκτωβρίου 1907 ν.). Ἡ Βαυαρικὴ Ἀκαδημία τῶν Ἑπιστημῶν ἀποστερεῖται ἐνὸς τῶν επιφανεστάτων αὐτῆς μελῶν καὶ γονιμωτάτων συγγραφέων, τῶν δὲ Ἐλληνικῶν γραμμάτων ἐκλείπει ἀκραφηνέστατος φύλος καὶ μεράπτων φιλοπονώτατος. Τὴν ἐπιούσαν τοῦ θλιβεροῦ ἀγγέλματος ἐγράφησαν καὶ παρ' ἡμῖν ἐν τῷ ἡμερησίῳ Τύφῳ ίκανὰ περὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ Καρόλου Krumbacher. Ἀλλ' ὑπεικωνεὶς τοῖς φιλικὴν πρόσοποιν τῆς Διευθύνσεως τῶν «Παναθ-

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

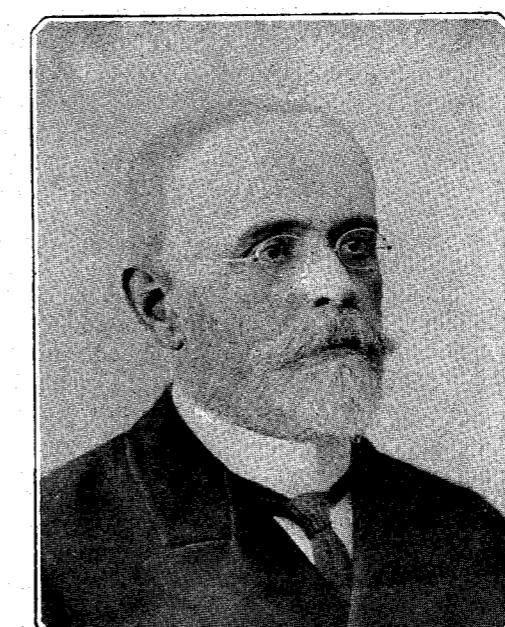
Ο Κάρολος Krumbacher ἐγεννήθη τῇ 11/23 Σεπτεμβρίου τοῦ 1856 ἐν τῇ πολύχρονῃ Kürnach παρὰ τὸ Kempten τῆς Βαυαρίας, ὅπου ἐπεράτωσε τὰς γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδάς. Ἐνῷ ἡτο ὀκόμη μαθητὴς τοῦ Γυμνασίου, περιττήνεις εἰς χειράς του βιβλιάριον πραγματευόμενον περὶ τῆς Ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ περὶ τῶν Φιλελλήνων, οὐτινος ἡ ἀνάγνωσις διῆγειρεν ἐν αὐτῷ τὸν πρῶτον ἔρωτα πρὸς τὴν Ἐλληνικὴν ἴστορίαν καὶ τὰ Ἐλληνικὰ γράμματα. Μεταβάτη ἐπειταὶς εἰς Λειψίαν καὶ Μόναχον πρὸς σπουδὴν τῆς φιλολογίας ἐφόροντος νὰ συνάψῃ φιλικὰς σχέσεις μετὰ τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Βαυαρίας Ἐλλήνων σπουδαστῶν, παρὰ τῶν ὅποιων

βιοηθούμενος ἔμαθε ταχέως τὴν νέαν Ἐλληνικὴν γλῶσσαν. Μετὰ τὴν ἐποίησην τοῦ 1879 διωρίσθη διδάσκαλος ἐν τῷ τοῦ Λουδοβίκου Γυμνασίῳ ἐν Μονάχῳ, τῷ δὲ 1880 ἐδημοσίευσε τὴν πρώτην νεοελληνικὴν μελέτην του, ἡτος ἡτο κριτικὴ τῆς ὑπὸ K. Foy ἐκδοθείσης «Φθογγολογίας τῆς δημάδους Ἐλληνικῆς γλῶσσης». Τῷ 1883 ἐξέδωκε λατινιστὶ τὴν ἐναίσιμον ἐπὶ διδακτορίᾳ διατριβὴν του περὶ τῶν Ἐλληνολατινικῶν διαλόγων τοῦ Ψευδοδοσιθέου. Ἐν ἔτος βραδύτερον ἐγίνετο ὑφηγητῆς τῆς μέσης καὶ νεωτέρας Ἐλληνικῆς φιλολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου ἐπὶ τῇ βάσει διατριβῆς του ἐπιγραφομένης: *Συμβολαὶ πρὸς τὸν Ἐλλήνων κατὰ τὸν μεσαίωνα καὶ τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν αὐτῶν εἰς διαφόρους μονογραφίας δημοσιεύσει, ἔλειπεν δύμας ἀπ' αὐτῶν ἡ συστηματικὴ ἔρευνα τῶν πηγῶν καὶ ἡσαν τὸ πλεῖστον ἐργασίαι ἀμέθοδοι καὶ ἀσυνάρτητοι καὶ ἀσχετοὶ πρὸς ἀλλήλας, ἀδυνατοῦσαι ὡς ἐκ τῶν οὐσιωδῶν τούτων ἐλλείψεων νὰ παράσχωσι σαφῆ τινα καὶ πιστὴν εἰκόνα τῆς μεγαλοπρεποῦς τοῦ Βυζαντίου αὐτοκρατορίας, τῆς ὁποίας ὁ χιλιετής βίος παρὰ τὰς ἐλλείψεων τῶν τότε χρόνων παρουσιάζει πολιτισμὸν ἀξιον. Οὐδεν ἐξηκολούθει νὰ εἴναι αὕτη τετταὶ ινσογνίτα διὰ τοὺς πλείστους τῶν λογίων τοῦ παρελθόντος, τὸ δὲ περίδοξον δύνομα τοῦ Βυζαντίου εἰχε κατατέσει εἰς τὴν ἐσχάτην περιφρόνησιν, δῶστε νὰ γίνεται αὐτοῦ χρῆσις μόνον πρὸς χαρακτηρισμὸν παντὸς διὰ ταπεινὸν καὶ εὐτελὲς καὶ ἀνάξιον λόγον.*

ΤΟ ΜΕΓΑ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ KRUMBACHER

Ἄλλα τὸ μέγα καὶ σπουδαιότατον σύγγραμμα, δπερ «ἐδημιούργησεν ἐποχὴν» κατὰ τὴν γερμανικὴν ἐκφρασιν (epochemachendes Werk) καὶ προσεπόρισεν εἰς τὸ δόνομα τοῦ Krumbacher μεγίστην αἴγλην καὶ δόξαν ἀθάνατον, εἶναι ἡ ἐν ἔτει 1891 ἐκδοθείσα *Βυζαντικὴ γραμματολογία τοῦ 1*. Νέα δύντως ἐποχὴ διὰ τὰς βυζαντινὰς σπουδὰς καθιερώνται ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ βιβλίου τοῦ Βυζαντίου τούτου. Διότι μέχρι τοῦ ἔτους 1891 εἶχον μὲν ἀσχοληθῆ μονομερῶς ἐκάστοτε πολλοὶ λόγιοι, καὶ ἀλλοδαποὶ καὶ ἡμέτεροι, περὶ σημεῖα δρισμένα τοῦ πνευματικοῦ βίου τῶν Ἐλλήνων κατὰ τὸν μεσαίωνα καὶ τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν εἰς διαφόρους μονογραφίας δημοσιεύσει, ἔλειπεν δύμας ἀπ' αὐτῶν ἡ συστηματικὴ ἔρευνα τῶν πηγῶν καὶ ἡσαν τὸ πλεῖστον ἐργασίαι ἀμέθοδοι καὶ ἀσυνάρτητοι καὶ ἀσχετοὶ πρὸς ἀλλήλας, ἀδυνατοῦσαι ὡς ἐκ τῶν οὐσιωδῶν τούτων ἐλλείψεων τῶν τότε χρόνων παρουσιάζει πολιτισμὸν ἀξιον. Οὐδεν ἐξηκολούθει νὰ εἴναι αὕτη τετταὶ ινσογνίτα διὰ τοὺς πλείστους τῶν λογίων τοῦ παρελθόντος, τὸ δὲ περίδοξον δύνομα τοῦ Βυζαντίου εἰχε κατατέσει εἰς τὴν ἐσχάτην περιφρόνησιν, δῶστε νὰ γίνεται αὐτοῦ χρῆσις μόνον πρὸς χαρακτηρισμὸν παντὸς διὰ ταπεινὸν καὶ εὐτελὲς καὶ ἀνάξιον λόγον.

Ἄλλ' ὁ Krumbacher ἀποφασίσας ν' ἀφιερώσῃ πάσας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις εἰς τὴν μελέτην καὶ ἐξερεύνησην τῆς γλῶσσης καὶ φιλολογίας καὶ παντὸς διὰ τοὺς σχετίζεται πρὸς τὸν πνευματικόν, θρησκευτικόν, καλλιτεχνικόν, κοινωνικὸν καὶ πολιτικὸν βίον τοῦ Βυζαντίου καὶ ἐργασθεῖσας ἐπὶ τὴν μακρὰ μετὰ τῆς παροιμιῶδος ἐκείνης γερμανικῆς φιλοπονίας μὲν καὶ ἐπιμονῆς καὶ ἀντοχῆς, ἐπιστημονικῆς δὲ μεθοδικότητος ἀπαραμύλλον, κατεσκεύασε τὸ μέγα καὶ περίλαμπτον τοῦτο πνευματικὸν οἰκοδόμημα, δι' οὗ ἐξετάζων κριτικῶς καὶ μεθοδικῶς πάντα τὰ ἐκδεδομένα καὶ ἀνέκδοτα πνευματικά προϊόντα τῶν βυζαντινικῶν χρόνων καὶ ὑποδεικνύντα τὴν ὁδόν, ἢν ὀφείλουσι να βαδίζωσιν ἐν ταῖς μελέταις αὐτῶν οἱ νεώτεροι ἐρευνηταί, ἐδημιούργησεν ἰδίαν αὐτοτελῆ ἐπιστήμην καὶ ἐγένετο ἐπαξιώς καθηγητῆς ταύτης, ἰδρυθεῖσης χάριν αὐτοῦ εἰδικῆς ἔδρας διὰ τὴν μέσην καὶ νεωτέρων Ἐλληνικὴν φιλολογίαν

ΚΑΡΟΛΟΣ KRUMBACHER

συγγραφὴν ιστορίας τῆς Ἐλληνικῆς γλῶσσης. Κατὰ τὸ αὐτὸν ἔτος 1884 ἐπεχειρήσει παρούσης ταξεδίου ἀνὰ τὰς Ἐλληνικὰς χώρας πρὸς τελειότεραν μελέτην τῆς γλῶσσης καὶ ιστορίας, τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων καὶ τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος τῶν Ἐλλήνων, ἐπισκεψθεῖς οὐ μόνον τὴν ἐλεύθερον Ἐλλάδα ἀλλὰ καὶ μέγα μέρος τῆς ὑπὸδούλου, τουτέστι τὰς νήσους τοῦ Αιγαίου καὶ τὴν μικρὰν Ἀσίαν. Διατρίψας δὲ ἐπὶ ἐν ταῖς πατρῷα του γῆν ἐδημοσίευσε τῷ 1886 τὰς ἐντυπώσεις του ἐν περισπούδαστῳ βιβλίῳ ὃν πρὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Ἐλληνικὸν ταξεδίον* (Griechische Reise, Berlin 1886). Μετὰ ταῦτα διδάσκων ἐν τε τῷ Γυμνασίῳ καὶ ὡς ὑφηγητῆς τὴν Πανεπιστημίῳ ἐδημοσίευε συγχρόνως διαφόρους ἐπιστημονικὰς μελέτας μέχρι τοῦ 1888.

¹ Geschichte der byzantinischen Literatur. München 1891. Σελίδες XII, 495 8ον. — Β' ἔκδοσης τῆς ουνεργασίας τῶν A. Ehrhard καὶ H. Gelzer München 1897. Σελίδες XX, 1193 8ον. — Ἐν Ἐλληνικῇ μεταφράσασεν ὑπὸ Γ. Σωτηριάδου. 3 τόμοι. Ἐν Ἀθήναις 1897 - 1900. Σελίδες III, 828 + 770 + 832. 8ον (Βιβλιοθήκη Μαραστῆ).

ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου, ἐκτάκτου μὲν τῷ 1892, τακτικῆς δὲ τῷ 1897.

ΤΟ "BYZANTIAKON ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ,"
ΚΑΙ ΤΟ "BYZANTIAKON ΑΡΧΕΙΟΝ,"

Χάριν τῆς δριστικῆς ἐμπεδώσεως τῶν βυζαντιακῶν σπουδῶν καὶ τῆς διηγεοῦς περὶ ταύτας ἔρευντος καὶ προόδου τῆς νέας αὐτοτελοῦς ἐπιστήμης ἴδρυσεν ὁ Krummbacher τῷ 1892 ἴδιον ὅργανόν, τὸ «Βυζαντιακὸν Περιοδικόν» (*Byzantinische Zeitschrift*), διὸ οὖ σύναγαγόν ἐπὶ τὸ αὐτὸ τὰς ἔργασίας πάντων τῶν περὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα καὶ τὴν ἰστορίαν καὶ τέχνην τοῦ μεσαίωνος ἀσχολουμένων κατέστησε τὸ Μονάχον κυριωτάτην ἐστίαν καὶ διεθνὲς κέντρον τῶν βυζαντιακῶν σπουδῶν. Ἐν αὐτῷ δημοσιεύονται πράγματα εἰς γερμανικήν, Ἑλληνικήν, γαλλικήν, ἀγγλικήν καὶ Ἰταλικήν γλῶσσαν, ἐξεδόθησαν δὲ μέχρι τοῦδε τακτικῶς καὶ ἀνελιπῶς δέκα καὶ δικτὸ πλήρεις τόμοι. Τῶν δώδεκα πρώτων τόμων ἐφιλότονησεν. ὃ φίλος συσπουδαστής μου ἐν Μονάχῳ, διδάκτωρ τῆς φιλολογίας Παῦλος Marc ἀναλυτικάτον ἐπιστημονικὸν Γενικὸν πίνακα¹, διὸ οὖ εὑρίσκει τις ἐν ἀκαρεῖ πᾶν δημοσίευμα, πρόσδωπον ἢ πρᾶγμα περιεχόμενον ἐν οἰδόθηπετε τῶν τόμων τούτων τοῦ Βυζαντιακοῦ Περιοδικοῦ. Τὸ πρόγραμμα τῆς λειτουργίας τοῦ Περιοδικοῦ καθάρισεν ὁ Krummbacher ἐν τῷ ἀριστοτεχνικῷ αὐτοῦ προλόγῳ². Ἡ ὑλὴ τοῦ Περιοδικοῦ διαιρεῖται εἰς τρία μέρη, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον περιλαμβάνει τὰ πρωτότυπα ἐπιστημονικὰ δημοσιεύματα, τὸ δευτέρον τὰς ἐκτενεῖς βιβλιογραφίας καὶ τὸ τρίτον τὰς βιβλιογραφικὰς σημειώσεις καὶ σχετικὰς ἐπιστημονικὰς ἀγγελίας. Πλὴν τοῦ προλόγου καὶ τινῶν ἀρθρῶν προέρχεται ἐκ τῆς γραφῆς τοῦ Krummbacher καὶ μέρος τῆς βιβλιογραφίας. Πολύτιμον συνεργασίαν ἐν τῇ διευθύνσει τοῦ περιοδικοῦ, τῇ συντάξει τῆς βιβλιογραφίας ὡς καὶ ἐν παντὶ ὅλῳ δημοσιεύματι τοῦ Krummbacher κατά τὰ τελευταῖα ἴδια ἔτη παρεῖχεν αὐτῷ ὁ Marc. Ὁθεν ἀπὸ τοῦ 17ου τόμου (1908) φέρεται ἐν τῇ ἀρχῇ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ Krummbacher ὡς συνεκδότης καὶ ὁ Marc. Οὗτος λοιπὸν εἶναι προφανῶς ὁ ἐνδειγμένος νέος διευθυντής τοῦ Περιοδικοῦ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀειμνήστου αὐτοῦ ἴδρυτον.

Ως συμπλήρωμα τοῦ Βυζ. Περιοδικοῦ ἴδρυσεν ὁ Krummbacher ἐν ἔτει 1898 καὶ τὸ «Βυζαντιακὸν Ἀρχεῖον», ἵνα δημοσιεύωνται ἐν αὐτῷ ἐκτενέστεραι αὐτοτελεῖς μονογραφίαι. Μέχρι τοῦδε ἐξεδόθησαν τρία τεύχη. A'. τῷ 1898. K.

¹ Generalregister zur byzantinischen Zeitschrift Band I-XII, 1892-1903, Leipzig 1909, σελ. IV, 592.

² Τόμ. I, σελ. 1-12.

Dieterich, "Ἐρευναι περὶ τὴν ἰστορίαν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἀπὸ τῆς Ἑλληνιστικῆς περιόδου μέχρι τοῦ 10^{ου} μ. Χ. αἰῶνος. — B' τῷ 1899 Jos. Strzygowski, Αἱ εἰκόνες τοῦ Ἑλληνικοῦ Φυσιολόγου, Κοσμᾶς τοῦ Ἰνδικοπλεύστορος καὶ τῆς Ὦκτατεύχου. — Καὶ Γ' τῷ 1903 V. Gardthausen, Συλλογαὶ καὶ κατάλογοι ἑλληνικῶν χειρογράφων.

ΤΟ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ
ΚΑΙ ΝΕΩΤΕΡΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Ἄπαραίτητος ἦτο τὸ Φροντιστηρίον τοῦ Φροντιστηρίου τούτου πρὸς σύμπληρωσιν τῶν ἀπὸ καθέδρας παραδόσεων καὶ πρὸς πρακτικὴν ἐπιστημονικὴν ἐξάσκησιν τῶν σπουδαστῶν. Ὄτε δὲ μετὰ τὴν ἄρσην τῶν παρομαρτούντων ἐμποδίων ἐτελοῦντο πανηγυρικῶς τῇ 21^ῃ Ιανουαρίου 1899 ἐν ἴδιᾳ αἰθούσῃ τὰ ἐγκαίνια αὐτοῦ, καὶ ἡ ἡντύχησε νὰ παραστῇ καὶ ὁ γράφων ταῦτα, ἀπῆγγειλεν ὁ Krummbacher περὶ τῆς κρητικότητος τοῦ φροντιστηρίου ἀξιομνησόντον λόγον, εἴπων πρὸς τοὺς ἄλλους ὅτι ἐπετεύχη ὁ καταρτισμὸς εἰδικῆς βιβλιοθήκης διὰ τὸ νέον τοῦτο ἴδρυμα τῶν βυζαντιακῶν σπουδῶν. Τὴν σπουδαιοτέραν ὑλικὴν ἀρώγην πρὸς τὸν σκοπὸν τούτου παρέσχον ὁ Ἑλληνικὴ Κυβερνητικός καὶ ἡ ἐν Τεργέστῃ Ἑλληνικὴ Κοινότης διὰ τῶν προσόδων τοῦ Οἰκονομείου αλληροδοτήματος, προσετέθησαν δὲ καὶ τινὲς ἐλάσσονες συνδρομαὶ ἴδιωτῶν ἐκ Μονάχου. Ἡ ἀρτιστατος τοῦ Φροντιστηρίου βιβλιοθήκη πλούτιζομένη σὺν τῷ χρόνῳ διὸ ἐπιτυχοῦς ἀγορᾶς κατόπιν αὐστηρᾶς ἐκλογῆς τῶν ἀπαραιτήτων βιβλίων κατέστη χορηγιμωτάτη διὰ τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὰς βυζαντιακὰς σπουδὰς καὶ παρέχει ἀνεκτιμήτους ὑπηρεσίας εἰς πάντα τὰ μέλη τοῦ Φροντιστηρίου, ἀτίνα ἔχοντις ἐλευθέρων εἰς τὴν αἰθούσαν αὐτοῦ εἴσοδον καθ' οἵανδήποτε ὥραν τῆς ἡμέρας. Τὰ μέλη δύντα κατ' ἀρχὰς 15 ηὗξηθησαν βαθμηδόν εἰς 30 περίπου, ὑπῆρξαν δ' ἐπανειλημένως μεταξὺ αὐτῶν καὶ ἀντιτρόσωποι τοῦ ὀρθαίου φύλου. Ως πρὸς τὸν ἀριθμὸν φυσικῶς λόγῳ κατείχον τὴν πρώτην θέσιν οἱ ἐκ Γερμανίας καταγόμενοι. Οἱ δὲ λοιποὶ προήρχοντο ἐκ τῶν ἑξῆς ἐν συνόλῳ χωρῶν: Ἐλλάδος, Σερβίας, Βουλγαρίας, Ρουμανίας, Ρωσίας καὶ Φιλλανδίας, Αὐστροίας καὶ Αὐστριακῆς Πολωνίας, Ουγγαρίας, Σουηδίας, Βελγίου, Ολλανδίας, Γαλλίας, Ιταλίας, Ελβετίας καὶ Ἀμερικῆς.

Μετὰ τὴν πρόσφατον οἰκοδομὴν τῆς νέας μεγάλης πτέρυγος ἐν τῇ δυτικῇ πλευρᾷ τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὴν ὁδὸν Ἀμαλίας παρεχωρήθη κατὰ τὸ ἔτος τούτο εἰς τὸ Βυζαντιακὸν Φροντιστηρίον νέα αἰθούσα ενδυχωρούτερα καὶ φωτεινότερα τῆς πρώτης. Εἰκόνα τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς νέας τοῦ Φροντιστηρίου αἰθούσης, ἐν ἥ παροσταταὶ διευθυντής αὐτοῦ Krummbacher διδά-

Ο KRUMBACHER ΔΙΑΔΑΣΚΩΝ ΕΝ ΤΩΙ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΙ ΤΟΥ
(Έκ φωτογραφίας τοῦ Δρ. Παύλου Marc κατά τὸν Μάιον τοῦ 1909.)

σκῶν τοὺς περιστοιχίζοντας αὐτὸν σπουδαστάς, βλέπει δ ἀγαγνώστης ἐνταῦθα.

Ο εὐγενῆς ἴδρυτης τοῦ Φροντιστηρίου ἐκληροδότησεν εἰς αὐτὸ διὰ διαθήκης τὴν σπουδαιοτάτην ἴδιωτικήν του βιβλιοθήκην, οὗτο δὲ ἡ τοῦ Βυζαντιακοῦ Φροντιστηρίου ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου βιβλιοθήκη ἀποβαίνει ἀληθῶς μοναδικὴ ἐν τῷ πόσμῳ κατὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν εἰδικῶν συγγραμμάτων τῶν ἀναφερούμενών εἰς τὴν σπουδὴν τῆς βυζαντιακῆς φιλολογίας. Διὰ τοῦτο θὰ εὐλογήται τὸ δόνομα τοῦ Krummbacher εἰς τὸ διηγεότερον πάντων τῶν παρομανένων τὰς ἐκ τῆς βιβλιοθήκης ταύτης μεγάλας πνευματικὰς ὀφελείας.

Ο KRUMBACHER ΩΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΚΟΣ

Απὸ τοῦ ἔτους 1890 διετέλει ὁ Krummbacher τακτικὸν μέλος τοῦ φιλολογικοῦ καὶ ἰστορικοῦ τμήματος τῆς Βαυαρικῆς τῶν Ἐπιστημῶν. Ἀλλ' ὅμως ἀνακοινώσεις αὐτοῦ ἐπιστημονικαὶ ἥχισαν νὰ δημοσιεύνται εἰς τὰ Πρακτικά τῆς Ακαδημίας ταῦτης ἥδη ἀπὸ τὸν 1883, ἔκτοτε δ' ἐν ταῖς σειραῖς τῶν δημοσιεύμάτων αὐτῆς συμπεριλαμβάνονται εἰκόσι καὶ δύο ἐν ὅλῳ μεγάλαι καὶ μικραὶ ἐπιστημονικαὶ πραγματεῖαι τοῦ Krummbacher. Ἐπίτιμον δὲ ἡ ἀντεπιστέλλον μέλος εἶχεν ἐκλεγῆ ὑπὸ πασῶν σχεδὸν τῶν Ακαδημιῶν καὶ ἐπιστημονικῶν ἐταιρειῶν τῆς Εὐρώπης, οἷον τῶν Παρισίος, Λονδίνου,

¹ Πρβλ. σχετικὴν διατοιβήν μου περὶ τοῦ ζητήματος τούτου σταλεῖσαν ἐκ Μονάχου καὶ δημοσιεύσεισαν ἐν τῇ Αθηναϊκῇ ἐφημερίδι "Αστεῖ" τῇ 27η Ιουνίου 1901.

πρότασις ἐγένετο δεκτή καὶ ἀνετέθη εἰς τοὺς ἀντίπροσώπους τῶν Ἀκαδημιῶν Βιέννης καὶ Μονάχου Jirecek καὶ Krummbacher ἡ ἑκτέλεσις τῶν ἀναγκαίων προκαταρκτικῶν μελετῶν καὶ ἔργασιῶν καὶ ἡ σύνταξις προσωρινοῦ προγράμματος. Εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦτο προσηρτήθη πίναξ πάντων τῶν ἐκδεδομένων ἔγγραφων καὶ τοῦ ἀνεκδότου ὑλικοῦ, ἐφ' ὃσον τοῦτο ἦτο δυνατὸν νὰ γνωσθῇ, συνταχθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρῳ μημονευθέντος Παύλου Μαρκ.

Αἱ περαιτέρω ἔργασίαι διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ μεγάλου τούτου ἔργου ἐσταμάτησαν ἀπό τυνος προσκρούσασαι, ὡς φαίνεται, εἰς τὸ ὑλικὸν ἔγγραφο.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΟΛΥΕΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ KRUMBACHER ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΙΝ ΤΟΥ ΡΩΜΑΝΟΥ

Διὰ τῆς μελέτης τῶν ἔργων τοῦ Καρδιναλίου Pitra, τοῦ ἐν ἀρχῇ μημονευθέντος Christ καὶ τοῦ W. Meyer ἐστράφη προώμως ἥδη τοῦ Krummbacher ἡ προσοχὴ ἐπὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἐκκλησιαστικὴν ποίησιν καὶ ἴδιᾳ ἐπὶ τὸν μεγαλοφυέστατον αὐτῆς ἀντιπρόσωπον, τὸν ὑμνογράφον Ρωμανόν, δοτὶς ἀναφέρεται συνήθως μετὰ τῆς προσωρινίας ὁ μελωδός. Ὁθεν ἀποφασίσας νὰ συλλέξῃ ἐκ πάντων τῶν ὑπαρχόντων χειρογράφων τὸ ὑλικόν, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ δοτούν νὰ προβῇ βραδύτερον εἰς πλήρη κριτικὴν τοῦ Ρωμανοῦ ἔκδοσιν, ἐπεσκέψθη κατὰ τὸ πρῶτον αὐτοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα ταξέδιον τὴν νῆσον Πάτμον καὶ ἀντέγραψεν ἐπιμελῶς τοὺς ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτῆς δύο πολυτίμους τοῦ Ρωμανοῦ κώδικος. Ἐκ δὲ τῶν βιβλιοθηκῶν, τὰς δοποίας δὲν ἥδυνατο αὐτὸς νὰ ἐπισκεψθῇ, ἐφρόντιζε νὰ προμηθεύεται φωτογραφικὰ πανομοιότυπα¹. Κα-

¹ Τοὺς ἐν τῇ Μονῇ τοῦ ὄρους Σινᾶ εἴδισκομένους κώδικας, τοὺς περιέχοντας ὑμνούς τοῦ Ρωμανοῦ, ἐφωτογράφησα κατὰ τὴν ἐκεῖσε ἀποστολήν μου ὑπὸ τῆς ἐν Μονάχῳ Ἀκαδημίας. Πρὸς τούτοις ἐφωτογράφησα τὰ σπουδαιότερα τῶν ἐκεὶ σωζομένων εἰσέτι ἰστορικῶν ἔγγραφων χάριν τοῦ Coptus, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ἀνωτέρῳ, καὶ τινὰ ἄλλα χειρόγραφα. Τὰς φωτογραφίας ταῦτας περὶ τὰς 200 ἐν δλα καὶ ἄπαν τὸ δι' ἀντιγράφης συγκομισθὲν ὑλικὸν ἀπέστειλα ἐν καιρῷ εἰς Μόναχον. Κατὰ τὴν ἐν Σινᾷ διατριβήν μου τὸν χειμῶνα τοῦ 1904-1905 ἐφόροντας νὰ συγκεντῶν εἰς ἔνα καὶ τὸν αὐτὸν χῶρον πάντα τὰ Ἑλληνικὰ χειρόγραφα, ἀτινα πρότερον ἥσαν διεσπαμένα εἰς δύο χωριστὰ δωμάτια καὶ ἀνάμικτα μετὰ τῶν Ἀραβικῶν, νὰ ταξινομήσω καὶ ἀριθμήσω ταῦτα, ὅστε οἱ μετ' ἐρευνηταὶ νὰ μὴ ἔχωσι πλέον δυσκολίας εἰς τὸ ἔργον αὐτῶν χρονοτροποῦντες, ἔως οὖν εὑρῶσται τὰ ἔγγραφα. Υπάρχει δὲν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Μονῆς καὶ πρόχειρος χειρόγραφος κατάλογος τῶν μετὰ τὸν κατάλογον τοῦ Gardthausern (1886) προστεθέντων χειρογράφων κωδίκων.

Ἄλλος ὁ Ρώσος λόγιος Βεπεσενίς ἐπισκεψθεὶς πρὸ τοῦ Μονῆς τοῦ Σινᾶ καὶ εῦρὼν τὰ πάντα ἐν τῷτε, ἀνεκοίνωντας ἐπειτα δημοσίᾳ, ὅτι αὐτὸς ἀνεκάλυψεν (I) 926 χειρόγραφα μη ἀναφερόμενα ὑπὸ τοῦ Gardthausern, ἀτινα οὐδεὶς ἄλλος λόγιος πρὸ αὐτοῦ

τορθώσας οὕτω σὺν τῷ χρόνῳ νὰ συγκεντρώσῃ τὸ ἀνθεντικὰ κείμενα τῶν ὑμνῶν τοῦ Ρωμανοῦ ἐκ πάντων τῶν σωζομένων ἐν ταῖς γνωσταῖς βιβλιοθήκαις χειρογράφων, προέβη ἀκολούθως εἰς τὴν κριτικὴν ἐπεξεργασίαν τῶν κείμενων τούτων, τῆς δοποίας συχνότατα καθίστα κοινωνούς τοὺς μαθητάς του ἐν τῷ Φροντιστήριῳ. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐξετέλει ἐκάστης στροφῆς τῆς μετρικὴν ἀνάλυσιν, ἡτις ἐχρησίμευεν ὡς βάσις τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ κειμένου, ἐπειτα ἡρμήνευεν αὐτὸ καὶ ἐξήταξε πλεῖστα δσα συναφῆ ζητήματα ἐσωτερικά τε καὶ ἐξωτερικά. Τὰ πρόσματα τῶν προκαταρκτικῶν τούτων ἔργασιῶν ἐδημοσίευσεν ἀλληλοιδιαδόχως εἰς πέντε πραγματίες μετὰ προτιγούμενην ἀνακοίνωσιν αὐτῶν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν. Ἐν ταῖς πραγματείαις ταύταις ἐκδίδονται δοκιμαστικῶς 13 ἐν δλφ ὑμνοι τοῦ Ρωμανοῦ. (Ο Pitra ἐξέδωκεν ἐν δλφ τριάκοντα καὶ δύο, ἀλλ' ἡ ἔκδοσις τούτων εἶναι πολλαχῶς πλημμελής). "Απαντες δο οι σωζόμενοι τοῦ Ρωμανοῦ ὑμνοι ἀνέρχονται εἰς δγδοήκοντα. Υπέροχος εἶναι δο ὑμνος αὐτοῦ εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν, δοτὶς ἀρχεται διὰ τοῦ περιφήμου κοντακίου:

"Η Παρθένος σήμερον
τὸν ὑπερούσιον τίκτει
Καὶ ἡ γῆ τὸ σπήλαιον
τῷ ἀπροσίτῳ προσάγει κτλ.

"Ο Pitra ὀνομάζει τὸν Ρωμανὸν κορυφαῖον τῶν παλαιῶν μελωδῶν (veterum melodorum princeps). Ο Γάλλος Bouvy ἀποκαλεῖ αὐτὸν Πίνδαρον τῆς ὁνθμοκῆς ποιήσεως καὶ δο Krummbacher χαρακτηρίζει αὐτὸν ὡς τὸν μέγιστον ποιητὴν τῶν βυζαντικῶν χρόνων, λέγει δὲ δτι ἵσως ἐν τῷ μέλλοντι θέλει θεωρηθῆ δο Ρωμανὸς ὡς δ μέγιστος ἐκκλησιαστικὸς ποιητὴς τοῦ κόσμου, (ἀφοῦ βεβαίως συντελεσθῇ πρότερον ἡ πλήρης κριτικὴ ἔκδοσις ἀπάντων τῶν σωζομένων αὐτοῦ ὑμνῶν).

"Ἀνακοινῶν τὴν νεωτάτην τῶν πραγματειῶν αὐτοῦ περὶ τοῦ Ρωμανοῦ, τὴν ἐπιγραφούμενην Σύμμικτα (Miscellen zu Romanois) καὶ ἐκδοθεῖσαν τῷ 1907, εἰς τὴν Ἀκαδημίαν παρατηρεῖ δο Krummbacher, δτι πρὸ τῆς δριστικῆς ἐκδόσεως τοῦ Ρωμανοῦ, τῆς ἀπὸ 21 ἐτῶν προετομαζομένης, ἐποεπε νὰ λυθῶσι πολλὰ σπουδαῖα ζητήματα, πολλὰ τῶν δοιών ἐπραγματεύθη εἰς προηγούμενα τῆς Ἀκαδημίας δημοσίευματα. Ἀφοῦ δὲ ἐξετάζει εἰς τὰ Σύμμικτα τὰ τελευταῖα τοιαῦτα ζητήματα, συνάγεται ἐκ τούτου, ὅτι ἡ πᾶσα ἔργασία ἡτο πλέον ἐτοίμη σχεδὸν πρὸς ἔκδοσιν καὶ ἐπομένως δ πρόωρος τοῦ σοφοῦ καθηγητοῦ θάνατος δὲν θὰ ματαιώσῃ τοὺς καρποὺς 25ετῶν ὡς ἔγγιστα πνευματικῶν κόπων.

εἰδε! Περὶ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Σινᾶ καὶ τῶν μετὰ τοῦ Gardthausern χειρογράφων αὐτῆς θὰ γράψω προσεχῶς ἐν ἐπτάσει.

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ KRUMBACHER

Καὶ τὰ μὲν ἀνωτέρῳ μνημονευθέντα εἶναι τὰ κυριώτερα ἔργα τοῦ Krummbacher, ἔχομεν δικαίως πλὴν αὐτῶν καὶ πλεῖστα ἄλλα δημοσιεύματα, ἀτινα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καταλεχθῶσι πάντα ἐνταῦθα. "Αλλὰ τριῶν τούλαχιστον ἔξ αυτῶν πρέπει νὰ γίνῃ μνεία.

Πρὸς ἀπόδειξην τῆς σπανίας δεξιότητος καὶ τοῦ ἐν μεγίστῳ βαθμῷ συστηματικοῦ καὶ ὁργανωτικοῦ αὐτοῦ πνεύματος ἀρκεῖ νὰ λεχθῇ, δτι συνέγραψε καὶ πραγματείαν περὶ τῆς Φωτογραφίας ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν (Die Photographie im Dienste der Geisteswissenschaften, 1906), ἐν δὲ ἐξετάζων τὰ διάφορα φωτογραφικὰ συστήματα ἐν πάσῃ ἀριθμείᾳ καὶ λεπτομερείᾳ μέχρι καὶ τῶν τεχνικῶν δρων καὶ τῶν μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν καὶ παραδέστων συγκριτικοὺς πίνακας τῶν διαφόρων συστημάτων ἀποφαίνεται περὶ τὸν κόμην αὐτοῦ τελείως λευκάνει. Εἰς ἐπίμετρον εἶχε προσβληθῆ πρὸ τινῶν ἐτῶν ὑπὸ ζαχαρώδους διαβήτου. Τῇ 28 Νοεμβρίου (II Δεκεμβρίου) ἐπαθεν ἀποπληξίαν καὶ περὶ τὴν χαραγὴν τῆς ἐπιούσης ἀνεπαύθη.

Πάντες οἱ γνωρίσαντες ἐκ τοῦ Ρωμανοῦ αὐτοῦ ὑφέληντες τὴν μνήμην αὐτοῦ, θλίβονται εἰλικρινῶς ἐπὶ τῷ προώρῳ αὐτοῦ.

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ Π. ΒΟΛΙΔΗΣ

Η ΑΒΥΣΣΟΣ*

Γ'

Ἐπὶ ἀδένδρου πλατείας τοῦ δάσους, δπον ἡτο Ε φωτεινότερα, ἐκάθητο πλησίον κενωθείσης φιάλης τρεῖς ἄνδρες καὶ σιωπῶντες ἐθεώρουν προκλητικῶς τοὺς προσερχομένους. Ο ἔνας ξυρισμένος σὰν ἥθοποιὸς ἐκάγκασε καὶ ἐσύριξε μὲ τρόπον ὡς τρόπον τοὺς ἔτης ἀρχέων τοῦ διαβήτου.

— Μωρέ!

Η καρδία τοῦ Νιεμοβέτοκη συννεαράχθη καὶ ἐπάγωσε, ἀλλὰ ὡς νὰ ὀδηγεῖτο δπισθενεῖς ἐπροσθράγωσεν εὐθέως πρὸς τοὺς καθημένους, πλησίον τῶν δοιών ἐπεργοῦντος τὸ μονοπάτι. Ἐκεῖνοι ἐπερίμεναν καὶ τρία ζεύγη δριθαλμῶν ἐμαύριζαν ἀκίνητα καὶ φοβερά. Καὶ συγκεχυμένως, ἐπιθυμῶν νὰ διαθέσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ τοὺς σκοτεινοὺς καὶ φακενδύτας τούτους ἀνθρώπους, ἡ σιωπὴ τῶν δοιών ἐξέφραζε ἀπειλήν, νὰ τοὺς φανερώσῃ τὴν ἐμπιστούντην τοὺς καὶ νὰ προκαλέσῃ τὴν συμπάθειάν των — τοὺς ἡρώτησε:

— Ἀπὸ ποῦ θὰ περάσωμεν εἰς τὴν πόλιν; Απ' ἐδῶ;

Αὐτοὶ διμως δὲν ἀπεκρίθησαν. Ο ξυρισμένος ἐσύριξε κατὶ τι, ἀρριστον καὶ ἐμπαικτικὸν, ἐνῷ οἱ ἄλλοι δύο ἐσιώπων καὶ ἐκύπταζαν μὲ μίαν

genwart), τῷ ἐκδιδομένῳ ὑπὸ τοῦ Hinneberg τῇ συνεργασίᾳ πολλῶν ἐπιφανῶν λογίων, ἐδημοσίευσε καὶ δο Krummbacher (ἐν τῷ Α' μέρει, τμῆμ. 7θ) ἐπίτομον Ελληνικὴν γραμματολογίαν τοῦ μεσαίωνος χάριν τῶν πολλῶν.

Τέλος ἐξέδωκε κατὰ τὸ ἔτος τούτο τὰς Λαϊκὰς διατοριβάς του (Populäre Aufsätze). Ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ συνεκέντωσεν εἰς ἔνα τόμον 24 ἐν δλφ συντόμους μελέτας κατὰ διαφόρους καιρούς δημοσιευθείσας.

***

Ἡ ἐπὶ τρεῖς δεκαετηρίδας καὶ πλέον ἀδιάλειπτος πνευματικὴ ἔργασία τοῦ Krummbacher, ἡτις τόσον ἀφθόνους καὶ ἀγλαοὺς παρήγαγε καρπούς, εἶχε καταβάλει δυστυχῶς τὸν δργανισμόν του προώρως καὶ τὴν κόμην αὐτοῦ τελείως λευκάνει. Εἰς ἐπίμετρον εἶχε προσβληθῆ πρὸ τινῶν ἐτῶν ὑπὸ ζαχαρώδους διαβήτου. Τῇ 28 Νοεμβρίου (II Δεκεμβρίου) ἐπαθεν ἀποπληξίαν καὶ περὶ τὴν χαραγὴν τῆς ἐπιούσης ἀνεπαύθη.

Πάντες οἱ γνωρίσαντες τὸν Ρωμανό αὐτοῦ ὑφέληντες τὴν μνήμην αὐτοῦ, θλίβονται εἰλικρινῶς ἐπὶ τῷ προώρῳ αὐτοῦ. Χωρὶς νὲ ἀκούσῃ τὴν λέξιν, δο Νιεμοβέτοκης ἐνότησεν ἐκ τοῦ βάρους τῆς ἐπεργεισθείσης χειρός της. Καὶ, προσπαθῶν νὰ φανῇ ήσυχος, αἰσθανόμενος δμως τὸ μοιραίως ἀναπόδραστὸν τοῦ ἀμέσως μέλλοντος νὰ συμβῇ, ἐβάδιζε μὲ βῆμα εὐθὺν καὶ στερρόν. Καὶ τὰ τρία ζεύγη τῶν δριθαλμῶν προσήγγισαν, ἐξήστραφαν καὶ ἐμείναν δπισθενεῖς. «Πρέπει νὰ ἀποφύγωμεν, — ἐπεσκέψθη δο Νιεμοβέτοκης, καὶ ἀπήντησεν δο ίδιος εἰς τὸν ἐαυτόν του: — οχι, δὲν πρέπει».

— Ολασιδίους ψόφιος δ νέος, κρῆμας, — εἶπεν δ τρίτος τῶν καθημένων, φαλακρός, μὲ ἀρραιδού πυρρὸν πώγωνα. — Τὸ κορίτσι δμωσείν δμωρφο, μακάρι νὰ τῶχαμε.

— Εγέλασαν καὶ οἱ τρεῖς κάπως βεβιασμένα.

* Συνέχεια· «Παναθήναια» 30 Νοεμβρίου, σελ. 115.

ένιακού βραχυλογία και πυκνότης ἐκφράσεως δὲν θὰ
ἔβλαπτε τὸ βιβλίον, διότι θὰ καθίστα ἀκοπωτέραν τὴν
ἀνάγνωσιν συνεγγένης πολλάκις μαρκῶν σελίδων. 'Αλλ'
ἄλλος τις θὰ εἰδούσεν ἐν τῇ διαχριτικότητι ἀκριβῶς
ταύτη τοῦ συγγραφέως ίδιατεράν γοντείαν. Καὶ ή
ἀκριβεστέρα ἀναφορά εἰς τὰς πηγάς, ἕτοι εἰς σημειώ-
σεις ἐν τέλει τοῦ βιβλίου, θὰ ηὔξενε τὴν ἀξίαν αὐτοῦ.
'Αλλὰ ταῦτα πάντα εἶνε δευτερεύοντα πρόγματα, τὰ
ὅποια συνεχίζων τὴν τοιούτων εἴδους ἐφράσιαν του δ
συγγραφέως, θὰ δυνηθῇ νὰ λάβῃ ἄλλοτες ὑπέρ φυν. Καὶ
όπως νῦν ἔχει, παραμένει τὸ βιβλίον καριέστατον και
πολλαχῶς διδακτικόν ἀνάγνωσμα.

Γ. Σ.

Byzantinische Kulturgeschichte, von Heinrich Gelzer, Tübingen 1909, σελίδες 128.

Το βιβλίον ἔξεδόθη πρὸ μικροῦ ἐκ τῶν σημειώσεων τοῦ διασήμου καθηγητοῦ τῆς ὁρχαίας ἰστορίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Ἱένας Ἐργίου Γκέλτσερ, ἀποθανόντος πρὸ τεριετίας, ὑπὸ τοῦ γενέντος αὐτοῦ, ἐπιμελεῖς καὶ τοῦ ἐστάτως ἀποθανόντος φίλου τοῦ συγγραφέως Καρδούλου Κρουμβάχερ. Τὸ πόνημα εἶναι μικρόν, ἐν μέρει δὲ κατελείφθη καὶ ἀτελὲς ὑπὸ τοῦ συγγραφέως, εἰ καὶ εἰς τὸσον μικρὰ πράγματα, ὡς ταῦτα νό μη γεννοῦσι μηδαιοῦ ἀμφιβολίας εἰς τὸν ἀναγνώσθην. Ἀλλ᾽ εἰς τὴν σειρὰν τῶν νεωτάτων καὶ καλλίστων βιβλίων περὶ τῆς ἰστορίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ Βυζαντίου ἔρχεται νὰ πληρώσῃ πολὺν σπουδαῖον τενόν. Ποιάν ἀξίαν καὶ ποίαν σημασίαν ἔχουσι διὰ τὴν βαθεῖαν γνῶσιν καὶ ἐπιτύχουσι τοῦ Βυζαντινισμοῦ τὰ μεγάλα καὶ σπουδαῖταν συγγράμματα τῶν Schlimberger, Diehl καὶ Κρουμβάχερ δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ λεχθῇ ἐνταῦθα δι᾽ αὐτῶν εἶνε δεδομένον καὶ ἐνιαχοῦ μάλιστα τελείως ἔξειργασμένον τὸ μεγαλοποετές σχέδιον τῆς ὅλης οἰκοδομῆς τοῦ Βυζαντινισμοῦ, τῆς ὅποιας μεγάλα τημάτα ἔξειργικῶς ἥδη συνετελέσθησαν ὑπὸ τῶν μεγάλων τεράτων.²

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

Lazare Belleli: Interprétations erronées et faux monuments : Casal Montferrat, imprimerie Rossi et Lavagno 1900.

Ο έν 'Αγγλικά Κερκυράσιος κ. Λάζαρος Μπελλέλης είναι γνωστός ἐπιστήμων και φιλόλογος, τὸν διόποιν εἰδικαὶ μελέται καὶ μονογραφία του δημοσιεύθεισα κατέστησαν ἀνεγνωρισμένου κύρους Ἐβραϊστὴν καὶ Ἀνατολιστὴν ἐν γένει. Ή τελευταῖα ἐδημητέα αὐτοῦ τῶν περιφήμων Ἀραμαϊκῶν Παπύρων τοῦ Ἀσσουαν καὶ τῆς Ἐλεφαντίνης (*An independent examination of the Assouan and Elephantine Aramaic Papyri*), ἔξελεγκτικὴ ἐπιστημονικῶς καὶ ἀνατρεπτικὴ πολλάκις τῆς ἐρμηνείας, που ἐδωκαν ἄλλοι ἐπιφανεῖς ἀρχαιολόγοι καὶ Ἀνατολισταῖ, ἀνεγνωρίσθη παρ' ἐιδημόνων ὡς ἔξαρστικῆς ἀξίας ἔργον. Βεβαίως δὲ τοῦτο μᾶς παρέχει τὴν ἐπίπεδα δότι δὲ κ. Μπελλέλης πολλὰ θά συνεισφέρει ἀσόμη εἰς τὴν ἀνερεύνησιν καὶ ἔκκαθάρισιν τῆς Ἀραμαϊκῆς ἐπιγραφικῆς καὶ πατυρολογίας — τόσον περιέργους ἀληθινὰ καὶ τόσον συντελεστικῆς εἰς ιστορικάς διευκρινίσεις καὶ συμπληρώσεις, ίδιως ὡς πρὸς τὴν ἀνάμειξιν τοῦ Ἐβραϊκοῦ στοιχείου εἰς τοὺς Ἑγγὺς Ἀνατολικοὺς λαοὺς τῆς μεταχριστιανικῆς ἐποχῆς.

Τὴν φορᾶν ἀπήγαν εἰς τὸ ἄνω μημηρονεύόμενον τεῦχος, που μᾶς ἔστινειν ὁ κ. Μπελλέλης ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἔξελεγκτιν τῶν ἐνρεθεισῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα Ἀραμαϊκῶν ἐπιγραφῶν, τὰς ὅποιας ἔξεδωκεν ὁ κ. Schwab, ἐπιμελητὴς τῶν χειρογράφων τῆς Παρισινῆς βιβλιοθήκης. Καὶ ἀποδεικνύει ἐπιστημονικῶς κεφαλαιώδη ἐρμηνευτικὰ λάθη καὶ πλάνας θεμελιώδεις τοῦ κ. Schwab. 'Ἄξιοπερείρεγα ίδιως εἶναι τ' ἀνάφεσον μενα εἰς Ἀραμαϊκὴν ἐπιγραφήν, ενδεθεῖσαν τάχα εἰς τὴν Ἀηλον, ὃπου βεβαίως δὲν ὑπήρχεν Ἐβραϊκὴ παροικία

τικωτάτην εἰκόνα αὐτοῦ μὲ δλίγιστα ἀλλὰ καθαρώτατα χρώματα. Ο βασιλεὺς καὶ ἡ σημασία τοῦ βασιλικοῦ αξιώματος —ή ἔθιμοταξία— αἱ διεθνεῖς σχέσεις καὶ ἡ διπλωματία τοῦ Βυζαντίου —οἱ στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ λειτουργοὶ τοῦ Κράτους— τὸ γεωργικὸν ζήτημα —ἄρχοντες καὶ χωρικοί— ή ἐκκλησία καὶ ὁ μοναχισμός —ἐμπτύοις καὶ βιωμηχανίᾳ— ἔκτασις τοῦ βυζαντηνοῦ ἐμπορίου, οὗτοι εἰνεὶ οἱ τίτλοι τῶν κεφαλαίων τῆς συντόμου ἀλλ᾽ ἔξοχως ὑσιστικής καὶ πραγματολόγου πραγματείας. Ποιὸν φῶς ἐκ τῶν ἀντιεπειθέντων τούτουν

ούτε πρίν, οὔτε κυρίως τὸν 14ον μ. Χ. αἰῶνα, εἰς τὸν διποίον χρονολογεῖται γενομένη ἡ ἐπιγραφή. — Ο κ. Μπελλέλης, ἀνάφερων παρομοίους πλάνας καὶ ἄλλων Ἀνατολιστῶν, προκαλεῖ τὴν προσοχὴν τὴν εἰδικῶν ἐπὶ μιᾶς νέος ἀρχαιοκαπιταλικῆς βιομηχανίας — τῆς κατασκευῆς δηλ. ἀραμαϊκῶν ἐπιγραφῶν καὶ παπύρων — ἡ δοτία ἀντεπύθη, φαίνεται, τώρα τελευταῖα, ἀφ' ὅτου πολλοὶ ἐπεδόθησαν μὲν ζῆλον εἰς τὴν ἀνεύρεσιν καὶ τὴν μελέτην Ἀραμαϊκῶν κειμένων.

*Γερασίμου Βώκου : Θέατρον. «Η Κατοχή, τὸ εἰνο-
σιένα, Ἡ μεγάλη Ἰδέα». Ἐν Ἀθήναις 1909.*

ΑΠΟ τὰ δημοσιευθέντα εἰς ἐν βιβλίον τοία θεατρικά
ἔργα τὸ πρῶτον: «Ἡ Κατοχὴ» εἶναι ἡδη πολὺ γνω-
στόν. Ἐπαύχθη πολλάκις ἐδός καὶ εἰς πολλῷ ἄλλα μέρη,
μὲ τακτική μαλιστα θεατρικήν ἐπιτυχίαν, ὑπῆρξε δὲ
ἡ ἀφετηρία ἀλλού όμοιας ὑφῆς θεατρικῶν ἔργων, σχε-
τικῶν μὲ τὴν νεωτέραν μας Ιστορίαν, ποὺ ἐσυγκίνησαν
συχνὰ τὸ θεατρικὸν μας κοινόν. Καλλιτεχνικὴν ὑπό-
στασιν δὲ ἡ δηδύνατο βέβαια νὰ ζητήσῃ κανεὶς ἀπό
ἔργα τοιούτουν θέματος, μόνον δὲ σκηνικήν πλοκήν καὶ
λογογραφικήν ἀξίαν θὰ είλη νὰ ἐκτιμήσῃ. Υπὸ ταξ
δύο αὐτάς ἐπόψεις ἡ Κατοχὴ τοῦ κ. Βώκου εἶναι ἐν
ἀπὸ τὰ καλήτερα.

Τὸ δεύτερον τῶν ἐκδοθέντων ἔργων τοῦ κ. Βώκου,
παρασταθὲν ἐπίσης, Τὸ εἰκοσιέρα μᾶς φέρει εἰς τοὺς
χρόνους τῆς Ἐπαναστάσεως. Ελναι ἔνα δράμα πατριωτι-
κόν, ἐνθουσιαστικόν, παραστατικόν κάποτε εἰς περιγρα-
φάς, μὲ συγκινητικάς σκηνάς, μὲ ἐξάρσεις, ἀλλά . . . δὲν
είναι δρᾶμα. Οὐ συγγραφεύς του ἐβούληθη νὰ περι-
λäßῃ εἰς ἐνθεατούν ἔργον τὴν μεγάλητ ἐκείνην ἐπο-
ποιίαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ τὸ βούλημά
του βέβαια δὲν ἦτο εἰνατόρθιων, πιθανῶς δὲ μάλιστα
οὐδὲ δυνατῶν. Ή προσπάθειά του ἐχαλάρωσε τὸν κεν-
τρικὸν μῆθον κ' ἔκαμε καλειδοσκοπικὴν τὴν σκηνικὴν
τοῦ ὄλου ἔξελιξιν.

Κάτι ἀνάλογον δυνάμεθα νὰ εἴτωμεν καὶ διὰ τὸ τοί-
το τῆς σειρᾶς ἔργον «Τὴν μεγάλην Ἰδέαν», ποὺ εἶναι
ἀκόμη συνοπτικώτερον, παρουσιάζει ὅμως κάποια σκη-
νικά χαρίσματα ἀλληγορικά καλλιτεχνικά, καὶ ἔχει κάποτε
εἰς τὴν διατύπωσιν μάλιστα ἐστερειώδες ἐντύπῳ χουσαν
(σημαντικὸν τοῦτο προσόν) ἰδιόρυθμον πρωτοτυπίαν.
Ἐγενάκει τὸ βιβλίον τοῦ ζ. Βάκου εἶναι ἀπό

ΕΝ συνολῳ το βιβλιον του χ. Βωκον ειναι απο
ἔκεινα, ποὺ και ἀξίζει και ἡμπροεῖ γα μάγαννωσθοῦν.

Δυνούνδης Δ. Τσουμαλᾶ, ὑποτιθούμενον: «Ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ ναυτικὴ αὐτῆς δύναμις». Ἐν Ἀθήναις, «Ἐταιρεία ὁ Ἑλληνισμός», τύποις «Πανελλήνιου Κράτους», 1909, σγ. μέγα 8^{ον} σελ. 120.

ΥΠΟ τῆς «Ἐταιρείας δὲ Ἑλληνιούδες» ἔξεδόθη εἰς τεῦχος μεγάλου 8ου σχήματος ἡ μελέτη αὗτη τοῦ κ. Α. Τσουκαλᾶ, τοῦ εὐφήμιως γνωστοῦ διὰ τὰς εἰδικάς αὐτὸν ἐργασίας ὑποτοιχίου τοῦ Πολ. Ναυτικοῦ ἡ πατριωτικὴ ἀκεβάθεια τοῦ συναρχούσας καὶ τοῦ ἀπ-

επιστημονική εμβρύωνται δύο συγχραφέων, και το επικαιρον τον θέματος είναι δύο στοιχεῖα υπέρ τού έργου κατ' ἀρχῆν· ἄλλος δέ αναγνώσκων αὐτόν, ἔστοι μὴ εἰδικός, εἰς πολλὰ ζητήματα τῆς ναυτικῆς παρασκευῆς τοῦ Κράτους ήμῶν εἰπορεῖ νῦν φωτισθῆ, διότι δὲ συγχραφεῖς, εἰς γλώσσαν ἀρχαῖζουσαν λίαν, ἄλλα διανηγή, ἐκθέτει καὶ ἔξετάζει τὰς βάσεις καὶ τὰς θεωρίας, ἐπὶ τῶν ὅποιών πρέπει νὰ ἐδραγώνεται ἡ νάντικη δύναμις ήμῶν· τὸ ζητήμα τῆς ταχύτητος τοῦ πυροβολικοῦ, τὸ ζητήμα τοῦ θώρακος τῶν νέων πλοιών, τὸ ζητήμα τῆς κατασκευῆς τῶν ἀντιορπιλλικῶν καὶ αἱ ἐλλείψεις αὐτῶν, τὰ σφάλματα τῆς ναυπηγήσεως τῶν θωρηκτῶν μας «Σπέτσαις καὶ «Ψαρρά», ὅλα αὐτὰ ἐρευνῶνται μὲ διαγνείαν καὶ ἐπιμέλειαν ἐπιστημονικὴν καὶ διαφωτίζονται τὰ σπειραὶ ὅλαις καὶ ὅλαις αἱ λεπτομέρειαι. Κατά

τὴν ἔξελιξιν δὲ τῆς μελέτης ἔξιστορεῖται ἡ ιαυμαχία τῆς Τσουσίμα καὶ ἡ τῆς ιο Ἀγύούστου, ἐπαγωγότατα, μολονότι μὲ εἰδικάς λεπτομερείας.

Τὸ θλιβερὸν εἶναι, δτὶ ὁ συγγραφεὺς, εἰλικρινῆς ἐπιστήμων καὶ εἰλικρινῆς στρατιώτης; ἀποδεικνύειν ἐν συμπεράσματι δτὶ οὐδεμία ἐπιστημονικὴ βάσις καὶ οὐδεμία λογικὴ ἀκόμη ἔνυπτάρχει εἰς τὰς ναυτηγήσεις τῶν πλοίων μας, ἔξι οὐ καὶ ἡ μεγίστη ἀδυνατία εἰς τὴν ὁποίαν εὑρέθη ἡ Ἑλλὰς κατὰ τὰς παρούσας δεινὰς περιστάσεις.

Τὸ ἔργον τοῦτο ἐκ τῶν ἐλαχίστων στρατιωτικο-
ναυτικῶν συγγραμμάτων, τὰ δόποια οἱ ἀξιωματικοί μας
φιλοποιοῦν, ἀπότελει σημαντικότατην συμβολὴν εἰς
τὸν σημερινὸν ἄγωνα τῆς ἀνορθόσεως.

Χοήστον Π. Τραπεζούντιον, εἰσαγγελέως πρωτοδικῶν: «Ἡ Δίκη τοῦ Ἰησοῦ». Ἐκδότης B. K. Τσαγγάρης, 7, ὁδὸς Ἀριστείδου, Ἀθῆναι, 1909, σχ. 8^{ον} σελ. 336, δραχ. 3.

Ο κύκλος τῶν ἐλληνικῶν χριστολογικῶν καὶ θεολογικῶν ἐκδόσεων ἀλληθῆς συχνότερα παρὰ κάθε ἄλλους κύκλους συγγραμμάτων καὶ πλούτιζεται κάθε τόσον ἀπὸ ἀληθικούς δύον καὶ λαϊκοὺς συγγραφεῖς· ἐσυστηματοποίηθη μάλιστα ή θρησκευτική ἐκδοτική, ἀφ' ὅτους ἰδούμη καὶ εἰδικῶν ἐκδοτικῶν γραφεῖον ἔν 'Αθηναῖς, τὸ τῆς Ἀναπλάσεως, τὸ δόποιον κατὰ μητριάδας διασπείρει ἀντίτυπα ἔργων ἐκλαϊκευμένης θεολογίας.

Αλλό δύγγορα μα ἐξ ίσου ἐπιστημονικὸν καὶ λαϊκόν, κατὰ τὴν ἀγάθην σημασίαν τῆς λέξεως, ἐγκλεῖον πλοῦτον ἀληθινὸν νέον πληροφοριῶν καὶ νέον δοκιμένων κλείδαν παρέχον εἰς τὸν ἐπιστήμονας μελετητάς, ἐκ τοῦ κύπλου αὐτοῦ τῶν ἔργων, πρώτην φράσην μᾶς παρέχεται διὰ τοῦ ἔργου τοῦ κ. Χρ. Τραπεζούντιον, ἐνὸς τῶν διαπεράπον εἰσαγγελέων τῶν κράτους, τοῦ ἐκδούσθεντος ἐσκάτωτον πόλη τοῦ ἐκδοτικοῦ γραφείου Β. Τσαγγάρον. ὑπὸ τὸν τίτλον «**Ἡ Δίκη τοῦ Ἰησοῦ**».

Ο ριτός της θεωρίας του Αριστοτέλη στην περιοχή της φύσης είναι ο μεταβατικός πόρος της φύσης στην ανθρώπινη γνώση. Το θεωρητικό του πάτοντας στην περιοχή της φύσης είναι η φύση της φύσης, η οποία είναι η φύση της φύσης της φύσης.

άνελαβε μὲ εὐσυνειδησίαν πρόδηλον. Ἐπιοκοπήσας ἐν
άρχῃ τὴν τότε πολιτικὴν κατάστασιν, ἐπὶ τῇ βάσει
Ιστορικῶν πηγῶν, χαρακτηρίζει διὰ βραχέων ἀλλὰ
παραστατικῶν τὰ διάφορα θρησκεύματα τῆς ἐποχῆς
ἐκείνης κατὰ κώδιας καὶ διμιεῖ περὶ τῶν αἰδεσθαις καὶ
τῶν ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἰησοῦ φιλοσοφικῶν συστη-
μάτων. Ἔπειτα παρέχει πλήρη ὄγκαλυψίν του ποινικῶν
καὶ δικονομικῶν συστημάτους τῶν Ἰουδαίων, ἀναλογεῖ μὲ
χρημάτας φωτεινάς την. διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ, τὴν
ἐπιφορόν τὴν δποίαν ἔσχεν αὐτὴ ἐπὶ τοῦ λαοῦ καὶ τὰς
κατ' αὐτῆς ἀντιδράσεις, καταλήγει δὲ ἔξιτορδῶν τὰ
τῆς δίκαιας αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου καὶ τοῦ Πιλά-
του, μετὰ πλείστων λεπτομερειῶν στηριζόμενος ἐπὶ
τῶν εὐαγγελιστῶν καὶ ἐπὶ τοῦ Ἰουδαίου Ιστορικοῦ
Ἰωσήπου.

Τὸ δὲ λόγον ἔργον, φέρον τὴν σφραγῖδα τῆς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας μὲ ποιάν τινα προστάθεισιν, ἐμφανῆ ποῦ καὶ ποῦ, ουγκεντρώσεως ὑλικοῦ πολλοῦ ἐν μικρῷ γωφῷ, εἰνε ἀξιανάγνωστον λίαν.

ΟΘΡΥΑΔΑΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

⁶ Η Α' Καλλιτεχνική "Εκθεσις τοῦ «Συνδέσμου τῶν Συντακτῶν».

ΠΕΡΝΑ ἀπαρατήρητη. Σάν. παραμελημένη σχεδὸν καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τούς ἀναδόχους της. Λέγουν ὅτι ἀπορροφᾷ τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ ἡ πολιτικὴ κατάστασις. Θέλω πολὺ νὰ τὸ πιστέψω. "Ομως διστάζω.

Νομίζω πώς ὁ κόσμος δὲν ἀγαπᾷ τὰ μισά πρόγυματα,
καὶ, ἀπὸ μιαν βιαστικὴν ἔκθεσιν, προτιμᾷ ἕνα περι-
πατον ὃπου θὰ ἰδῃ τὸν μεγάλον τεχνίτην τοῦ φωτός
νὰ παρουσιάξῃ τόσον θαυμαστά καὶ τόσον θελητικά
ἔνγραφισμένα τὰ τοπία καὶ τοὺς δρόμους τῶν Ἀθη-
νῶν. Ποιός ἀμφισβητεῖ τὴν τέχνην τοῦ ἀγαπημένου
θεοῦ τῶν Ἀθηνῶν;

Αὐτὸς αἰσθανόμονυς κ' ἐγώ προχθές, πηγαίνων εἰς τὸ Φάληρον πεζὸς μὲ δύο φίλους μου καλλιτέχνας. Ἡ λεωφόρος Συγγροῦ μὴ ἔδινε λόδενά χίλιες ἔντυπωσεις. Ζηλεύτες, ὅπως τις βλέπομε μὲ τῆς φαντασίας τὰ χρωματα ἡ μέσα στὰ ἔογκα τῶν καλῶν ζωνώνων μας

Νά, πέρα ἐκεῖ, πλαισιωμένη ἀπὸ τὸ ἀγαπημένο
Βουνὸ τῶν Ἀθηνῶν, μιὰ ζωγραφιὰ τοῦ Παρθενᾶ.
Λείπεται τῷδε μερικὰ χρόνια ἀπὸ τάς Ἐκκένες πραγμάτων,
καλὸς τεχνίτης. Καὶ τὸν ἀποξητὴν κανεὶς τὸν αἰσθητι-
κὸν τοῦ χώματος, τὸν ποιητὴν τοῦ ὑπαίθρου. Ξαν-
βλέπω τοὺς φανταστικοὺς τόνους τοῦ ζωγράφου, χυμέ-
νους ἐπάνω στὸν Υμηττόν καὶ μέσα στὴ χιλιόχρωμη
φιλαρέσκεια τοῦ Βουνοῦ διαβάζω τὸν στίχον τοῦ
Παλαμᾶ:

⁷ Άκονται γυνοτός τὸ ἐρωτικὸ τραγούδι τοῦ Φαλήρου

Αντήν τὴν στιγμὴν ἡ Φύσις εἶναι γιὰ μένα ἡ πειὸ
ἀγαπημένη εἰκών. Βλέπω ἀνελα μέσα στοὺς κόλπους
τῆς, τὸ ἔργον τοῦ καλλιτέχνου. Τὴν ἀγαπῶ, γιατὶ ἔσα-
γεννᾶ μέσα μου μίαν δώρῳ αποδέχομαι. Τὸ νερὸ ποὺ
ἄναβλυζει ἀπὸ τὴν πηγὴν τῆς ἥδερο καὶ σιγανό, ὅσο
καὶ νέ φαίνεται μονότονον, κρύψει τὴν δόνη-
τιν ποὺ ἐσκαψε σιγά-σιγά μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τὸν
τόνον καὶ ἐπλάτινε τὸ δράμα τῆς ζωῆς. Γιατὶ ἀπὸ τὸ
δράμα αὐτὸ καὶ ἀπὸ τὸν πόνον ἀκούσθηκε τὸ γλυκό
γαγούνιδο τοῦ ποιητοῦ καὶ γεννήθηκε τὸ ἔργον τοῦ ζω-
γάφου, αὐτὸ ποι μᾶς σιγαναῖται.

Τὸ καλλιτέχνημα δὲν είναι ή ζωὴ ποὺ βλέπομε, ἡ ζωὴ ποὺ ζοῦμε. Εἶναι ἐκεῖνο ποὺ ξαναφέρουν ἐμπρός ποὺ τὸ παρελθόν, ποὺ μᾶς κάνει νὰ ποθοῦμε κάτι σέσα ἀπὸ τὸ παρόν, καὶ μᾶς δίνει τὴν δύναμιν νὰ αντενύουμε τὸ μέλλον. Ἐκεῖνο τὸ ἔργον ζῆται τὴν ζωὴν ὃν αἰώνων, ποὺ είναι ἔτοι ἐργασμένον. Τί τὸν μέλλει ὁ Γύζης ὁ γύρω του θόρυβος; Αὐτός, ἀπόδομονος, ζῆσα στὰ ληστιονημένα διὰ τοὺς ἀλλούς χρόνια, καὶ π' ἐκεῖ ἐμπίνεται ἔργα βαθειά. Η ζωὴ τοῦ νοῦ, καὶ τῆς ψυχῆς ἡ ζωὴ, ὅχι ἡ πορευτική, περονὴ ἐμπρός του. Ισως αὐτὴν νὰ είναι κάποτε ἡ κακιάπανα μόνον ποὺ αλεῖ τὸν νοσταλγὸν. Τὸ «Θύμιμένον Πνεῦμα», ποιός έρει εἰς ποίαν στιγμὴν πικριάς γεννήθηκε μέσα του. Ήιωσα, ἡ εἰκὼν που ζωγραφίζει, δὲν είναι ἡ εἰκὼν τῆς ονειμένης, αὐτῆς στιγμῆς. Εἶναι ἡ παντοτεινὴ φωνὴ τοῦ βαθειά συγκινεῖ καὶ σκλαβώνει τὴν ψυχήν. Νὰ ἡ Δρέξα· βγαλμένη ἀπὸ τὰ ορείτα του ἄγρων, θαμμένα μέσα στοὺς αὐθάνατους στίχους τοῦ Σολοιμοῦ.

Βλέπω πώς παρασύνθηκα. Δέν είπα τίποτε διά τὴν χρεσιν. Θά ἦτον ἀδικον γὰ μὴ ἔξεχοίσσω μερικὰ ὄματα πουν τὰ τιμῶ ιδιαιτέρως καὶ ὅπου στολίζουν ἀχάριστον ἐργον τῆς Αγος Καλλιτεχνικῆς Ἐνθέσεως ὃ «Συνδέσμους τῶν Συντακτῶν». Ὁ Πούλος, ὃ πρω-
γάπτης καὶ διοργανωτής, ὃ δυνάτος σχεδιαστῆς καὶ
χνά συναρτάζων· ἡ Φλωρᾶ· Καραβία, ἡ ποιητικά
μανογένεν πάντα τὸ θέμα της καὶ ποὺ τὸ ἀφομοιώ-
μέσα στὴν ψυχὴ καὶ μέσα στὴν ἐλεύθερη πινελιά
· ὁ Φερεκύδης, ὃ ξωγάφος τῶν ἐλληνικῶν τοπίων·
Χογεβίνας, ὃ νέος Κερκυραῖος ὃ γεμάτος ἀπὸ μέλλον
Μαθιόπουλος, ὃ λεπτὸς τραγουδιστής τῶν χρομάτων
τῶν ἀρμονῶν· ὁ Εὔγγελος Ίωαννίδης, ὃ εὐγενι-
ζωγάφος μοφῶν καὶ πραγμάτων ὁ Ζάχος, ὃ
λαττέχην ἀρχιτέκτων, ἀκάμπτος, τολμηρός, μὲ γονι-
τητα δημιουργικήν, πουν παίρνει τὰ στοιχεῖα της
τὴν ἐλληνικὴν φύσιν καὶ ἀπὸ τὴν ἐλληνικὰ ποτι-
νήνην καλαισθησίαν τουν καὶ εἰς μίαν μικράν αἴθου-
σιδον μνημόσυνον του. Λύτρα, τοῦ διδασκάλου,
πρωτος ἔξεύθερες τὴν σπουδεινην γενεάν.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Tò «Κοναρέττο τῶν Ἀθηνῶν»

ΔΥΟ συναυλίας ἔδωκε ἔως τώρα εἰς τὸν «Παρνασσόν»
τὸν «Κουαρτέτο τῶν Ἀθηνῶν». Καὶ μᾶς ὑπόσχεται
καὶ σειρὰν ἀλλων. Πολὺν εὐχάριστον. Γνωρίζεται σιγά
σιγά τὸν Ἀθηναϊκὸν Κοινὸν μὲ τὴν τελειότεραν μορφὴν
τῆς ὁρογενῆς, τῆς «καθαρᾶς μουσικῆς». Καὶ ὅσον
ἔλλιπτης καὶ ἀν εἶναι ἡ ἐκτέλεσις, πάντα κατὶ ἀφίνει
νά ἐννοηθῇ ἀπὸ τὸ ἀριστούργημα ποὺ ἐκτελεῖται. «Ἄσ.
μην εἰμεῖν δῦμως καὶ πολὺ δύσκολοι. «Ολοι εἰς τὴν
ἀρχὴν βαδίζουν ἀβέβαια, καὶ μὲ τὸν καιρὸν φθάνουν
εἰς τὴν τελειότητα. Οἱ Φίστενες, διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὸ
θαυμαστὸν σημεῖον ποὺ τοὺς ἐφθάσαμεν, εἰργάσθησαν
ἐπὶ ἔτη πολλά, πάντοτε οἱ ἴδιοι, ἔως ὅτου ἀπέτελεσαν
οἱ τέσσαρες μαζὶ μίαν ψυχήν, τὰ τέσσαρα δόξαρια ἔγει-
ναν ἔνα μεγάλο, δοξάριο ποὺ παῖζει ἐπάνω σ' ἔνα βιολί.
τετράφωνον. Αὐτὸν εἶναι ἡ τελειότης τοῦ κουαρτέτου.
«Ωστε ἀς μην ἥμεθα περισσότερον ἀπατητικοὶ ἀπὸ
τεχνίτας οἱ ὅποιοι τώρα μόλις ἤρχοισαν νὰ συνεργά-
ζωνται. «Ισως μὲ τὸν καιρὸν νά μᾶς δώσουν καὶ μίαν
ἐντύπωσιν ἀλλιθινὰ καλλιτεχνικῆς ἐκτελέσεως.

Τώρα ὃς τοὺς χρεωστοῦμεν χάριν ὅτι μᾶς παρουσιάζουν τὸν Χαῖδον καὶ τὸν Μόζαρτ καὶ τὸν Μπετούβεν εἰς μίαν ἀπὸ τὰς τελειοτέρας μορφάς τῆς δημιουργίας τοῦτος τῶν. "Ισως μὲν τὸν καιῶν τὸ βιολοντεόλο δεν θὰ κάμη τόσας καυντερόσεις, ἡ βιόλα θὰ φάλη σταθερότερα, καὶ δὲν θὰ μένῃ διαρκῶς ἡ ὑπεροχὴ εἰς τὸ ποῶτο βιολί (Σούλτσε), τὸ δποῖον μὲ ὅλην τὴν ἔηροτάτα του εἶναι εὐσυνείδητον καὶ καθαρόν.

Αλλήθεια, τί θυμιασία είς τὴν ἀπλῆν τελειότητά της, εἰς τὴν παιδικὴν χάριν της ἡ μουσικὴ τοῦ Χάιδην.
Ο πατέρες τοῦ κουαρτέτου, που ἔγραψε ἐκτὸς τῶν ἀπέιχων ἀλλούν ἔργων του, 77 κουαρτέτα πῶς ἤξευρε νὰ μεταχειρισθῇ τὰς τέσσαρας φωνάς, νὰ τὰς κάμηνά διμιλοῦν καθεμεια σύμφωνα μὲ τὸν ίδιαν της χαρα-
τηροῦ, μὲ τὸ ίδιαίτερον χρώμα της.

Είς τὴν δευτέραν συναυλίαν ἐπάνικη τὸ κονιαρτέττο
εἰς δὸς ἐλασσον τοῦ Μπετόβεν. Μολονότι δὲν εἶναι
τετελῶς ἀπτλλαγμένος ἀπὸ τὴν ἐπιδρασιν τοῦ Μόσχαρ,
μεγαλοφυῖν τοῦ διδασκάλου διαφέρεται ιδίως εἰς
ὅ Μενούνετο καὶ τὸ τελευταῖον Allegro, τὰ ποῖα καὶ
τετελέσθησαν σχετικῶς καλλίτερα ἀπὸ τὸ ἐπίλοιπον
τρόγονα.

K. M.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ

Ιάχαιοι λογική συλλογή. Αιγίνης ἐπλουτίσθη μὲ
ἄγαλμα ἀκέφαλον, παριστάνον πιθανῶς ίέρειαν,
ὅπου τον ενόρκετο τοιχισμένον εἰς τὸ κτήμα τοῦ α.
Καλούδη παρὰ τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς. Οἱ ιδιοκτή-
της τὸ ἔδωρον εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς νήσου.

Ο κ. Μιστρώτης ἔξειλέγη ὁριστικῶς πλέον α' ἀντι-
πρόσεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐται-
ρείας, ἀντί του κ. Δ. Τζιβανοπούλου παρατηθέντος
ἀντιπρόσεδρος ἔξειλέγη ὁ κ. Δ. Θεοφανόπουλος,
ὅμεντος δὲ ὅτι τα καθήκοντα τοῦ Γραμματέως τῆς
πατριείας εἶναν ἀσύμβιαστα πρὸς τὰ τοῦ Γεν. Ἐφόρου
ἢν Ἀρχαιοτήτων, ἐπαυσε πατέχων τὸ ἀξίωμα τοῦ
γραμματέως ὁ κ. Καββαδίας.

ΙΑ τὴν Κόφη τοῦ Ἀντίου νέαν εἰκασίαν διατυπώνει ὁ Ἰταλὸς ἀρχαιολόγος καὶ γεωσυνιαστής κ. Κομέτετι: διτὶ παριστάνει τὴν Κασσάνδραν, τὴν κόρην τοῦ Πριάμου, καθ' ἣν στιγμὴν δούλη πλέον τῶν χαιῶν, μετά τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας, ἀφαιρεῖ τὸν

στέφανον, τὸ σκῆπτρον καὶ τὸν πέπλον της, τὰ σύμβολα τῆς Ἱερουσάννης, καὶ ἀποθέτει αὐτὰ ἐπὶ τρίποδος τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἐντεύθεν ἡ πτωχεία τῆς ἀμφιέσσεται καὶ τὸ δουλικῶν εἶδος τῶν πέπλων της, τὰ δόποια ἔκαμπτον τοὺς ἀρχαὶν λόγους τόσον νὰ παραδεξενυθοῦν.

ΠΑΡΑ τὸν Ἀλμυρὸν τῆς Θεσσαλίας, ὅπου σώζονται
ἔρεπτα τῶν τειχῶν ἀρχαιοτάτης πόλεως, θδρού-
σουν προσεχῶς ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ
ἐφόρου τῶν Ἀρχαιοτήτων κ. Ἀρβανιτοπούλου.

ΚΑΤΑ τὴν πρώτην ἐφετεινὴν συνεδρίασιν τῆς Ἀγγλικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς τῶν Ἀθηνῶν, ὁ διευθυντής αὐτῆς ήταν. Δώκινος ὅμιλος περὶ τῶν τελευταίων ἀνασκαφῶν, ἰδίως τῶν γενομένων εἰς Σπάρτην. Ἐκεῖ, μετὰ τετραπτῆρα ἔργασιν, συντελεσθή ἡ ἑκάτηνθυσίς τοῦ ἵερου τῆς Ὁρθίας Ἀρτεμίδος, ἀνεκαλύψθησαν δὲ ἀξιόλογα λειψάνα τέχνης τῶν μυκηναϊκῶν χρόνων εἰς τὸ Μενελάion, τὸ ἱερόν του Μενελάου καὶ τῆς Ἐλένης. Εἰς τὴν σωρὸς Σπάρτην οὐδὲν ἀνεκαλύφθη τοῦ μυκηναϊκοῦ, συμπεραινέται δὲ ἐκ τούτου ὅτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐποχῆς τοῦ σιδήρου καὶ τῶν κλασικῶν χρόνων οἱ κάτοικοι ἔγκατέλειψαν τὴν ἀρχικὴν πόλιν καὶ ἔκτισαν νέαν ὅπου τὰ λείψανα τῆς κλασικῆς Σπάρτην. — Κατόπιν δὲ οὐ Θόμψων ἐπραγματεύθη περὶ τῆς ἀρχαιοτάτης ἴστορων τῆς Σπάρτης, ἀνισκενάσαις καὶ τὴν κοινῶς κρατοῦσαν γνώμην ὅτι ἀσήμαντος ἦτο ἐκεῖ ἡ καλλιτεχνικὴ ὀντάπτηξις ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλας Ἑλληνικὰς πόλεις τῆς Ιδίας ἐποχῆς.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΤΗΝ 17 τρέχοντος ἔγινεν ὑπὸ τῆς κυρίας Εἰρήνης Δημητρακοπούλου διάλεξις εἰς τὴν αἰθούσαν τοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ ὑπέρ τῆς Κεντρικῆς Σημεροφορικῆς Ἐταιρίας. Θέμα αὐτῆς ἦτον «ἡ Ἑλληνίς εἰς τὴν ίστορίαν τοῦ πνεύματος» — ἔνα θέμα πολὺ ἐνδιαφέρον, ἀλλὰ συνάμα καὶ δύσκολον εἰς τὴν συναρμογὴν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν του. Αἱ Ἑλληνίδες, ὅσαι διεκριθῆσαν εἰς τὴν τέχνην, τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν σοφίαν, νὰ μνημονεύσουν μὲν ἀκριβείαν καὶ νὰ χαρακτηρισθοῦν μὲ ἐπάρκειαν δὲν εἶναι βέραμα κατὶ εὐκόλον. Δὲν εἶναι θέμα πρόσχειρον, ὥσδαν ἔκεινα ποὺ χρησιμοποιοῦνται εἰς τὰς συνθήσεις διαλέξεις. Ἡ κ. Δημητρακοπούλου ὄμως ὑπερνικήσασα τὰς δυσκολίας — μὲ τὴν θέλησιν φαίνεται νὰ μάθουν κάτι νέον οἱ ἀκροαταί της — ἡμιπόρεος νὰ δώσῃ ίστορικὴν καὶ ἀναλυτικὴν εἰκόνα τῶν Ἑλληνίδων τοῦ πνεύματος ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι τοῦ 14ου μ.Χ. αἰώνος, μὲ μέθοδον, μὲ σαφήνειαν, μὲ ἔμπνευσιν καὶ πρὸς τούτους μὲ προσόντα διμιλητοῦ. Ωραῖοι γυναικεῖοι τύποι ἔξωγραφήθησαν καὶ μεγάλαι μορφαι γυναικῶν παρουσιάσθησαν μὲ δύναμιν. Μία περιγραφὴ τῆς Τανάγρας, ὡς δέγιμας τῶν καλλιτεχνικῶν Ἐλληνικῶν πόλεων, μιὰ ἔξηγησις τοῦ βίου τῶν μεγάλων ἐταϊκῶν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἡ ζωτανὴ σύντομος ἀφήγησις τοῦ θανάτου τῆς Υπαίσας εἰς τὴν διάλεξιν αὐτῆν ἔχουν τὴν αἰσθητικότητα καὶ τὴν ἰδιαιτερότηταν τέχνην μὲ τὴν ὅποιαν ἀρχῆς εἰ νὰ μᾶς παρουσιάζεται ἡ νέα συγγραφεὺς καὶ τὴν δόποιαν οἱ ἀναγνῶσται τῶν «Παναθηναϊών» ἔξι ίδιας ἐκτιμήσουσας ὁ ἀντιληφθοῦν, διότι ἴσως ὅλην τὴν διάλεξην ἔξι ἄπαντος ὄμως μερικὰ αὐτῆς μέρη θὰ δημοσιεύσωμεν προσεχώς.

ΜΕΣΑ εἰς τὴν πολιτικὴν παραζάλην τῶν τελευταίων ἡμερῶν στιγμαὶ ἀνακουφιστικῆς γαλήνης ἥσαν διὰ τοὺς Ἐλληνας αἱ ἐορταὶ διὰ τὴν ἐκαποστὴν ἐπέτειον τῆς γεννήσεως τοῦ Γλάδστωνος. Εὐγνόμων ὁ Ἐλλὰς πρὸς τὸν μεγάλον Ἀγγλὸν πολιτικόν, ὅστις ὅσον ἔξη-
πει τὸν ἔκρατην υψηλὴν σημαίαν τοῦ περιφράκτου τῆς
τελευτερίας καὶ τὸ λάβραρον τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν,
ἐπανηγύρισε μαζὶ μὲ τὴν Ἀγγλίαν τὴν ἔνδοξον ἡμέ-
ραν. Ἐπειταστάτησεν εἰς τὰς τελετὰς τὸ Ἐθνικὸν

Πανευπιστήμιον· δι πρύτανις κ. Ἀποστολίδης ἐξεψώ-
νησε τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας, τὸ δὲ ἰστορικὸν
ἐγκώμιον τοῦ μεγάλου φιλέλληνος ἐπλεξεῖν δικαθηγη-
τικός κ. Γ. Στρέιτ. Ἐστεφανώθη ὁ ἀνδριάς τοῦ Γλάδο-
στωνος, δι στημένους πρό τοῦ Πανευπιστημίου, ἥ Ιερά
Σύνοδος ἔψαλεν ἐπιμνημόσυνον δέσπιν, καὶ κατιλληλα
τηλεγραφήματα ἑστάλησαν ἀπὸ συλλόγους· καὶ ὁρχάς
πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Γλάδοστωνος καὶ τὸ φιλελεύ-
θερον κόμμα εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἴδιαιτέρως ἀξιομνημό-
νευτον ἐνιαὶ τὸ τηλεγραφηματικόν ποιῶσι τοῖς φοιτη-
ταῖς πρὸς τὸν ἔγγονον τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ. — Τὸ
ἀπόγευμα, εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ «Παρνασσοῦ», δι
καθηγητής τοῦ Πανευπιστημίου κ. Ἀνδρέας θέατρος
συγκινήσεις ἔδωκε μὲ τὸν ἐπίκιαυρον λόγον του, τὸν
περιστερεφόμενον εἰς τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα τοῦ πανηγυ-
ριζομένου μεγάλου ἀνδρός.

ΑΙ «Αθῆναι» ἐδημοσίευσαν τὸ παρατιθέμενον σκήτο τοῦ ἀποδανόντος Τούρκου στρατάρχου Ἐτέμι πασᾶ. Τὸ σκήτο εἶναι ἔργον τοῦ φίλου καλλιτέχνου κ. Θ. Αννίνου, παρεπιδημοῦντος ἀπό τινος εἰς Κάιρον, ἔχει

⁶Οὐτὸς μὲν πασσᾶς, ὑπὸ Θεοῦ Ἀγγέλου

ἐδὲ τὴν ἔξαιρετικὴν σημασίαν ὅτι ἔγεινεν «ὅλιγας μόλις ζωρας πρὸ τοῦ αἰφνιδίου θανάτου ἐνὸς ἀνδρός, διὰ τὸν ποιῶν τὸ πλέον ἡ ἄπαξ ἐσταύραξεν ὁ Ἐλληνισμός, ὃ μὴ ἀφθεῖεις εἰς τὰς πραγματικὰς τον δυνάμεις ἵν' ἀποτι-
άξῃ τὸν ἐφιάλτην» — γράφουν αἱ «Ἀθήναις».

ΝΕΟΣ διαγωνισμὸς ἔρχεται νὰ συνταράξῃ τοὺς θεατρικοὺς κύκλους, μὲ γενναῖα βραβεῖα, καὶ μὲ γενιαιτέραν ἐπομένως τροφήν διὰ τὴν κακογλωσσιάν τῶν ἰδίων κύκλων. Καὶ ὅμως οἱ ὅροι τοῦ δραματικοῦ ἀπότοῦ διαγωνισμοῦ, τὸν ὄποιον προκήρυξε ἡ Διεύθυνσις τοῦ Κρατικοῦ Αθηναϊκοῦ Εκπαιδευτικοῦ Ιδρυματού, καὶ λογικάτεροι ἀπὸ τοὺς ὅρους τῶν μαθητῶν Παντελείδειών καὶ Λασσανείων. Ἀδιάφορον τὸν διετυπώθη γνώμη δι τοῦ καὶ μὲ αὐτὸν ἀκόμη τοὺς

πρόδυος οι οποίοι ή αξιωτέρειαν των αναγνώσματων πλέον δραματικών συγγραφέων μας, που ήταν θέλονταν νά πάρουν μέρος εις τὸν διαγωνισμόν, θ' ἀναγκασθοῦν νά ποποβληθοῦν εἰς διατυπώσεις ποὺ μόνον διά τοὺς ἀσήμους και τοὺς νεοσσούς τῆς δραματικῆς τέχνης ἐπιέρπονται ίσος..

«Αλλ' ὁ διαγωνισμὸς «πρόδυς συγγραφὴν πρωτοτύπου δράματος, ἔχοντος ἐλληνικὴν ὑπόθεσιν ἀρχαίαν ἢ έαν», ἐπροκτρύχθη πλέον, και ἀγωνοθέτης του είναι μακαρίτης Ἀβέρωφ μὲ τὸ ειδικὸν κληροδότημα ποὺ

ΜΙΚΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Τακτική Αναγράφωσαν, Λάρισαν. Θάλης πάλιν και τῶν ξένων συνεχειῶν ἡ σειρά. "Ισως δύμας προηγθῆ Ἑλληνική. Επί τοῦ παρόντος ἵκανοτοιούνται οἱ ἔχοντες ἐναντίαν γνώμην καὶ διαρκῶς παραπονούμενοι «μᾶ δύο συνέχειες, συνέχειες!»" Αν δὲν ὑπῆρχαν, βλέπετε, εἰς κάθε πρᾶγμα πολλαὶ καὶ ἀντίθετοι γνώμαι, δὲν θὰ ἔκτιζε καὶ διαβόθητος Ναστραδάν τὸν φορδον τοῦ ἀπάντα στὸν ἀραιπτᾶ — **Κ. Φ. Δρόσσην.** Πρὸ δύο περίπου ἐτῶν ἔχει δημοσιευθῆ ὅλη μετάφρασις αὐτῶν τῶν ίδιων ποιημάτων εἰς ἄλλο ἀμηναϊδὸν περιοδικόν.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Δύρα, Ανθολογία τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς ποιήσεως, Ιωάννου Πολέμη. Αθῆναι Ἑλληνικὴ Ἐκδοτικὴ Έταιρεία, Τυπογραφεῖον «Ἐστία» Μάϊσνερ καὶ Καργαδούρη, Δρ. 3.

"Απαντα Γεωγίου Σουρῆ, τόμος Α' καὶ Β' Αθῆναι. Ἑλλ. Ἐκδ. Εταιρεία, τυπογρ. «Ἐστία» Μάϊσνερ καὶ Καργαδούρη, οἱ δύο τόμοι δρ. 8.

Τὸ Χαλασμένο στίτι, Σπύρου Μελᾶ, δρᾶμα. Αθῆναι 1909, ἔκδοσις Κ. Ἐλευθερουδάκη.

Θεάτρον: "Η «Κατοχή», τὸ «Εἰκοσιένα», ἡ «Μεγάλη Ἰδέα», Γερασίμου Βώκου. Αθῆναι 1909, Δρ. 2, φρ. 3.

"Ἡ Ἑλλὰς καὶ ἡ Ναυτικὴ ἀντῆς Δύναμις, ὑπὸ Λυκούργου Δ. Τσουκαλᾶ ὑποπλοιάρχου. Αθῆναι, ἔκδοσις Εταιρείας «Ἑλληνισμοῦ», τύποις Πανελλήνιου Κράτους.

Τημερολόγιον 1910 Κ. Φ. Σκόκου. Αθῆναι, Τυπογραφεῖον «Ἐστία» Μάϊσνερ καὶ Καργαδούρη. Χροσόδετον φρ. 6.

Μικρασιατικὸν Τημερολόγιον 1910, Ελένης Κ. Σβοράνου. Σάμος.

Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, Ἰπποκράτους Σ. Καραβία, μελέτη. Αθῆναι 1909. Ανατύπωσις ἐκ τῆς «Πινακοθήκης».

Ἐφημερίς τῶν Δήμων, ἐβδομαδιαία, πρὸς ἔξυπηρτησιν τῶν δημοτικῶν συμφερόντων, ἥρχισεν ἐκδιδούμενη ἀπὸ τὰς 6 Δεκεμβρίου ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Π. Μενάρδου. Αθῆναι, ἔτος Α', ἐτησία συνδρομὴ δρ. 7.

Πρωτα (Θεσσαλίας), καθημερινὴ ἐφημερίς, ἥρχισεν ἐκδιδούμενη ἀπὸ τὰς 9 Δεκεμβρίου εἰς τὴν Λάρισαν, ὑπὸ τοῦ κ. Δημ. Α. Τσυμπούκη, τέως διευθυντοῦ τῆς «Θεσσαλίας» Βόλου. Λάρισα, ἐτησία συνδρομὴ ἐσωτερικοῦ δρ. 17.

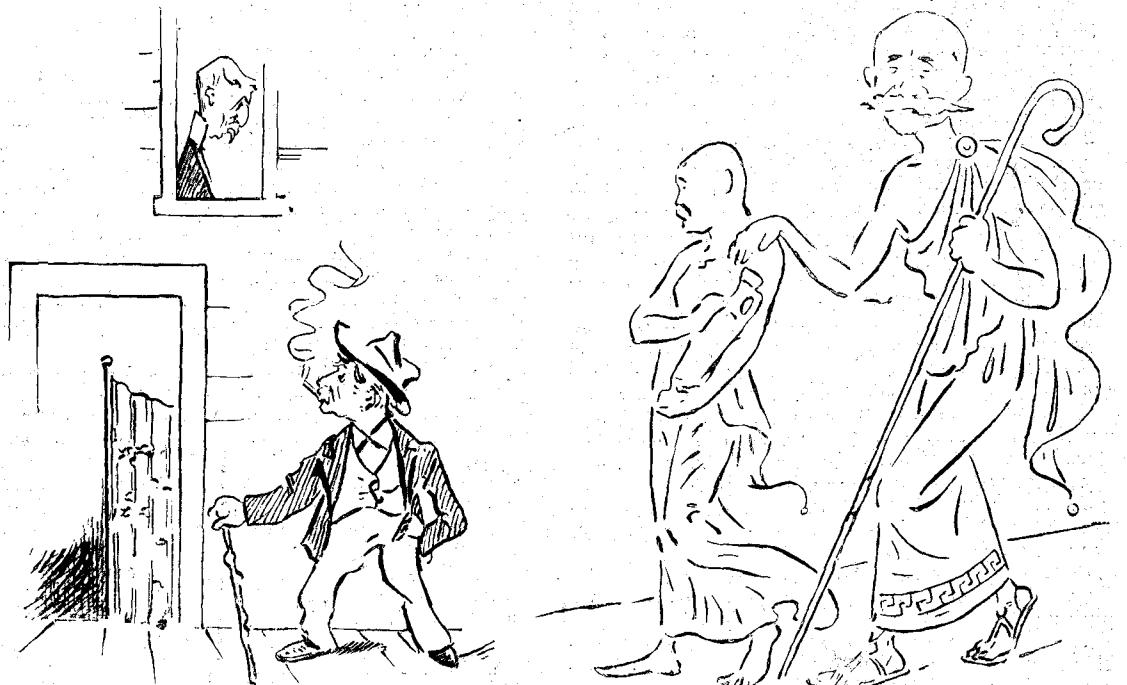
Η Νόχτα τῆς Πρωτομαρτᾶς, Σ. Σκίτη, δρᾶμα. Αλεξάνδρεια, ἔκδοσις «Σεραπίου», φρ. 5.

Οι Ἐρθραῖοι ἐν Κρήτῃ ἐπὶ Ενετονοματίας, Στεφ. Α. Σανθουδίη, μελέτη. Ηράκλειον. Ανατύπωσις ἐκ τοῦ Β' τόμου τῆς «Κρητικῆς Στοᾶς».

Interprétations erronées et faux monuments, par Lazare Belléli: Remarques sur quelques inscriptions récemment éditées etc. Casal Montferrat, impr. Rossi et Lavagno.

Requiem, roman par Georges Argyroglo. Paris, éd. Bernard Grasset, fr. 3.50.

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΙ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

«Ἀστροπῆ» — "Ἡ ἀλληλεγγύη τῶν κομμάτων. (Ο ἀρχηγὸς τῆς Ἑλλασσονος φρουρῶν παρὰ τὴν θύραν τοῦ κ. Θεοτόκη). — "Οποιανοῦ τοῦ βασιτὰς πλησίαι... Ιφ., καὶ σᾶς ἔφαγα.

«Ἀθῆναι» — Οἰδίπονς καὶ Ἀντιγόνη (ὑπὸ Φρ. Ἀριστέως). — "Ἀντιγόνη μ' κώνιε Τρύφων, ἐφθάσαμεν εἰς τὸν Κολονὸν τοῦ προτούλου γιαστοῦ, καὶ πιοισθημα ἀκούνον μά πιοισθημα δὲ βλέπου! ...

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

Η σελίς αὐτὴ θὰ εἶναι τὸ συμπλήρωμα τοῦ τεύχους. Θα δίδῃ τὴν εἰκόνα τῆς ζωῆς καὶ τῆς προσόδου τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας εἴτε ἐδόθη τῇ Ελλάδι εἴτε ἀλλού, παντοῦ ὅπου ὑπάρχει Ἑλληνικὴ παροικία. "Επειτα θὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὁδηγὸς εἰς πολλὰ θέματα διὰ τὸν ἀναγνώστην, ἀντὶ ἐφημερίδος, γραμμένη πάντοτε μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἀκριβείας, τῆς ἐνημερότητος, καὶ τῆς εἰλικρινείας.

ΕΙΣ τὴν "Ἐκθεσιν τοῦ «Συνδέσμου τῶν Συντακτῶν» ἐπωλήθησαν διάφορα σκίτου τοῦ Λύτρα καὶ ἔργα τῶν κ. Ιωαννίδη, Χατζῆ καὶ πλέον. Επίσης ὡδαῖα βιοτεχνικὰ κομψοτεχνήματα τῆς κυρίας Γεωργαντῆ.

Η «Πρόοδος», τὴν ὅποιαν διευθύνει ἡ κυρία "Αγνα Παπαδοπούλου, μετεφέρθη εἰς τὴν ὁδὸν Πανεπιστημίου, εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ ἔνοδοχείου τῆς Μ. Βεττανίας. Ἐντὸς ἐνὸς ἔτους βλέπει καὶ τοσινά διαφοράν εἰς τὸ χειροτεχνήματα τῶν Ἀθηνῶν. Λεπτὴ ἐπιμελήμηνη ἔργασία καὶ προσπάθεια πρὸς ενδρούσιν νέων σχεδίων. Νταντέλλες καὶ κεντήματα ἀξια προσοχῆς στολίζουν τὴν προσήκην τοῦ καταστήματος, ὃπου εὑρίσκει τιμίαν στέγην ἡ γυναικεία ἔργασία.

ΤΗΝ ἀλληλεγγύην τῶν διάματων πρὸς ἔξυπηρτησιν κοινῶν συμφερόντων διὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ τοῦ μικροῦ κεφαλαίου πρῶτοι τὴν ἐφέρμοσαν εἰς τὰς Ἀθῆνας οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς ἔρχασις καὶ τῆς θαλάσσης. Πρὸ ἐτῶν ἰδρυσαν τὴν "ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΝ ΕΝΩΣΙΝ" ἡ δοπία διλονέν βαδίζει πρὸς τὰ ἐμπόρια, καὶ ὀφελεῖ διττῶν τοὺς συνεταιριστούς της: διότι καθιστᾷ τὴν ζωὴν των εἰδικοῦν καὶ δεν τερρίζειν διότι ἀποδίδει εἰς τοὺς ἰδίους τὸ κέρδος τῆς ἐταιρείας. Εἰς τὸ προηγούμενον τεῦχος ἔγραψε ὁ φίλος καὶ συνεργάτης μας κ. Σπ. Θεοδωρόπουλος, εἰς μελέτην τοῦ περὶ Κοινοτήτων, διὰ τὸ θέμα αὐτὸν. Ἐδῶ δίδομεν τὴν σημερινὴν εἰκόναν, τὴν δοπίαν βλέπομεν καθ' ἡμέραν ἐμπόρου μαζί εἰς τὰ πρατήρια τῆς Στρατιωτικῆς Ἐνώπεως. Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Θαλῆ Κουντούπη, ἀξιωματικοῦ, ὁ δοπίος ἐκτάπιεις τιμῆς τὰ «Παναθηναϊα» μὲ τὴν συνεργασίαν του, ἡ Ἐνώσις μὲ κεφαλαίου 600,000 πραγματοποιεῖ τὴν λόσιν τοῦ μεγάλου κοινωνικοῦ προβλήματος. Ο συνεταιρισμὸς αὐτὸς φέρει εἰς ἀμεσον σχέσιν τὸν καταναλωτὴν μὲ τὸν παραγονόν χωρὶς τὴν μεσολάβησην προσώπων τὰ ὅποια ἐπιβαρύνουν τὰς τιμᾶς τῶν ἐμπορευμάτων. Αἱ τιμαὶ ἐπομένως τῶν πωλούμενων εἰδῶν, γυναικίων καὶ ἀνδρικῶν, ἀπὸ τὸ καπέλλο ἔνας τὰ ὑπόδηματα, πολὺ κατατερεῖ τῶν τῆς ἄγορᾶς, εἶναι εὐεργετικαὶ διὰ τοὺς στρατιωτικοὺς ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς πολίτας, οἱ δοπίοις ἔχουν τὰ ἴδια δικαιώματα ὡς πελάται τῆς Ἐνώσεως.

ΤΗ Ἐταιρεία τῶρα τελευταῖς ἐγκατεστάθη ἀνετότατα εἰς τὰς δύο μεγάλας οἰκίας τῆς πλατείας Κολοκοτρώνη καὶ διόδι Βουλῆς καὶ βαδίζει μὲ ἀλλαταὶ ἀληθινά. Ἄρκει νὰ εἰπούμεν ὅτι ἡ ἡμέρησία πώλησις φθάνει τὰς 3-4000 δραχμάς μὲ τάσιν διόλον πρὸς αὐτήν. Γέργηρα μάλιστα, ἀπὸ τὸν Ιανουαρίου, θάρχηση νὰ λειτουργῇ καὶ Παντοπαλεῖον, ὃπου θὰ εὐρίσκη κανεὶς ὅλα τὰ εἰδή τῶν τροφίμων καὶ τῶν ποτῶν.

ΑΔΔΟ πρακτικώτατον ἴδρυμα, διόποιος μονομάς τὴν συμπάθειαν δύλων τῶν κοινωνικῶν τάξεων, ἀπὸ τὸ τελευταῖς πολίτου, εἶναι ἡ «Δαιτή Τρά-

πεζα». Ἐγράφαμεν καὶ ἄλλοτε δι' αὐτήν. "Αλλ' ἡμπορεῖ κανεὶς χωρὶς νὰ προσκυρύσῃ οὔτε εἰς τὰ αἰσθήματα τοῦ κόσμου, οὔτε εἰς τὴν μετοιφορούντην τοῦ ἰδρυτοῦ καὶ διευθυντοῦ της κ. Δ. Λοβέρδου, νὰ γράψῃ πάλιν δύο καλά λόγια καὶ νὰ ἔξαρῃ τὸ ἔργον της. Αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἀκριβῶς ἐπήγαμεν νὰ ἐπικεφαλήσουμεν τὸν διευθυντήν καὶ τὴν κίνησιν ποὺ γίνεται εἰς τὰς διαφόρους υποίδας τῆς Δαιτῆς.

Δύο τάξεις ἀνθρώπων τρέχουν διαρκῶς εἰς τὰ ταμεῖα τῆς Τραπέζης. Ἐκεῖνοι οἱ δοπίοι δὲν ἔχουν ἄλλο μέσον νὰ δανεισθοῦν καὶ ὑποθηκεύονται νὰ πολύτιμον ἀντικείμενον μὲ τόκον λογικὸν καὶ χωρὶς πλέον νὰ φοιτοῦνται τὸ φάντασμα τοῦ τοκογλύφου ποὺ εἰς κάθε στιγμήν ἀπειλούσεις νὰ καταβροχίσῃ τὸ ἀγαπητὸν πολλάκις ἔνεχον. Καὶ ἡ ἄλλη τάξης, ἔκεινη ποὺ καταθέτει τὰς οἰκονομίας της εἰς τὸ Ταμευτήριον τῆς Τραπέζης, μὲ τὴν συναίσθησην ὅτι καταθέτει τὸ χορηγὸν τῆς ἀσφαλισμένου καὶ μὲ καλὸν τόκον. Μὲ τὰς δύο αὐτὰς βάσεις, στερεάς, ἀπορρεούσας ἀπὸ τοσένην ἡμέραν ἀλλὰ καὶ ὀφελείας, ἐννοεῖται, τοῦ κεφαλαίου — λογικῆς ὀφελείας — ἥρχισε η Λαϊκὴ Τράπεζα ἀπὸ τὸ μικρὸν καταστήμα τῆς Στοᾶς Ἀρσακείου καὶ γρήγορα, εἰς τὸν διόλυγον διάστημα, ἔκτισε τὸ ιδιόκτητον μέγαρον τῆς Στοᾶς Ἀκαδημίας, ποὺ μᾶς δίδει εἰκόνα τόσον εὐγενοῦς καὶ τόσον πρακτικῆς σκέψεως.

ΠΑΡΑΜΟΝΑΙ τῶν Χριστουγέννων. Ο κόσμος αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην περισσότερας ἐπικοινωνίας, καὶ τὰ κέντρα τῶν Ἀθηνῶν, γίνονται περισσότερον ζωηρά. Λημονεύεται δι' δέλγιας ἡμέρας ἡ πολιτική τοικυμία. Τὸ βιβλιοπωλεῖα — ποὺ ἄλλοτε νὰ πατήσῃ κανεὶς μέσα ἔκει τὸ πόδι του! — δέχονται πολλοὺς ἐπισκέπτας. Τὸ βιβλίον, περιμένει καὶ αὐτὸν τὸν Μεσσίαν του, τὸν ἐπιχειρηματικὸν Μεσσίαν, διὰ τὰ ἐπιβλήθη. "Η Ἑλληνικὴ Εκδοτικὴ Εταιρεία ίσως νὰ εἶναι ἔνας μικρὸς Μεσσίας. Βγήκε ἀπὸ τὰ σπλάχνα τοῦ βιβλιοπωλείου τοῦ Στρατηγούς "Μπέκ καὶ Μπάρτ".

Ἄλληνευ, θησαυροῦς τὸ βιβλιοπωλεῖον αὐτό. Λί έκδόσεις εἰς μέγα σχῆμα 4ον τοῦ Larousse, τῆς Ιστορίας τῆς Γαλλίας, τοῦ Atlas Illustré, τοῦ Musée d'art εἰς δύο τόμους ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος μέχρι τέλους τοῦ 18ου αἰώνος, καὶ διολοκήρου τοῦ 19ου, δι Larousse pour τους εἰναὶ τόσους πολύτιμους σύντοφοι ποὺ ἡμπτεῖται: ἡ Ιστορία τῆς γερμανικῆς ζωγραφικῆς τοῦ 19ου αἰώνος εἰς χρωματιστάς εἰκόνας μὲ κείμενον ἐργμηνευτικόν, η σειρὰ 100 τόμων τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Γαλλικῆς Φιλολογίας, τὰ Ἑλληνικά βιβλία τῶν παιδιῶν, αἱ Συλλογαὶ Dayot τῆς γαλλικῆς ιστορίας εἰς εἰκόνας μὲ σύντομον κείμενον σε κατακτοῦν.

ΕἚ ἄλλον τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας» εἰς τὴν δύο διάστημα, τὸ ἀρχαιότερον καὶ τὸ γνωστότερον δλῶν, ἀνήκοντα εἰς τὸν κ. Δ. Κολλάρον, εἶναι τὸ προσφίλες καταφρύγιον τοῦ Ἑλληνικοῦ βιβλίου. "Ολοὶ οἱ Ἑλληνες ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς ξενίζονται εἰς τὰς προδημάς τους. Τὸ Ἑλληνικὸν βιβλίον καὶ τὸ Ἑλληνικὸν περιοδικόν ἐδῶ θὰ ζητηθοῦν ἀπὸ τὸν φιλαναγγόλον. Ή ίστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ βιβλίου διείπει δχι ὅλη

εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον αὐτό. Καὶ βλέπει κανεὶς μὲ κᾶποιαν ὑπερηφάνειαν κρυσταλλεῖν τὰ ἔργα τῶν ποιητῶν καὶ μὲ κορψήν χαράν παιδεῖς τὸν Σολωμόν, τὸν Βαλαωρίτην, τὸν Παλαμᾶν νάζησης ἥρεμά στὴ θερμῇ μυναξιά τοῦ δωματίου σου τὰς πλέον εὐχαριστεῖνς ὥρας, ἀληθινῆς πνευματικῆς ἡσῆς. Νὰ καὶ οἱ λογογράφοι μας: Τὰ Διηγήματα τοῦ Σενοπούλου, δὲ «Λουκῆς Λάρας» τοῦ Βικέλα, οἱ «Ἀθηναϊκαὶ Ήμέσαι» τοῦ Παγανέλη. Καὶ ἡ «Τισογία τοῦ 19ου αἰώνος» τοῦ Καρολίδη, τὰ «Ἀπομνημονεύματα τοῦ Συγγροῦ» καὶ τόσα ἄλλα.

ΗΑ ἦτο παράλειψις ἀν εἰς τὴν σελίδα αὐτὴν δὲν ἀνέφρεαμεν μεταξὺ τῶν πρώτων τὸ τυπογραφεῖον «Ἐστία» τῶν κ. κ. Μάισνεο καὶ Καργαδόνρη, ὅπου τυπώνονται καὶ τὰ «Παναθήναια». Ἀπὸ ἐφέτος τὸ τυπογραφεῖον ἔργαζεται εἰς ίδιοκτητον κτίριον τῶν διευθυντῶν τον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πιτοκράτους, κτισθὲν ἐπὶ σχεδίου εἰδικοῦ διὰ τὸν καλλιτεχνικὸν προορισμὸν τοῦ. Διότι ἀληθινά δὲν είναι δυνατόν νά φαντασθῇ κανεὶς καλλιτεχνικὴν τυπογραφικὴν ἔκδοσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, χωρὶς τὸ ὄνομα τοῦ τυπογραφείου τῆς «Ἐστίας». Η περιστάσις αὐτὴ ἀς χρησιμεύση διὰ νά ἐκφράσωμεν τὰς εὐχαριστίας μας εἰς τοὺς διευθυντάς του, διὰ τὴν καλλισθήσιαν καὶ τὴν ἐνημερότητά των εἰς πᾶσαν τυπογραφικὴν ἔργασίαν μας.

KONTA εἰς τὴν πνευματικὴν κίνησιν ἔχει τὰ δικαιώματά της καὶ ἡ ποσική. Τὸ ἔνα δὲν ἀποκλείει τὸ ἄλλο. «Ἐπειτα ἀπὸ τὸ διάβασμα ἐνὸς καλοῦ βιβλίου, ἔχει κανεὶς ὄντας κάποιας ἑταίρωνινας, νά μεταδῷ τὴν εὐχαριστίσην του, τὰς ἐντυπώσεις του. Ο κόσμος τῶν αἰθουσῶν θὰ συγκεντρωθῇ τὸ ἀπόγευμα εἰς τὸ κατάστημα ταῦ κ. Ι. Χρυσάκη ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ «Συντάγματος» νά πάρῃ τὸ τσᾶ του, νά ἔρῃ τὰ σχέδια τῶν νέων καπέλων, νά φιλαρητὴν φιλάρεσσαν. Είναι ἀληθής ἀπόλαυσις αἱ πολυτελεῖς αἰδονυσαὶ τοῦ καταστήματος, μὲ τὴν ἀγγλικὴν ἐπιγραφὴν T.E.A.-ROOMS. Ο κόσμος τῶν κυριῶν ἐπιστρέφων ἀπὸ τὸν περιπατον ἔδω θὰ καταφύγῃ. «Ολα καθαρά, περιποιημένα, πολυτελῆ, ἡσυχά, ἐκλεκτά. Καὶ ἡ καλὴ συντροφία καὶ ἡ φιλάρητὴ φιλαρέσσεια ἔχουν ἀνάγκην ὥραιον περιβάλλοντος. Πρὸ πάντων αὐτοῦ.

EIS τοὺς ἀντίποδας τοῦ Συντάγματος πλησίον τῆς Ομονοίας, εἰς τὴν ὁδὸν Πανεπιστημίου, ἄλλο κέντρον γεμάτο ἀπὸ ζωῆν, πλημμυρισμένον ἀπὸ φῶς, συγκεντρώνει πλήθος κόσμου. Ἀπὸ μαραράν σὲ καλεῖ μὲ τὴν ἡλεκτροφώτιστον ἐπιγραφήν ΗΝΩΜΕΝΑ ΒΟΥΓΣΤΑΣΙΑ. Ή κίνησις ἔδω δὲν σταματᾷ καθόλου. Πρὸ τοῦ φαγητοῦ καὶ κατόπιν καὶ μετὰ τὸ θέατρον είναι τὸ γενικὸν ἐντευκτήριον. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιχειρηματίαι ἐννόησαν διὰ ἡ εὐμάρεια είναι τὸ πρῶτον ποὺ ἀπατεῖ ἡ ζωὴ. Καὶ προθυμοποιοῦνται νά ἐξένοη καθεὶς τὰ καλύτερα μέσα χρόνιν αὐτῆς. Τὰ «Ηνωμένα Βουστάσια» κατέχουν τὸ μεστικόν τῆς τέχνης αὐτῆς. Καὶ δέ κόσμος τρέχει ἐκεῖ νά πάρῃ τὸ γάλα του ἡ τὸ γλύκυσμά του καὶ νά περάσῃ εὐχάριστα τὴν ὥραν του μέσα εἰς τὴν θαλπωρήν ποὺ είναι χυμένη εἰς τὴν κομψήν αὐτὴν αἴθουσαν τῶν Ἀθηνῶν.

EIS τὴν τελευταίαν γενικὴν συνέλευσιν τῆς Τσαπέκης Ἀθηνῶν, ὁ γενικὸς διευθυντής κ. Ζαφείριος Μά-

τασσας ἐπρότεινε τὴν αἵξησιν τῶν ἑταίρων κεφαλαιῶν τῆς Τραπεζῆς κατά 20,000,000 πρὸς ἴδρυσην γενέντι Υποκαπιταλάτων εἰς τὰ Ίωναννα, τὴν Ἀριανούπολιν, τὸ Δεδεαγάτη, τὴν Προύσαν, τὴν Μερσίναν καὶ τὴν Τάνταν. Η πρότασις τοῦ κ. Μάτα, ἔγινε δεκτὴ ὑπὸ τῶν μετόχων, καὶ οὕτω τὸ πιστωτικὸν αὐτὸν ἴδρυμα διοίκητα πλάνωνε εὐεργετικάτερα τὰς φίξας του παντού διόπειρε ἐλληνικὸς πληθυσμός.

EΓΕΙΝΕ ή 115η αἰλήρωσις τῆς 19 Δεκεμβρίου τρέχοντας τοῦ λαχειοφόρου Δανείου τῶν δοκιμασμάτων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, καὶ ἐκέρδισαν οἱ ἀκόλουθοι ἀριθμοί:

ἀριθ.	65,586	Φράγκα	100,000
»	9,434	»	10,000
»	121,908	»	2,500
»	109,713	»	2,500
»	134,794	»	1,000
»	14,073	»	1,000
»	121,120	»	1,000
»	35,540	»	1,000
»	73,460	»	1,000

Η πληρωμὴ τῶν κερδισμένων ποσῶν γίνεται τὰς 2/15 Ιουνίου 1910.

Ἐπίσης τὴν 1 Δεκεμβρίου είλε γείνει ἡ 23η αἰλήρωσις τοῦ Κτηματικοῦ λαχειοφόρου δανείου 2 1/2 % τῶν 20,500,000. Ἐκέρδισαν τοῦ ἀριθμοὶ τὰ ἀκόλουθα ποσά:

184,013	Δρ.	50,000
17,539	»	3,000
162,031	»	3,000
58,519	»	3,000
89,921	»	3,000
95,806	»	3,000
52,091	»	1,000
5,064	»	1,000
182,572	»	1,000
68,479	»	1,000
101,664	»	1,000
75,221	»	1,000
81,211	»	1,000
59,400	»	1,000
37,571	»	1,000
153,304	»	1,000

Ἐκληρωθήσαν καὶ 1218 ἀριθμοὶ διμολογιῶν εἰς τὸ ἀριθμὸν δρ. 100. Τὰ κερδισθέντα ποσά πληρώνονται τὴν 30ην Δεκεμβρίου.

THN 31 Δεκεμβρίου γίνεται ἡ αἰλήρωσις τοῦ λαχείου τοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων. Μήν το λησμονῆτε. Πετάξετε μίαν ἡ δύο δραχμάς να δοκιμάσετε τὴν τύχην σας μὲ τὸ νέον ἔτος. Καὶ ἀν δὲν κερδίσετε, δὲν πάντες καμίες ἡ μία ἡ δύο δραχμές ποὺ θὰ δώσετε. «Ἐνα ἐλάχιστο κομματάκι θ' ἀντιπροσωπεύσουν εἰς ἕνα καράβι τοῦ Στόλου μας. Καὶ ἔτι τέλους πῶς θὰ βιάσετε αὐτὴν τὴν ιδιότητον θεάν την Τύχην που δύλα τὰ διευθύνει;

TA ἀερόπλανα μᾶς ἔχονται — τὰ κουβαλοῦν δηλαδή ἀκόμα ὡς ποὺ νά μάδων περιπατησά — τὸ ἔνα μετά τὸ ἄλλο. Πρός τὸ παρόν ἔχομεν δύο εἰς τὰς Ἀθηνάς.